

DE

časopis slovenskih delavcev

Glavni urednik
Marjan Horvat
Odgovorni urednik
Ciril Brajer

Telefon
311-956, 313-942
Naročnina
in prodaja 321-255
Telefaks 317-298
Naslov:
ČZP Enotnost
Dalmatinova 4,
Ljubljana

št. 19

MOŽ Z VIZIJO

Ta teden, 4. maja, je minilo 12 let, odkar je umrl Josip Broz. Je še kdo točil solze za Titom? Komajda, čeprav so tedaj tekle v litrih – in to iskreno! Kakor smo Tita visoko dvignili, tako so ga po smrti na vse kriplje rinili v blato. Iz vse umazanije, ki so jo stresli nanj, pa bo nekaj vendarle svetilo – mož je imel vizijo in znal je ljudi zanjo navdušiti. Če nam dandanašnji kaj resnično manjka, je to prav vizija.

Ljubljana, 8. maja 1992, št. 19, letnik 51, cena 70 tolarjev

Slovenska cerkev postaja največji veleposestnik v Sloveniji

Predsedstvo Svobodnih sindikatov je odprlo zbirni žiro račun za pomoč beguncem

50101-748-7316

z oznako »Za pomoč beguncem«

Letnega izkupička od lesa je bilo za pet novih cerkva – v Ravbarkomandi na 15. strani

Preberite:

Sanacija namesto afere
Videmgate
Slovenija država,
v kateri se (ne) berači?

3. stran

Intervju – Albert
Vodovnik: Delavci so že
doslej tretjinski lastniki

Človeške vezi ne poznajo meja, ne zapirajmo se v meje svoje sebičnosti, ravnodušnosti. To je bilo eno izmed osrednjih sporočil protestnega shoda Mirna Bosna proti vojni v BiH minulo sredo zvečer pred Prešernovim spomenikom v Ljubljani. Reportažo o beguncih objavljamo na strani 13. Slika: Sašo Bernardi

DE, četrtek ob 14.00

Delavci Adrie znova stavkajo, saj Anžur ni dobil denarja za proizvodnjo prikolic. Novomeščani so ugotovili, da so pogodbe oškodovale Adrio, ker je blagovna znamka firme brezplačno odstopljena tujcem, ki so prevzeli tudi vse poslovne funkcije.

Izvršni svet občine Novo mesto bo zato jutri predlagal, naj vodenje Adrie takoj prevzame nova ekipa na čelu z dr. Dušanom Lavričem, ki je pred leti odšel iz IMV.

ŽREBANJE

KO

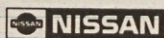

pomladni 3x3

ŽREBANJE
24. 05. '92

10.000.000.00 SLT

32 osebnih avtomobilov NISSAN MICRA

pomladni 3x3

3 x 50.000 DEM

v obveznicah Republike Slovenije

40 vesp Piaggio in zaščitnih čelad A cosmos

Nova vlada: upanje in izziv za sindikate

Piše: Marjan Horvat

»Vsaki vladi je treba gledati pod prste,« je pred kratkim dejal Dušan Semolič, predsednik Svobodnih sindikatov Slovenije. Bržkone to ni bil le retoričen vložek, ki se ga je Semolič poslužil v razgovoru z novinarji, temveč hkrati tudi odgovor na pričakovanja v nekaterih okoljih, da bi se najmočnejši sindikati v Sloveniji lahko manj trdo vedli do Drnovškove ekipe, saj jo navsezadnje podpirajo tiste stranke, ki imajo v svojih programih razvidna stališča do vprašanj gospodarskega razvoja, socialnega položaja delavcev in tudi do soupravljanja v podjetjih.

Zgodovinske izkušnje slovenskega delavstva pa pričajo, da je od besed, od programov, predvsem pa od predvolilnih obljub zmeraj ostalo malo udejanjenega. Nič čudnega torej, če v Svobodnih sindikatih previdno ocenjujejo ustoličevanje Drnovškove vlade. Vendarle pa upajo, da bo učinkovitejša pri sprejemanju gospodarskih ukrepov, ki bodo zaustavili izjemno slaba gibanja, in da bo ponudila program izhoda iz krize, ki ne bo »udaril« le delavcev in njihovih družin. Za nenačelno paktiranje sindikatov tudi z novo vlado prav gotovo ne bo priložnosti; za podpiranje njenega vladanja brez pridržkov še manj. Delavski čut je izredno izostren, njihov gmotni položaj naravnost katastrofalen, zato si nobeno vodstvo sindikata ne more privoščiti takšnih potez.

Špekulacije o morebitni spremembi odnosa sindikatov do vlade in oblasti nasploh so tako prej sad nepoznavanja notranje moči v Svobodnih sindikatih in njihovega jasno izražene stališča, da zanje kaj malo velja politična barva, pomembni so le rezultati. Je pa res, da bodo z Drnovškovo vlado bržkone lažje sodelovali, da jih bo jemala za enakopravnega partnerja pri iskanju izhoda iz krize, in na ta način bo lažje oblikovati tudi prihodnjo družbo socialnega partnerstva. Ta mora zrasti na razvalinah bivšega sistema in delovanja Peterletove vlade v minulih dveh letih, ki je odpovedala pri ključnih vprašanjih življenja in dela v Sloveniji.

Rek, da je politika trgovina, nekateri travijo, da je celo kurba – nekaj od vsega tega tudi je –, sindikatov in delavstva ne obremenjuje, če štejejo rezultati. Res pa je, da bo razporeditev moči sindikalnih vodstev ob novi vladi drugačna. Verjetno bodo tudi ministri in vlada kot celota bolj »prefrigana« – to je navsezadnje tudi Drnovšek dokazoval v minulem obdobju svojega političnega delovanja – kar narekuje nenehno opreznost pri dajanju podpore prihodnji vladi ob sprejemanju za delavce usodnih odločitev. Boljša je prva kot druga zamera, pravi pogovor. Bolje je v začetku povedati, kaj je in kaj ni v interesu delavcev in sindikatov, kakor pa pristajati na kakršen koli program gospodarskega in socialnega razvoja slovenske družbe, ki ni jasen, kjer niso jasno določeni roki in pravilno razporejena bremena, ki jih bomo tako in tako vsi nosili pri premagovanju krize, v kateri smo.

Zato se bo lahko politika »mehko-trdega« ravnanja sindikatov do nove vlade uveljavljala samo tedaj, če se bodo v Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije vsi zavedali, kako pomembna je enotnost pri temeljnih programskih izhodiščih delovanja teh sindikatov in hkrati akcijska sposobnost, da z odločno besedo in trdo politiko, ki vsebuje ves instrumentarij sindikalnega boja, izbojujejo izboljšanje gmotnega položaja delavcev in njihov status samoupravljalcev v podjetjih.

Pojasnilo o kandidaturi Miloša Prosenca

Mandatar za novo slovensko vlado je javnosti sporočil spremembo pri predlogu za ministra za borbe in vojaške invalide brez pojasnila. V zvezi s tem SDP Slovenije sporoča, da Miloš Prosenec predvsem iz osebnih razlogov ni dal mandatarju soglasja h kandidaturi. Zaradi tega je SDP Slovenije predlagala mandatarju kandidatko Anko Ostrman, poslanko SDP Slovenije v republiški skupščini, ki je kandidaturo sprejela.

Predsednik SDP Slovenije dr. Ciril Ribičič

Še o kraji usnja in tapetnikov

V prispevku Frančka Kavčiča pod gornjim naslovom ste 17. aprila objavili, da sem bil kot družbeni pravobranilec z zadevo o kraji usnja v Utoku GAT d.d. v obratu Mengeš obveščen od delavca Toneta Dolenc in da sem mu dejal, naj se z zadevo oglasi čez teden, ker da preje ne bom imel časa za te probleme.

To ni res? Imenovani delavec Utoka Gata me je klical v četrtek 9. aprila in me prosil za mnenje, kaj naj stori, ker v obratu v Mengešu nimajo dela, ne ve pa, ali je sedaj dopust ali na čakanju. Rekel sem mu, naj se zglesi naslednji dan (v petek), če ne more, pa v ponedeljek 13. aprila. Naročil sem mu tudi, naj prinese s seboj sklep organa upravljanja, iz katerega bo razvidno, kakšen status ima trenutno delavec (dopust, presežek).

Dejal je, da bodo v ponedeljek 13. aprila zjutraj imeli sestanek z direktorico in da se bo nato zgledal pri DPS. O kakršnikoli kraji materiala oz. odhodu dela

delavcev v privatno firmo ni rekel niti besede. Niti se ni v ponedeljek zgledal pri DPS.

O kraji sem bil po drugih virih obveščen šele v sredo 15. aprila 1992.

Razumljivo je, da sem se v okviru svojih pristojnosti kot DPS takoj vključil v ugotavljanje odgovornosti za nastali položaj in v postopek varstva pravic delavcev. Naj dodam, da sem v zadnjem letu dni v omenjeni firmi večkrat sodeloval in dal več predlogov za varstvo pravic iz delovnega razmerja, ki so bili tudi upoštevani.

DPS Kamnik: Franc Svetelj

Sodelovanje delavcev pri upravljanju podjetij

1. Pred nekaj več kot letom dni smo zapisali v našo pobudo Skupščini Republike Slovenije za izdajo zakona o sodelovanju zaposlenih pri upravljanju podjetij:

»Zaradi zapletenih ekonomskih in socialnih razmer ter zaradi škodljivih posledic, ki jih povzroča jo nejasnosti in celo pravne praznine na tem področju, predlagamo, da se postopek za izdajo zakona o sodelovanju zaposlenih pri upravljanju podjetij začne takoj in da poteka vzporedno z razpravami o pripravi in sprejemu nove ustave.«

Ministrstvo za delo je taki sugestiji celo prislunilo in predlog za izdajo s tezami, ki ga obravnavamo sedaj, je bil v neformalnem kroženju že od oktobra lani. Očitno pa vlada (ali pa kdo drug) ni bila zainteresirana, da bi čimprej prišli do soupravljanja delavcev, kar je resno opozorilo, da postopek tudi v naprej ne bo potekal gladko. To je eden od glavnih razlogov, da se SDP takoj odziva na predložena gradiva.

2. Polom sistema samoupravljanja, ki ga je pokopala ekonomska in razvojna neučinkovitost, bo nedvomno vplival na ureditev sodelovanja delavcev pri upravljanju podjetij. Odločilno je, kaj štejemo za njegove poglavitne slabosti:

- * prva je nedvomno razkorak med demokratičnimi načeli avtonomije družbenih področij in dejanske politično monopolizacijo odločanja;

- * druga je prenormiranost, ki je imela za posledico skrajno neobčutljivost za realne razmere;
- * uničujoča je bila popolna preokupacija z distributivnim odločanjem;

- * vse je bilo osredotočeno na sprejemanje končnih odločitev, zelo nezadovoljiv pa je bil trud za kvalitetne pripravljalne faze;

- * umetno se je ohranjala iluzija o brezkonfliktni naravi samoupravnega razreševanja sporov in potrebna so bila desetletja, da je postalo jasno, kako je s stankami;

- * odsotnost kolektivnih pogodb je bil zunanji znak, da ni bilo sindikalne demokracije;

- * in odsotnost pluralizma lastnin je bil znak, da ni bilo ekonomske demokracije.

Vse to nam je danes jasno in to so naša izhodišča na začetku izgradnje slovenskega modela soupravljanja.

3. Utemeljeno se, pri pravici do sodelovanja delavcev pri upravljanju podjetij, sklicujemo na konvencijo OZN in na evropske standarde. Vendar je treba tudi ugotoviti, da ima uveljavljanje soupravljanja svoje vzpone in padce. Sedanje evropske razmere je mogoče s tega stališča označiti vsaj za težavne:

- očiten je premik v desno,
- narašča moč delodajalcev,
- slabi sindikalni vpliv,
- krepi se državno skrbstvo nad zaposlenimi,
- zmanjšuje se pomen masovnih proizvodenj,
- ohranjanje se strašno velik delež brezposelnih.

Negotovost delojemalcev, ki je odločilna za funkcioniranje soupravljanja, povečujejo tudi ekonomski trendi. Obласти pa uvajajo tudi nove mehanizme, vpricho katerih je boj za pravice delavcev vse težji:

- vlade se neposredno povezujejo z delodajalci;
- kolektivne pogodbe se potiska na čim nižjo institucionalno raven;
- managerji storijo vse, da se participacija čim manj institucionalizira in da ostane pri improvizaciji;
- celo sindikati začenjajo misliti, da soupravljalске institucije krnijo njihovo iniciativo in avtoriteto ter da bi se bilo najbolje vrniti h klasičnim spopadom med delom in kapitalom.

4. Teze slovenskega zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju podjetij se opirajo predvsem na nemško in avstrijsko izkušnjo. V osnovi to pomeni, da imamo kolikor toliko primerna izhodišča za obravnavo. Škoda pa bi bilo zamuditi priložnost, da lahko povzamemo najboljše rešitve iz različnih soupravljalških modelov.

Tako bi veljalo (po dr. V. Rusu):

- iz norveško-švedskega modela povzeti dobre rešitve za individualne pravice delojemalcev;

- iz MONTAN modela uporabiti prakso direktorjev za delo;
- iz belgijskega modela proučiti tripartitni Nacionalni svet za delo ali pa avstrijsko paritetno komisijo na državni ravni;
- ipd.

5. Slovenija ima mnogo dobrih strokovnjakov za vprašanja industrijske demokracije in zavzemamo se za njihovo maksimalno vključitev v pripravo participativne zakonodaje. Imamo tudi mnogo zaposlenih, ki imajo praktično izkušnjo ali vsaj dobro informacijo o delovanju soupravljalске ureditve. Poskrbeli bomo, da bo tudi to prišlo do veljave.

Franci Pivec

Za Železarno Štore ni posluha

V Celju nadaljujejo prizadevanja, da bi posebne odpadke (kužne) iz zdravstvenih ustanov začasno sežigali v Železarni Štore.

OSUPVO Celje je zavzel stališče, da ni moč dobiti uradnega soglasja za sežiganje, vendar je to še vedno boljša rešitev kot sedanja, ko odpadke sežigajo v neprijemni peči. Tako stališče je sprejel tudi izvršni svet SO Celje. Temu se čudimo, zlasti ker je bil ZCC Celje dolžan sedanj način sežigavanja sanirati do konca leta 1989. Bilo bi prav, če bi ustrezni organi spregovorili o odgovornosti, da sanacija ni končana, zlasti pa da so v bolnišnici – najbrž samovoljno – povečali temperaturo v peči in s tem sami ogrozili delovanje že tako sporne naprave, zlasti njen dimnik.

IS SO Celje ni sprejel naše pobude, da Železarna o ustreznosti sežigavanja pridobi ustrezno mnenje republiške strokovne institucije. Prav tako ni sprejel pobude, da bo storil vse, da bi sam in poslanci iz Celja v republiki pospešeno zahtevali slovensko rešitev za ravnanje z odpadki iz zdravstvenih ustanov. Sprejel je le pobudo, da bo o zadevi ponovno razpravljaj čez pol leta. Ni sprejel pobude, da železarna in bolnišnica pridobita mnenje krajanov KS Štore in Teharje.

Izvršni svet tudi ni zavzel svojega stališča do naših pobud in predlogov o »Elaboratu o sežigu odpadkov bolnice Celje v elektro peči Štore«, kakor so imenovali dogovor, ki naj določi pravila, ki veljajo pri zbiranju, prevozu in sežiganju odpadkov. Naše pripombe pa so:

V členu 5. je treba zagotoviti, da se proces sežigavanja začne pri zapisani temperaturi 1.500 stopinj Celzija. V čl. 6 mora biti jasno, da ne bodo sežigali PCB; določilo, da odpadki ne smejo povzročiti razvoja PCB pri sežigu, je nestrokovno. V čl. 8 naj bi zapisali, da bodo meritve opravili pred sežiganjem, obvezno ob prvem sežiganju in vsakič, ko pride do večjih strukturnih sprememb pripeljanj odpadkov. V čl. 10 je treba jasno zapisati, da odpadke, ki jih ne bodo sežigali, odpeljejo nazaj, na zbirno mesto v bolnišnici.

Kar zadeva zbirno mesto, je zanj treba speljati ustrezen postopek z vsemi soglasji. Pri tem sploh ne more biti sporno, da je za zbirno mesto potrebno tudi uradno soglasje sanitarne inšpekcije.

Pogoje za delovanje zbirnega mesta je treba določiti najmanj z lokacijskim dovoljenjem v okviru obstoječega ZN, če ne gre celo za spremembo tega.

Glede čl. 15 je bilo pojasnjeno, da mnenja OSUPVO, ki naj bi bilo v prilogi, o ustreznosti postopka ni, saj ga OSUPVO ne more dati. V čl. 17 je treba določiti, da gre za redno informiranje o celotnem postopku, tudi o meritvah zraka nad elektro pečo.

Elaborat zagotavlja tudi inšpekcijski nadzor. To je dobro, vendar se sprašujemo, če bo inšpekcija nadzorovala nekaj, za kar ne more dati soglasja.

Kakorkoli že, še vedno menimo, da je treba kar najhitreje poiskati rešitev, ki smo jo predlagali že v pismu z dne 13. 3. 92, št. 30JC/92, torej v celotni državi.

Ob koncu naj še ugotovimo, da na sejo IS, na kateri so razpravljali o začasnem sežiganju kužnih odpadkov v Železarni Štore, ni bilo nobenega iz republike, čeprav so bili vabljeni.

P. S.: Od vodstva državnega podjetja Železarne Štore pričakujemo, da bo z javno izjavo sporočilo, da bo odpadke sežigalo, in ob tem zlasti zagotovilo, da na ta način ne bo dodatno ogrozilo okolja.

Janez Črnej, predsednik Društva za varstvo okolja Celje

Denacionalizacija »minulega dela«

Pred desetimi ali več leti je takratna direktorica tovarne pletenin Rašica na ljubljanski televiziji podrobno razložila, kako so vsi zaposleni tega podjetja več let zavestno odrekli višjim osebnim dohodkom, da so lahko popolnoma obnovili in modernizirali tovarno.

Čigavi so torej Rašica in druge tovarne in podjetja, ki so nastajali na podoben način? V demokratičnih in pravnih državah so po vseh pravnih in moralnih normah lastniki takih podjetij le tisti, ki so jih s svojim delom in kapitalom, pa čeprav izposojenim, če so ga morali sami vrniti, zgradili in ustvarili. Pri nas so bili to delavci teh podjetij.

Z zakonom o denacionalizaciji bo prejšnjim lastnikom nacionalizirano premoženje, ki je bilo družbena lastnina več kot 40 let, v celoti vrnjeno. In to celo tisto, ki ga dejansko sploh ni bilo, ker je bilo prezadolženo, tisto, ki so ga družbena podjetja legalno kupila od države ali že drugih in tretjih lastnikov ter zemljišča in gozdovi nekdanjih fevdalnih gospodov, posebno Cerkve, ki teh gozdov in zemlje niso nikoli kopali niti sami obdelovali. Še pred stoletji so jih dobili v »fevd« skupaj s tlačani, ki so jih pozneje nadomestili s hlapci

in deklami ter viničarji in koloni. Z agrarnimi reformami so drugod po svetu fevdalna posestva odpravili, pri nas pa naj bi bilo to krivično? Po drugi strani pa delavcem družbenih podjetij, ki so v teh štiridesetih letih ustvarili najmanj petnajstkrat večje premoženje, a jim je bilo kar sproti nacionalizirano, sedajni »demokratični« oblastniki odrekajo lastninsko pravico do tega pemoženja in jim ga hočejo enostavno odvzeti, poddržaviti in nato prodati drugim. To pa bi bila očitna kršitev človekovih pravic tako po novi slovenski ustavi kakor tudi po mednarodnem pravu.

Da ne bi prišlo do tega, moramo vsi prizadeti in tisti, ki jim je kaj do Slovenije kot demokratične in pravne države, odločno zahtevati denacionalizacijo družbenega premoženja in korist tistih, ki so ga ustvarili, po vsaj enakih načelih, kot veljajo po zakonu o denacionalizaciji za bivše lastnike nacionaliziranega premoženja.

Sele ko bo to storjeno, bo mogoče govoriti o odpravi starih krivic in postavitvi gospodarstvo na zdrave temelje.

Brez slepomišenja in sprenevedanja ter iracionalnih ideoloških predsodkov bi bilo tako lastninske zelo enostavno, brez poseb-

nih pretresov in gospodarsko učinkovito. Le na ta način bi namreč lahko izkoristili »primerjalne prednosti« slovenskega gospodarstva pred drugimi »socialističnimi« gospodarstvi Vzhodne Evrope, o katerih govorijo in jih priznavajo tako domači kot tuji ekonomisti in politiki vseh barvnih otenkov. Te primerjalne prednosti so pravna in poslovna samostojnost in s tem zvezana socialna razmera gospodarske učinkovitosti in tržna naravnost posameznih podjetij ter gospodarstva v celoti kakor tudi sposobni in izobraženi kadri. Vse to pa ni nastalo po maju 1990, temveč je dediščina in pozitivna posledica samoupravljanja v 40 letih »samopravnega socializma«, pa če nam je to všeč ali ne.

S priznanjem tega dejstva seveda ni rečeno, da je bilo s samoupravljanjem v samoupravnem socializmu vse v redu, pač pa da je treba izkoristiti tisto dediščino preteklosti, ki nam daje »primerjalne prednosti«, ne pa da zaradi ideoloških predsodkov in maščevalnosti (do koga?), ne glede na posledice, porušimo vse, kar je bilo.

Denacionalizacija v korist delavcev, o kateri v tem sestavku govorimo, pomeni pravno in de-

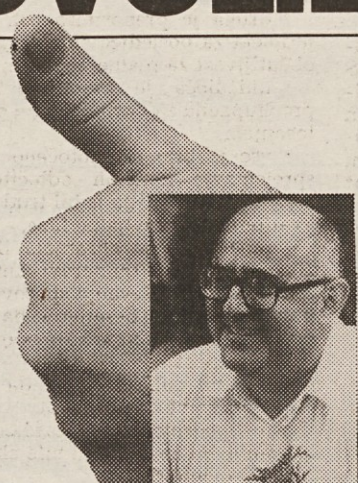
jansko priznanje že pridobljenih pravic in ureditev medsebojnih razmerij v posameznih gospodarskih subjektih, ki bodo s tem nastala, brez vmešavanja države. Mišljeno je torej popolnoma avtonomno lastninjenje podjetij in drugih gospodarskih subjektov, razen izjem, ki bi jih določil zakon. Z zakonom bi morali biti določeni tudi postopek ter osnove in merila za pridobitev in višino solastninskih deležev delavcev, ki delajo ali so delali v določenem podjetju, in njihovih dedičev, če so delavci že umrli, vendar le potomcev prvega dednega roda. Poleg delavcev bi bila lastninska upravičenca še pokojninski sklad in socialnovarstveni sklad, ki bi združeval sredstva za socialno varnost (zdravstvo, pomoč brezposlenim in podobno), jih namen-sko uporabljaj kot dodatna sredstva za te namene in gospodarske naložbe. Drugih lastninskih upravičencev, posebno državnih oz. obveznih skladov, ne bi smelo biti. Seveda pa morajo imeti novi lastniki pravico do prostovoljnega ustanavljanja raznih združenj po drugih predpisih.

Postopek lastninjenja bi moral biti enostaven in z njim saj na prvi stopnji ne bi smeli obremenjevati državnih organov in sodišč, tem-

Vinko Petač, Ljubljana

PREDVOLILNA ARENA

Če ne po drugem, bo **Lojze Janko** prišel v anale slovenske politične zgodovine po tem, ker je zagotovo edini visoki državni (republiški) funkcionar, ki mu je uspelo obdržati svoj položaj celih dvanajst let. V ministristvu za zakonodajo je na vrhu preživel kar dve reorganizaciji, prvič iz republiškega sekretariata v komite in drugič po zadnjih volitvah iz komi-

Vprašanje bi sicer morali zastaviti nesojenemu ministru za trgovino. Čeprav novi mandatar ni jasno povedal, kateri »višji« razlogi so ga vodili, da je s seznama svojih ministrov zbrisal svojega strankarskega tovariša Edvarda Ovna, lahko upamo, da je bil vsaj eden od razlogov sum, da je bil novopečeni podpredsednik Liberalno demokratske stranke vmešan v sumljive posle. Seveda tudi v politično bolj civiliziranem svetu ministrski kandidati niso brezmadežni angelčki, toda javno izražen sum v njihovo poštenost, denimo objava škandaloznega posla na račun države v časopisih, jih vsaj začasno vrže iz (politične) igre, dokler se stvar ne razčisti. Nad Edvardom Ovnom pa še vedno visi senca sumljivega posla njegovega podjetja z obveznicami mesta Ljubljane.

Na različnih koncih sveta so moralna pravila o tem, česa državni funkcionar ne sme početi, pač različna, toda skoraj povsod, pred-

Po čem so obveznice

vsem v Evropi, je sum o nepoštenem poslu rdeča luč za njegovo politično kariero. Pri nas se je morala merila predvsem z ideološkimi vatli, pa tudi javno mnenje še ni ravno upoštevanja vredna kategorija. V minulih dveh letih so novinarji izbrskali kar lepo število škandalov, toda njihovim akterjem se ni nič zgodilo. Drnovškova poteza vsaj posredno nakazuje novi veter in morda označuje začetek konca po volitvah precej razpasle prakse, da državni funkcionar sedi na obeh stolih hkrati, je hkrati podjetnik in denimo minister. To pa mu je ne glede na morebitne dobre namene in zaklinjanje, da misli le na narodov blagor in državni interes, preprosto dajalo preveč možnosti za neupravičeno služenje na račun denarja davkoplačevalcev. To pa seveda ne pomeni, da je treba podjetneže vseh vrst izgnati iz politike, nasprotno, pravega strankarskega življenja brez njih preprosto ni.

Jože Poglajen

Slovenija država, v kateri se (ne) berači?

Kadar koli sem pred leti morala iti v naše tedaj še glavno mesto, Beograd, so me neprijetno presunile množice beračev na Terazijah, v središču mesta. Ob vrnitvi v Ljubljano me je vedno prevzel ponos, občutek, da živim v bolj urejenem, zakaj ne, boljšem svetu. V Ljubljani in v vsej Sloveniji je bilo beračenje prepovedano. Pred dnevi sem se po naključju sprehodila od pošte do tržnice; vsaj pet, šest beračev je, sedeč ob robu ulice, stezalo roke. Matere z majhnimi otroki, invalidka...

Res, že po videzu so bili vsi videti tujci. Res, tudi v bogatejših državah beračijo. Tudi oblike beračenja so različne. Nič me ne moti, če podjeten posameznik ali skupina mladih zaigra na kak instrument in podstavi čepico. Če me kak pijanček poskuša nažicati za par tolarjev, običajno odpre denarnico. Toda ko vidim mater z otrokom, ki se je naučil stegovati roko, še predno zna govoriti, ko mi invalid stegne nasproti poškodovano roko...

Zbolim od besa, od nemoči. Ne morem se odkupiti z drobižem. Ne morem ravnodušno stopiti naprej in se potolažiti z mislijo, da je svet pač tak. Še celo to mi pride na misel, da je bilo morda prav, da je bilo beračenje svojčas prepovedano. Vem, da je v tem stališču nekaj hipokrizije. Drugače je, srečevati se z revščino v poročilih in statistikah ali udobno sede pred televizijskim zaslonom; raje imamo revščino, če je lepo pospravljena spred oči, če se v javnosti ne kaže, če se lahko delamo, da je ni. Pa vendar... Živo mi je ostalo v spominu prvo srečanje te vrste. Pred mnogimi leti, še vso zeleno, komaj s fakultete, so me poslali na prakso na center za socialno delo. Takrat je bilo beračenje prepovedano. Če je policija našla žensko, ki je beračila z otrokom v naročju, je poklicala center za socialno delo. Enega prvih dni moje prakse sem tako spremljala socialno delavko. Otrok, kaka tri leta star fantiček je bil umazan in zavrt v nekaj umazanega, kar je še najmanj; ko ga je odvila, je bilo jasno videti, da je slabo hranjen, poleg tega pa je imel neko prirojeno okvaro, ki jo je bilo z operativnim posegom čisto lahko odstraniti, bi pa kasneje v življenju fantu lahko povzročila strašne težave. Mati – ali zaradi nevednosti ali zaradi nemarnosti, nočem soditi – se za to ni pobrigala.

Socialna delavka je fantka odpeljala v otroško bolnico, mater pa v sprejemališče na Poljanski, da se ugotovi, od kod in kje je. Življenje gre naprej, ne vem, kaj se je kasneje zgodilo z njima. Vem pa, da je mali, zaradi tega, ker je bilo v Sloveniji tedaj beračenje prepovedano, dobil priložnost za nekoliko manj težavno življenje. Ne vem, ali jo je izbral, morda mu ni kaj prida pomagala; jo je pa dobil.

Prejšnjemu režimu je le treba priznati, da je ob prepovedi beračenja vendar tudi zagotovil, da nobenemu slovenskemu državljanu ni bilo treba ravno beračiti. Država je dala, nerada in premalo, ampak dala je, vsaj za suh kruh. Trdno upam, da bo tudi samostojna Slovenija to naredila. Kaj pa s tujci? Ali je res edini možni način pomoči, da jim pustimo beračiti po naših ulicah? Ali ne bi bilo veliko bolj kruto, poslati jih nazaj tja, od koder so in kjer so možnosti, da kaj naberačijo, še slabše? Ali ni pri tem, da jim pustimo beračiti, tudi vsaj za kanček kalkulacije, da si bomo tako lahko od časa do časa malo olajšali vest in za skromno vsotico kupili prepričanje, da smo vendar dobri ljudje?

Vprašanja, na katera nima odgovorov. Bolj od vsega drugega pa verjamem, da ima vsak človek pravico dobiti možnost dostojanstvenega življenja. Verjamem, da dovoljenje za beračenje ni takšna možnost.

Marija Cigale

Minister na stalnem delu

teja v ministristvo. V njem je sicer že od leta 1969, ko je diplomiral na pravo. Ko se je oblast zamenjala, je edini od prejšnjih ministrov smel ostati na položaju. Ob zdajšnji zamenjavi vlade je ne le obdržal svoj položaj, ampak je v upravljanje dobil še zelo delikatno ministristvo za pravosodje. Za naše politične razmere je v tem pogledu zagotovo fenomen. Poznavalci pravijo, da zato, ker se je znal pri svojem poslu skrbno držati stroke in se na daleč izogibati politike. Nikoli ni bil član kakšne politične stranke.

Zelo redko ga boste videli v časopisih ali na televiziji. Največkrat ga lahko srečate, ko se v službo vozi s kolesom, pa bi kljub temu težko rekli, da je biciklist, kot je že davno tega ljudi, ki navzgor upogibajo hrbtenico, navzdol pa pritiskajo, označil pokojni Kidrič. Nasprotno, deluje skoraj neopazno, vendar je v procesu osamosvajanja Slovenije opravil veliko dela, da je za silo spravil v red zakonodajno zmedo, ki je nastala. Še važnejše pa je, da je postavil pravne temelje (ustavni amandmaji. Temeljna listina itd), ki pravno formalno legitimirajo samostojno Slovenijo. Tudi v Drnovškovi vladi, če jo bo parlament seveda potrdil, bo eden redkih če ne že edini nestrankarski človek. Morda pa je dr. Drnovšek mislil prav na njegovo politično nepristranost in seveda strokovno znanje, ko mu je zaupal še ministristvo za pravosodje in upravo. Reorganizacija sodstva in uresničevanje zakona o denacionalizaciji sta namreč politično zelo občutljivi nalogi.

X-25 JAVLJA

Javno in zasebno

Trditve je naslednja:

»Slovenska kmečka zveza-ljudska stranka, spreminjena v Slovensko ljudsko stranko, je kot samostojna politična stranka potrebna skupini ljudi, ki se vidi na čelu te stranke.«

X-25 je kot sovražnik demosovcev vseh vrst pravnjki, da kaj takega zapiše. Ni pa X-25 tega tudi napisal.

Avtor te trditve je nihče drug kot **Ivan Oman** (V čem je nasilje?, Slovenec, 24. 4. 1992). Bo že držalo, privoščljivo pristavlja in se hahlja vaš X-25. In se spominja sestanka z začetka »demokratske opozicije«, ko le-ta še ni bila Demos in ko so Omanu ponujali sodelovanje in združitev prav tisti, h katerim bi sedaj rad on pridružil svoje kmete. Takrat pa je kmečki lider videl dlje in bolje in niti slišati ni hotel, kaj šele sprejeti predloga, da naj bi kmečka zveza bila predvsem kmečki sindikat, stranka pa naj bi bila samo politična, tedanja SKSG. Lojze Peterle se mu je celo ponujal za kosca, saj malo polietne rekreacije nikoli ne škodi.

Danes isti **Ivan Oman** pravi: »Res ne vem, v čem je nasilje«, če predsednik Slovenske kmečke zveze svoji organizaciji predlaga integracijo s stranko, ki ji je po programski usmeritvi zelo blizu, če ne identična.« In dalje: »S stališča Slovenske kmečke zveze kot kmečke organizacije je njen interes naslonitev na širšo politično organizacijo, če hoče v bodoče imeti pomemben vpliv na področju, ki predvsem zadeva in zanima njeno članstvo in sloj, ki ga predstavlja. Ob tem pa je popolnoma jasno, da za Slovensko kmečko zvezo, nikakor ne pride v poštev integracija s katerokoli stranko z liberalnim ali socialističnim predznakom. Ostane samo ena izbira in sicer krščanska demokracija.« Ker se povpraša, kakšen smisel ima sedaj obstoj SLS ob SKD, si odgovori: »Nikjer v zahodni Evropi, v deželah z demokratsko tradicijo, pa ni idejno identičnih, vendar med seboj konkurenčnih strank.«

In temu sledi Omanov logični zaključek, ki smo ga citirali na začetku.

Učna leta politika Omana so bila dolga. Koliko dolga bodo šele levo od sredine, ne vemo. Ker so v skupščini desnico sestopili z oblasti, se bo X-25 do nadaljnjega umaknil s scene. Rdeči so nazaj in njegova naloga je opravljena. Celo tako dobro, da je na oblast prišla neprenovljena ZKS in da je v tej novi koaliciji prenoviteljska frakcija odrinjena na rob. Kako žalostna je podoba nove opozicije, pa pove kar **Ivan Oman** kot eden njenih liderjev že v uvodnem stavku: stranke in stranciše so namen same sebi in svojim zgodovinskim voditeljem.

Sanacija namesto afere Videmgate

Delavci podjetja Videm Krško so se vsaj začasno oddahnili. Razlog? Dilema: stečaj ali sanacija se je nagnila v prid slednji. Seveda ni potrebno poudarjati, kaj to pomeni. Za delavce delovna mesta in plače, za podjetje in upnike možnost preživetja oziroma vračanja ogromnih dolgov. Če k temu dodamo še grozečo nevarnost izpada Vidma iz občinskega bruto produkta, potem je na dlani, da je sanacija pravzaprav edino možna rešitev in da bi stečaj slejkoprej pomenil vsesplošno škodo in novo slovensko afero »Videmgate«. Kaj je nagnilo tehcnico v prid sanaciji podjetja?

Javnosti je bolj ali manj znana zameštrana zgodba potapljanja te papirniške krške ladje, ki je grozila, da na dno morja potegne s seboj kakih 1500 delavcev. Ti so skočili pokonci, ko so po zaslugi sindikata Pergam spoznali, da je hudič do konca vzel šalo in da rešitve ne bo, če bodo gledali križem rok. S sindikalne strani so se začele stopnjevat oblike pritiska, vključno s stavko in znanimi stavkovnimi zahtevami, ki so na koncu pripeljale do podpisa pogodbe med delavci in upniki. Kot že rečeno, zanjo sta imeli obe strani življenjski interes. Da trditve ni iz trte izvita, se lahko prepričamo tudi iz besed predsednika konfederacije Pergam, po katerih bi dolg Vidma Ljubljanski banki d.d. (po nekaterih podatkih več kot 90 milijonov DEM) lahko nevarno zanihal tudi tega slovenskega bančnega mastodont.

Bržda je bil prav to razlog, da je slovenska vlada z vso potrebno senzibilnostjo prisluhnila zahtevam sindikata Pergam, ki mu je uspelo v režiiji podpredsednika vlade dr. Ocvirka sklicati sestanek, katerega so se udeležili: minister za industrijo in gradbeništvo Rejc, ministrica za delo Puharjeva, namestnik finančnega

ministra Beljak, vsi direktorji slovenskih papirnic ter seveda predstavnik Pergama. Na tem sestanku je bilo ugotovljeno, da slovenska papirna industrija ima perspektivo in da bi bil v tej luči stečaj Vidma najslabša rešitev. Začela se je torej izvajati neke vrste sanacija, s katero pa Pergam ni bil zadovoljen, saj je velikemu številu delavcev v Krškem grozilo, da bodo postali klasični tehnološki presežki. S samostojno stavko je Pergam izsilil drugačno inčico sanacije, ki jo lahko razberemo iz podpisane pogodbe med upniki in delavci, ki so v bistvu nastopili kot lastniki. Tako so akterji te pogodbe prehiteli zakon o lastninjenju, vendar druge rešitve ni bilo. Delavci so v večini (76 odstotkov) z osebnimi podpisi določili sindikat Pergam za svojega zastopnika pri pogajanjih in podpisu pogodbe. Upniki pa so jim na drugi strani priznali 20-odstotni upravljalški delež. In bistvo te pogodbe?

Dušan Rebolj je povedal, da so to pogodbo podpisali najprej zato, da bi preprečili stečaj. Prav tako se po tej pogodbi Videm ne more lastniti brez soglasja delavcev, kar je zelo pomembno, saj se je Pergam na tak način skušal izogniti ponovitvi vevškega primera,

ko je največji upnik LB svoj delež prodal Avstrijcem, kar sicer ne bi bilo nič hudega, če ne bi v Vevčah zdaj od skupnega števila 1400 delavcev delalo le še 620 ljudi, računajo pa, da bo na koncu zaposlenih le še 400 delavcev.

Pomembno v tej pogodbi je tudi to, da so se upniki obvezali zagotoviti obratna sredstva za redno proizvodnjo. To pa je nujno, kajti samo tako obe pogodbeni stranki lahko računata na uresničitev svojih interesov.

Končno je treba še dodati, da so si delavci v pogodbi zagotovili 20-odstotni delež v upravljanju podjetja, kar pomeni, da med petčlanskim upravnim odborom najdemo tudi predstavnika delavcev. V tem pa je zaslediti tisti korak naprej, ki naj bi ga v sistemsko preoblikovanje slovenskega gospodarstva inicirala zakon o lastninjenju in zakon o soupravljanju delavcev.

Novi upravni odbor

V Krškem so te dni zamenjali upravni odbor Vidma, v katerem so bili dr. Marko Kos kot predsednik ter člani Maks Kocbek, Anton Lavtar, dr. Dejan Avsec in Franc Pipan. Novi upravni odbor sestavljajo: mag. Tone Mohorič, Rado Barovič, dr. Dejan Avsec, Maks Kocbek in Milan Šetinc (predsednik delavcev).

In kaj zdaj? Dušan Rebolj nam je dejal, da je za njih ta trenutek najpomembnejše to, da je od 360 delavcev, ki jih je skušalo zdaj že bivše vodstvo odpustiti po kratkem postopku, nejasna perspektiva samo še za 120 delavcev. Hkrati pa mu je jasno, da tudi to ne pomeni veliko, če se v Krškem v najkrajšem času ne bo začela izvajati finančna, programska in poslovna sanacija. Da se tu vendarle nekaj premika, nam govori dejstvo, da so v Vidmu pred dnevi zamenjali upravni odbor. Hkrati naj bi imela po nekaterih podatkih upniška združba že v igri novega direktorja firme, ki naj bi prišel iz tujine. Če k temu dodamo še analizo neke ugledne tuje agencije, ki kaže na možnost uspešnega poslovanja Vidma, potem je prav mogoče, da so se v tem primeru delavsko sindikalni interesi ujeli s kapitalskimi in da bomo čez čas že lahko govorili o uspešnem izvajanju sanacije Vidma. V ta kontekst lahko štejemo tudi tisto točko podpisane pogodbe, ki govori o vzpostavitvi socialnega pakta, s katerim pa po Reboljevih besedah ne kanijo barantati, saj je zanj pogoj določena socialna varnost delavcev.

Ivo Kuljaž

DELAVCI SO TRETJINSKI LASTNIKI PODJETIJ

Z Albertom Vodovnikom, predsednikom SKEI sem se pogovarjal zlasti o položaju panoge in izvajanju panožne kolektivne pogodbe. Vodovnik je tudi povedal, da SKEI prekinja javno polemiko z Neodvisnostjo in nekaterimi drugimi, ki še vedno ne razumejo, kaj je sindikat po vzoru IG Metal in kaj je zveza po vzoru DGB.

DE: Kakšen je položaj kovinske in elektroindustrije v Sloveniji?

Vodovnik: »Ker naša država še vedno ni sprejela makro ekonomske politike, se položaj večine podjetij še naprej slabša. Tudi tisti, ki so v zameno za izgubo jugoslovanskega trga začeli prodajati na Zahod, prihajajo v težave, ker ne morejo dobiti denarja za financiranje proizvodnje. Poslovodni delavci se nam nenehno pritožujejo nad zaostajanjem tečaja marke do tolarja. Tudi banka Slovenije in poslovne banke se ne vključujejo v financiranje proizvodnje. Tudi podjetja, ki imajo potrjene razvojne in sanacijske programe, so v težavah, saj zanje nihče nima denarja.«

DE: Se vse to občuti pri naraščanju nezaposlenosti in ogrožanju socialne varnosti delavcev?

Vodovnik: »Iz naših dejavnosti je tretjina od sto tisoč prijavljenih na zavodu in od petdeset tisoč doma čakajočih na delo. Mislimo, da so gibanja tako grda tudi zato, ker je oblast javno hvalila direktorje, ki so odpustili delavce. Mi v sindikatu pa ugotavljamo, da nobeno od podjetij, ki je dozdej odpustilo veliko delavcev, ni trajno rešilo svojega položaja. Položaj za delavce je tragičen, ker večina nezaposlenih nima nobenega otipljivega upanja za novo zaposlitev.«

DE: O položaju in razvoju panoge ste se nedavno na Brdu pogovarjali tudi z direktorji in predstavniki vlade. Ste kaj dosegli?

Vodovnik: »Zame je najpomembnejši dosežek strinjanje poslovnih delavcev, splošnih združenj, gospodarske zbornice, vlade in sindikata o potrebnosti korenitih premikov za preprečitev zloma kovinske in elektroindustrije, ki je hrbenica našega gospodarstva. Soglasni smo bili tudi o nujnosti novega zagona za podjetja, ki je možen le s svežim kapitalom. Naši sogovorniki so se z nami strinjali tudi, da ne sprejme lastninske za-

konodaje ne more biti ovira za ukrepanje in učinkovito poslovanje firm kovinske in elektroindustrije.«

DE: Ko že omenjate lastninstvo, ste kaj rekli tudi o listinah za neizplačane osebne dohodke po kolektivni pogodbi?

Vodovnik: »Resno smo se pogovarjali o naši zahtevi, da morajo podjetja do konca maja delavcem izdati listine, skladno z 62. členom panožne kolektivne pogodbe. Te listine bodo podlaga za udeležbo delavcev pri lastninjenju njihovih podjetij, saj predstavljajo potrdilo o neizplačanih terjativah delavcev. Naši podatki kažejo, da so za bankami delavci največji upnik svojih podjetij. Po naših izračunih so preko teh listin delavci postali 30-odstotni lastnik svojih podjetij.«

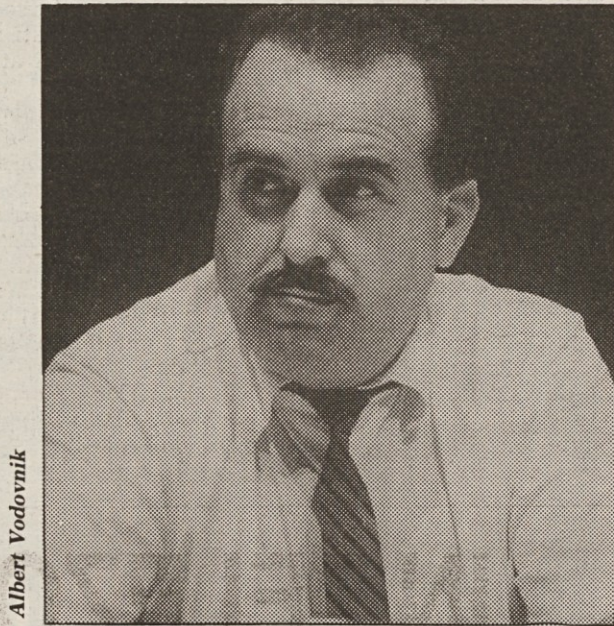
DE: Pa imajo te listine zakonsko veljavo?

Vodovnik: »Od vlade, zlasti pa podpredsednika Andreja Ocvirka, smo zahtevali, da se to vprašanje upošteva pri dokončnem oblikovanju lastninske zakonodaje in tudi pri spreminjanju zakona o stečajih. Predstavniki vlade so se strinjali z našo zahtevo. Če je Slovenija socialna in pravna država, za kar se razglasa, potem ne more biti nobenega problema, saj so kolektivne pogodbe pravno veljavne listine.«

DE: Zdi se nam, da vodstva SKEI v nekaterih podjetjih teh listin še niso zahtevala dovolj odločno.

Vodovnik: »Ne strinjam se z mnenjem o popustljivosti naših aktivistov, ker mislim, da gre le za samovoljno izsiljevanje poslovnih delavcev. Imamo dokaze, da številni med njimi računajo, da bodo postali bodoči lastniki podjetij in so jim zato te listine v napoto pri njihovih težnjah.«

DE: To pomeni, da se ne strinjate z ugotovitvijo, da so sindikalisti popuščali, ker so lahko izbirali le med nižjimi plačami in odpuščanjem delavcev?

Albert Vodovnik

Vodovnik: »Mogoče imate prav, vendar zame odgovor na vaše vprašanje ni le v podjetjih, temveč pri oblasti. To je pri vladi in parlamentu. Nenehno smo ugotavljali, da ta dva nista bila naravnana v pomoč gospodarstvu, temveč sta zasledovala le visoke politične cilje. Mi tam z našimi zahtevami nismo prodrli kljub številnim protestom, sestankom in drugim oblikam pritiska.

Oblasti in javnosti smo ves čas hoteli povedati, da je naš sindikat zagovornik kapitalno močnih podjetij in tudi države, vendar zavrača kapitalizem, podoben tistemu, ki se je razvil v prvi Jugoslaviji.«

DE: Poslavljamo se od vlade, ki jo ob odhodu nekateri hvalijo. Prihaja nova, zlasti nova ekipa na gospodarskem področju. Kaj od nje pričakujete?

Vodovnik: »Z ministri in podpredsedniki smo imeli dobre odnose in mislim, da so bili naklonjeni našim zahtevam. Na žalost pa v vladi tudi oni niso prodrli, mogoče niso bili dovolj sposobni, če to področje primerjamo s kmetijstvom in velikimi političnimi prioritetami.

Zgolj zaradi nove vlade se položaj industrije ne bo izboljšal. Upamo, da bo vlada upoštevala naše dve leti stare zahteve po sprejetju razvojnega in socialnega programa.

Pričakujemo tudi odpiranje možnosti za novo zaposlovanje, saj delavci brez tega nimajo perspektive in možnosti za boljše plače in večjo socialno varnost. Nova vlada bo

imela vso našo podporo, če bo upoštevala ta naša stališča. vlada se mora zavedati, da ukvarjanje zgolj s političnimi vprašanji lahko gospodarstvo povsem uniči in potem bo na kolenih tudi politika in njeni nosilci. Za naš sindikat se položaj z zamenjavo vlade ne umirja, odnosi pa se bodo uredili le z njenim drugačnim delom.«

DE: V podjetjih in drugje se srečujete s sindikalno konkurenco. So odnosi boljši kot v preteklosti?

Vodovnik: »Mi se vseskozi tolčemo za vsakega člana in vsakega delavca. Zato se mi zdi, da je za tolar cenejši piščanec pri enem sindikatu le prenikajoča cena za prestop in novačenje članstva. V SKEI mislimo, da je treba končati vsa nekorrektna podtikanja med sindikati. Odločili smo se, da ne bomo reagirali na noben nov napad Neodvisnosti ali katerega od drugih sindikatov, ki uporabljajo iste metode. Mislimo tudi, da nizki udarci 'borcev za sindikalno demokracijo' ne morejo koristiti delavstvu. SKEI se zavzema za konstruktivno sodelovanje z vsemi dejavniki, tako v podjetjih kot na območjih in v republiki.«

DE: Glasila so večkrat javno objavila očitek sindikatu SKEI, da je preveč povezan z direktorji in da jim tudi zato omogoča previsoke plače.

Vodovnik: »Še enkrat bom povedal, da ta očitek ne drži. Direktorska samovolja se kaže tudi v zastraševanju de-

lavcev po metodi: 'Če nimaš dovolj, pa vzemi knjižico.' Delavce in sindikaliste javno prepričujejo, da ne smejo rušiti gospodarstva, ki je prizadeto z izgubo jugoslovanskega trga, in jim pihajo na dušo, naj pomagajo v boju za preživetje. Naši sindikalisti se srečujejo tudi s tistimi, ki ta položaj izrabljajo za razbijanje sindikata in otopitev ostrine naših zahtev.«

DE: Se torej v SKEI letos tolčete za 600 DEM povprečnega OD, 100-odstotne plače po panožni kolektivni pogodbi ali za kaj drugega?

Vodovnik: »Cilj sindikata ne more biti neodvisen od dejanskih zmognosti podjetij. Spoznali smo, da do konca leta podjetja realno ne morejo izplačati po 600 DEM in zato hočemo le 100 odstotkov tistega, kar je napisano v naši kolektivni pogodbi.«

DE: Končujete torej prvo leto uveljavljanja kolektivne pogodbe. Kako boste delovali v prihodnje?

Vodovnik: »Imamo svojo analizo, ki smo jo pripravili na podlagi ankete v podjetjih. Podatki nam dokazujejo, da pogodbe ni treba bistveno spreminjati, kar še posebej velja za njen tarifni del.

Zaradi kršenja panožne kolektivne pogodbe in samovolje direktorjev smo se odločili začeti postopek pred arbitražno komisijo. Sklicali bomo tudi komisijo za pomirjanje. Če tam ne bomo uspeli, bomo v imenu delavcev tožili vse tiste, ki delavcem kratijo pravice iz kolektivne pogodbe.«

DE: Slišali smo, da ste nezadovoljni, ker se v zvezi s socialnim paktom Zveza svobodnih sindikatov pogovarja z drugimi sindikati o reviziji splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo.

Vodovnik: »SKEI meni, da se o splošni kolektivni pogodbi ni treba več pogovarjati in da zadošča dogovor o panožnih kolektivnih pogodbah, ki so iz nje izšle. Tako je povsod po svetu. Naš izvršni odbor meni, da revizija splošne kolektivne pogodbe lahko povzroči suspenz panožnih kolektivnih pogodb, zlasti znižanje vrednosti tarifnega dela. Če se bo to nadaljevalo, je mogoč tudi konflikt med samostojnimi sindikati in tistimi, ki so šli v to akcijo.«

DE: Se zaradi tega krhajo odnosi v Zvezi svobodnih sindikatov, kjer je SKEI pravzaprav steber?

Vodovnik: »Gre za to, da nekateri nalašč ne razumejo, kaj je sindikat in kaj zveza. Zdi se mi, da zvezo nekateri enačijo z vsemi sindikati, ki se vanjo povezujejo. Razumem, če se tako obnašajo faktorji izven sindikata, težko pa dojemam, da tem igram proti naši zvezi in sindikatom nasedajo tudi posamezniki iz naših vrst.«

DE: Do zdaj ste kritizirali le oblast. Kaj pa menite o partnerjih iz zbornice in splošnih združenj?

Vodovnik: »Kljub temu, da spoštujemo vsakega partnerja, ugotavljamo, da splošna združenja niso uporabila znanja in kadrov, da bi oblast opozorila na nevarnost rušenja gospodarstva. Če so se delavci prek sindikata znali in upali postaviti, bi to pričakovali tudi od kadrov z visoko izobrazbo, ki se povezujejo v gospodarsko zbornico.«

DE: Niste odgovorili na vprašanje o visokih plačah direktorjev.

Vodovnik: »Mi nismo nikoli direktorjev spraševali o njihovi pravi oziroma strankarski pripadnosti, temveč le o njihovi sposobnosti za donosno gospodarjenje. Neodvisnost pa celo direktorje snubi v svoj sindikat in v Litostroju je njihov član celo eden od poslovnih delavcev. Plače direktorjev je SKEI hotel uvrstiti v panožno kolektivno pogodbo, vendar nismo uspeli zaradi nasprotovanja splošnih združenj. Mislimo, da so njihove plače lahko odvisne le od uspešnosti podjetij, ki jih vodijo.«

DE: V zadnjem času se govori le o najnižjih in zajamčenih OD in pozablja na plače srednjih razredov.

Vodovnik: »To ne drži, saj so v SKEI hoteli povečati raven plač za srednje razrede, zlasti za tako imenovane delovne specialiste, kot so orodjarji. Zdej ugotavljamo, da so prav ti delavci zelo nezadovoljni s svojim položajem. Pri spremembah naše pogodbe bomo uveljavljali tudi boljše nagrajevanje teh kategorij strokovno usposobljenih delavcev.«

Franček Kavčič

Seznam koordinatorjev sindikata kovinske in elektroindustrije na območjih

- Območni svet ZSSS Ribnica**
Bajde Dušan
61310 Ribnica
Telefon 861-067
- Območni svet ZSSS Trbovlje**
Cvar Ljubo
1. junija 19
61420 Trbovlje
Telefon 0601/21-092
- Območni svet ZSSS Nova Gorica**
Dvetak Adriano
Kidričeva 9
65000 Nova Gorica
Telefon 065/21-123
- Območni svet ZSSS Ajdovščina**
Godnič Bogdan
Goriška 17
65270 Ajdovščina
Telefon 065/61-116
- Območni odbor SKEI Celje**
Gozdnikar Mirko
Gledališka 2
63000 Celje
Telefon 063/24-420
- Območni svet ZSSS Grosuplje**
Gumzej Miha
Kolodvorska 2
61290 Grosuplje
Telefon 771-113
- Območni svet kraško-notranjskega območja**
Kornac Oskar
Trg padlih borcev 5
66230 Postojna
Telefon 067/22-992

Mnogo ve, kdor ve,
kje najti, česar ne ve

- Območni svet ZSSS Radovljica**
Košnik Bogo
Gorenjska 25
64240 Radovljica
Telefon 064/75-262
- Območna organizacija ZSSS Črnomelj**
Kočvar Jožef
68340 Črnomelj
068/51-710
- Krajevni svet ZSSS Gornja Radgona**
Lutarič Branko
Partizanska 12
69250 Gornja Radgona
Telefon 069/61-058
- Območni svet ZSSS Ravne na Koroškem**
Miklavc Franjo
62390 Ravne na Koroškem
Telefon 0602/21-905
- Območni odbor SKEI Podravje**
Ozimič Edmund
Tomšičeva 45
62000 Maribor
062/212-877
- Kolektor Idrija**
Sever Bojan
Vojkova 10
65280 Idrija
Telefon 065/71-411
- Območni odbor SKEI Posavje**
Urbanč Marjan
Krških žrtev 14
68270 Krško
0608/31-880
- Območna organizacija ZSSS Velenje**
Videčnik Mira
63320 Velenje
Telefon 063/855-712
- Območni svet ZSSS Novo mesto**
Vizjak Igor
Društveni trg 2
68000 Novo mesto
Telefon 068/21-564
- Območni svet ZSSS Cerknica**
Zakrajšek Janez
Partizanska 1
61380 Cerknica
Telefon 791-037
- Območni odbor SKEI Ljubljana okolica**
Zavec Valter
Trg prekomorskih brigad 1
61000 Ljubljana
Telefon 555-933
- AGIS Ptuj**
Trbuc Franc
62250 Ptuj
Telefon 062/771-671

Celje – Lastninjenje, odpuščanje, kolektivne pogodbe

ZLATO...

Kolektivne pogodbe, odpuščanje delavcev in lastninjenje so dandanašnji seveda v vsakem podjetju prve točke dnevnih redov – tudi tistega na pogovoru Dušana Semoliča in Alberta Vodovnika s sindikati in vodstvom Zlatarne Celje.

Pogovor je bil kar veder. Res v povprečju za 20 odstotkov zaostajajo za kolektivno pogodbo – toda le na račun solidarnega dogovora, da ne bodo odpuščali delavcev.

V Zlatarni so sindikati tudi sicer zadovoljni. Brez »nujnega drugega konkurenčnega sindikata« so svojim nalogam kos. Dosegli so, da rast življenjskih stroškov neposredno dviguje plače, sodelujejo pri vseh pomembnih odločitvah, zdravstveno varstvo, izobraževanje, skratka kakovost dela in življenja je na zavidljivi ravni.

Ne zato, ker so dobesedno obdani z zlatom. Zlatarjem namreč ni z rožicamo postlano. Tudi njih je izguba »jugotrgov« hudo prizadela. Morali so poiskati nove, na tujem kajpak in pri tem jim je bila politika slovenske vlade vse prej kot v pomoč.

Rešuje jih dolgoletna pametna razvojna in poslovna usmeritev. Pravijo, da so celo v svetovnem merilu še vedno zdravo podjetje. Premorejo več kot polovico lastnih poslovnih sredstev.

Kot vse izvoznike jih pesti to, da morajo na trgih, kjer je konkurenca zakon, ob spoštovanju tujih cen plačevati stroške domačih neumnosti. Tudi padec domače kupne moči jim dela sive lase.

»Slovenija nima ne kratkoročne ne dolgoročne vizije,« smo slišali. »Mi pa jo moramo imeti, saj bi sicer ne preživel.«

Slovenski lastninski poskusi jim niso jasni. Po vojni je nekaj deset delavcev začelo

ustvarjati Zlatarno, v katero država doslej ni vložila niti prebite pare. Zgradile in uveljavile so jo generacije delavcev in tudi upokojenci so menda zelo občutljivi na vprašanje lastnine. V Zlatarni Celje bo torej lastninjenje pošteno!

V tem okviru se je sukal pogovor z gostoma. Poskusimo ga strniti v dvogovor:

Gosta: Žal ponujeni modeli soupravljanja in lastninjenja v Sloveniji ne omogočajo ravni, kakršno dosegajo v Zlatarni. Rodovi, ki so ustvarjali družbeno premoženje, so grdo ogoljufani. Oblasti ni sposobna ponuditi vizije, za katero bi bili delavci pripravljeni tudi na odrekanje. Sindikalni pluralizem v podjetjih so izničili do te mere, da prihaja do sporov zaradi cene pri kilogramu krompirja,...

Zlatarji: Vendarle imate možnost dvigniti glas, tudi v parlamentu. Kdo torej blokira stvari?

Gosta: Do delavstva je bilo v parlamentu vzdušje naravnost sovražno. Zdaj ga menda malce blažijo bližajoče se vo-

»Vlada, Pučnik, Tomšič in kaj vem kdo še so hoteli delavce razbiti. Za tolar pri kilogramu piščanca so tekla novačenja v članstvo sindikatov. V fabriki se je treba tolči za delovno mesto, vsakega delavca, pošteno plačo! Zdaj so ustrašeni, češ če ti ni kaj všeč, tu imaš knjižico. Svobodni sindikati tega ne bomo dovolili; kdor tako rovari, ga je treba odstraniti iz političnega življenja. Tudi kraje tistega, kar so delavci ustvarili, ne bomo dopustili,« je zlatarjem obljubil Albert Vodovnik.

litve. Res so v vseh strankah socialno čuteči ljudje, a žal jih je premalo. Na koncu zmagujejo lobiji.

Zlatarji: Naš sindikat je v kolektivnem dogovarjanju trd pogajalec. Popusti le pred očitnimi skupnimi interesi. Plače se res počasi bližajo evropskim – v bruto zneskih! Vse prehitro pa jih prehitvajo obremenitve, država je predraga. Tudi najnovejša ponudba lastninske zakonodaje za nas ni sprejemljiva, zlatarna je že naša...

Gosta: Sindikati bomo pri teh stvareh ostri kot britev! Marsikje že prihaja do pojavov ludizma, saj so delavci v popolnoma brezupnem položaju. Vladajočim strukturnam je očitno več do politike kot do razvoja gospodarstva in tu je vzrok tako hudih obremenitev.

... IN ŽELEZO

V celjskem EMU so sindikati na svoji letni seji zarožbanti, da jih ne ignorira le slovenska oblast, ampak tudi poslovodne strukture. Res njihovem prisvajanju prevelike oblasti botruje nova zakonodaja, še več pa si vzamejo kar sami.

V družbah EMA uresničujejo kolektivne pogodbe 65- do 67-odstotno. Najprej so se kot levi borili za podpis, prava bitka pa se je začela šele po podpisu.

Že res, težave so splošne, obrestne mere odušne, toda vodstvo se temu ne zna prilagoditi in vsa bremena obeša zgolj na pleča delavcev. Pri plačah šefov se ne varčuje, delavce pa so porinili v mezdni položaj, primeren 19. stoletju. Zavajajo jih, odrekajo jim skrb za zdravje, mečejo na cesto... Kar tretjina jih živetari od zajamčene plače.

Zlatarji: Pa res ne morete biti bolj glasni?

Gosta: Pri tako pomembnih vprašanjih bi se vsaka modra oblast vsaj menila s sindikati. Nas so doslej ignorirali, zaradi česar pa nismo malo dušni. Nikjer nikoli delavcem ni bilo nič podarjenega, tudi mi si bomo morali vse izboriti.

Zlatarji: Sindikati se nikakor ne smejo zapirati za tovarniške plotove, tu imate prav. Slovenska situacija še ni evropska in zato se morajo tudi sindikati obnašati temu primerno.

Na sindikalno bazo se lahko zanašate še bolj, kot menda mislite. Ker pa se prav ta baza včasih počuti nemočno, morate biti še ostrejši – katera stranka ima toliko članov kot svobodni sindikati? Menda vse skupaj ne toliko. Ni vrag, da bi glas sindikatov ne mogel biti odmevnejši!

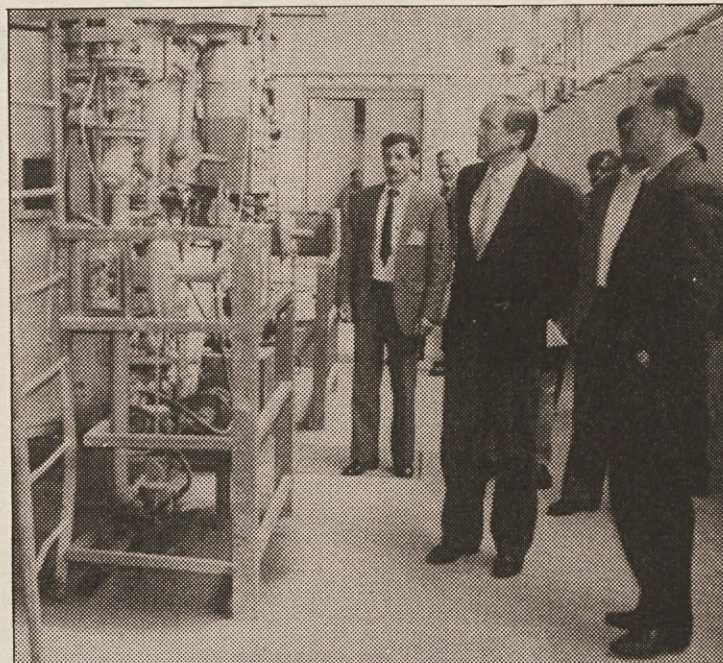

Foto: Konrad Končan

v EMU so praktično vsi delavci člani SSS), ki nekaj pripomorejo. Toda armada brezposelnih raste, plače so komaj za preživetje, vse več tovarn je pokradenih...

V EMU je tako, da se pri odpuščanju večji del vodstev noče in noče držati sindikalnih meril. Najprej sprožijo govorice o presežkih, ljudi prestrašijo, in potem se vse zgodi čez noč. Sodišča so zasuta, meljejo primere leta in leta, delavci pa živi ne morejo pod zemljo z družinami vred.

Sekretar območnih sindikatov Vlado Kaluža je problem odpuščanja povzel skorajda besno in zato na kratko:

»Stvar je stara in jasna kot beli dan. Za nič drugega ne gre, kot da se presežke opre-

V EMU se s tehnološko razvitostjo ne morejo ravno pohvaliti. Pokazali so nam stroj, na katerem je delal še Franc Leskošek-Luka. Na stroju je bila ploščica s tem zgodovinskim podatkom in vprašal sem, kje je zdaj.

»Tako lepo se je svetila, da je to opazila vsaka delegacija, ki je obiskala EMU,« so mi razložili. »Delavci so odgovarjali, da s tem pač ni težav. Pljuneš nanjo, podgrneš z rokavom pa se sveti...«

No, niso je odstranili tedaj in zaradi tega. Odnosla jo je slovenska pomlad.

deli v sodelovanju s sindikati in po sprejetih merilih! Finta! je le v izigravanju, v namerni nedoslednosti, zaradi česar je celjsko sodišče zasuto s primeri najmanj za leto dni. Rešitev torej ni le v tožbah, ki jih sprožamo sindikati. Treba bo pač napeti ostrejšo struno!«

Ciril Brajer

DELAVCI SO MARJANU ANŽURJU PREPOVEDALI OPRAVLJATI VSE FUNKCIJE

Zahteve zbora delavcev Adrie Caravan

Stavkovni odbor se je 30. 4. 1992 sestal z namenom preveriti uresničitev stavkovnih zahtev z dne 24. 3. 1992 in 3. 4. 1992.

Istega dne je bil obveščen o odstopu gl. direktorja ADRIE CARAVAN d.d. g. Poschacherja in o ponovni zaustavitvi proizvodnje od 4. 5. 1992 do 11. 4. 92, za ponovni pričetek proizvodnje pa ni nobenih zagotovil. S tem je ponovno nastopil eden od ključnih razlogov, zaradi katerega smo delavci stavkali in 9. 4. 92

prekinili stavko zaradi zagotovila, da se proizvodnja lahko nadaljuje. Stavkovni odbor je že 13. 4. 1992 opozoril direktorja AC d.d. in predsednika UO AC d.d., da je proizvodnja motena zaradi nepopolne oskrbe z materialom in da proizvodnjo prikolice zapuščajo nekompletne od 9. 4. 1992.

Kljub temu je bilo dne 29. 4. 92 v AC d.d. 894 nekompletnih prikolic. Na našo zahtevo smo bili štirje člani stavkovnega odbora 17. 4. 92 na predstavitvi projekta EVROFINANCE, ki pa je že v realizaciji. Temu seznanjanju so prisostvovali tudi direktorji AC d.d. Na osnovi pridobljenih informacij, ki so bile za stav-

kovni odbor povsem nove, zbor delavcev ugotavlja, da je na podlagi sklenjenih pogodb prizadet interes in še vedno družbena lastnina (brezplačen prenos blagovne znamke ADRIA na ADRIO INTERNATIONAL za dobo 20 let, večje upravljalske pravice v A. I., kot znaša njegov poslovni delež s pravico veta na pomembne poslovne odločitve) 30. 4. 92 je bil stavkovni odbor obveščen tudi o realizaciji vseh stavkovnih zahtev in sklepov skupnega sestanka

z g. Anžurjem (UO AC d.d. in predsednik IMV p. o.) in g. Poschacherjem (gl. dir. AC d.d.) z dne 10. 4. 92.

Zbor delavcev ugotavlja, da so ključne nerealizirane zahteve naslednje:

– nezagotavljanje kompletne proizvodnje v aprilu in ponovna zaustavitev v glavni sezoni (4. 5. 92),

– stavkovni odbor je prejel le predlog možnega organograma s ponazoritvijo lastninskih deležev, ne pa tudi izvajanja upravljalških in poslovnih funkcij, ki naj bi potekale v AC d.d.

S tem sta ostali nerealizirani dve najpomembnejši stavkovni zahtevi, ki nerealizirani vedno bolj ogrožata interese AC d.d. in 1700 zaposlenih neposredno v tej dejavnosti. Zaradi vedno večje negotovosti in nezaupanja v vodenje in upravljanje AC d.d. in celotno prikolniško dejavnostjo delavci AC d.d. zahtevamo:

1. nepreklicen in takojšen odstop g. Anžurja s funkcij:

- predsednika IMV p.o. (holding s 14 zaposlenimi),
- predsednika skupščine AC d.d.,
- predsednika UO AC d.d.,
- predsednika UO A. I.;

Stavkovnemu odboru

Predmet: Reorganizacija direktcije Adria d.d. Novo mesto

Na sestanku s stavkovnim odborom dne 10. 4. 1992 je bilo med ostalimi tudi dogovorjeno, da do 30. 4. 1992 izdelam predlog za novo strukturo direktcije vezano na individualne pogodbe.

Ker z datumom 30. 4. 1992 podajam tudi ostavko na mesto gen. dr. ADRIE CARAVAN d.d. Novo mesto, sem mnenja, da naj o konkretnih spremembah odloča nova generalna direktcija.

Kljub temu sem izdelal predlog in ga 29. 4. 1992 predal Upravnemu odboru ADRIE.

Za sodelovanje sem vam, v kolikor bo izražena želja za to, v naprej na razpolago.

Lep pozdrav!

ADRIA CARAVAN d.d.
Generalni direktor
Andreas Poschacher

Rok za izpolnitev te zahteve poteče 5. 5. 1992 ob 12. uri.

2. takojšnje zagotovitev in vzpostavitev vseh upravljalških in poslovnih funkcij za celotno prikolniško dejavnost v AC d.d. Novo mesto;

3. imenovanje novega UO AC d.d. Novo mesto;

4. novo imenovanje UO AC d.d. naj imenuje novo vodstvo;

5. od novega vodstva zahtevamo zagotovitev vseh pogojev za nemoteno proizvodnjo

brez prekinitev,

6. do sprejetja in realizacije zakona o lastninjenju naj nadzoruje premoženje sedanega IMV p.o. nadzorni odbor, sestavljen iz predstavnikov vseh d.d. v okviru IMV.

Do izpolnitve prve zahteve se stavka v AC d.d. po prekinitvi (9. 4. 92) nadaljuje. Pogajanja o izpolnitvi ostalih zahtev se nadaljujejo z novim vodstvom.

Zbor delavcev AD d.d.
Novo mesto

Iz zapisnika zbora delavcev A. C., d.d. Novo mesto dne 5. 5. 1992 ob 12.00 v prostorih TP NM

Zbor delavcev je soglasno sprejel naslednji sklep: Zbor delavcev ADRIA CARAVAN, d.d. Novo mesto g. Marjanu Anžurju prepoveduje opravljanje vseh funkcij, ki so vezane na prikolniško dejavnost in IMV p.o. (za kar imamo soglasje tudi sindikatov REVOZ-a, d.d. in TPV-ja, d.d.).

Izvršni svet skupščine občine Novo mesto prosimo, da takoj imenuje nove upravljalce družbenega premoženja v ADRII CARAVAN, d.d. in IMV p.o..

Predsedstvo:
Zdenko Potočar, Jelka Zagorc, Vlasta Podobnik

Poročilo o izvedbi opozorilne stavke sindikata kovinske in elektroindustrije Slovenije 18. maja 1992

Izvršni odbor SKEI Slovenije je dne 19. februarja 1992 na osnovi informacij in podatkov o poteku pogajanj z vladnimi resorji ugotovil, da vladi R Slovenije še vedno ni jasno, da je socialna ogroženost delavcev v kovinski in elektroindustriji Slovenije dosegla najnižjo raven eksistence in se položaj lahko sprevrže le še v socialne nemire, ki lahko prerastejo v nekontrolirane izbruhe delavcev. Ob dodatni informaciji, da se predstavniki vlade ob pogajanjih o socialnem paktu obnašajo ignorantsko do zahtev sindikatov, da predvsem izigravajo delavce, pri tem pa želijo sprejeti sindikate gospodarstva in negospodarstva, je bil sprejet sklep, da se v kovinski in elektroindustriji Slovenije organizira 18. marca 1992 splošna opozorilna stavka.

V skladu s stavkovnimi pravili in zakonom o stavki so bili po podjetjih dejavnosti organizirani zbori članstva oziroma zaposlenih, na katerih so se izjasnjevali o zahtevah SKEI Slovenije. Iz 326 podjetij so bila podana pisna soglasja za izvedbo stavke, iz katerih je bilo razvidno, da več kot 90 % delavcev v dejavnosti poziva k stavki.

Na osnovi pridobljenih soglasij je bila 18. marca 1992 organizirana dveurna splošna opozorilna stavka SKEI.

Podatki kažejo, da je bila izvedena v vseh podjetjih, kjer so soglasje sprejeli, razen v tistih (maloštevilnih), v katerih zaradi nujnih (npr. izvoznih) naročil ali specifične proizvodnje stavke niso mogli izpeljati. So pa zato poslali pisne, telefonske ali telefaksne podpore zahtevam SKEI.

Stavkalo je torej skoraj 86 % delavcev v dejavnosti (ne le člani SKEI), saj so se stavkajočim pridružili tudi člani Neodvisnih sindikatov Slovenije in KNSS (v nasprotju z vodstvom KNSS, ki je delavce javno pozivalo proti stavki).

Stavka je v organizacijskem in vsebinskem delu uspešna. Povsod je potekala brez zapletov, izgredov, dostojanstveno, skladno s pravili in navodili za izvedbo stavke, ki so jih predhodno dobili vsi predstavniki sindikata dejavnosti v podjetjih.

V večini podjetij so v času stavke izvedli zbor delavcev ali članske sestanke, na katerih so vodilni predstavili razvojne perspektive, podali informacijo o tekočem poslovanju in spremljajočih problemih, ki se tičejo socialne varnosti delavcev.

V nekaterih podjetjih so oblikovali tudi svoje zahteve do vodstev podjetja in države Slovenije, kar so izrazili s protestnimi pismi lokalni oblasti, vladi in skupščini R Slovenije ter drugim kompetentnim institucijam (GZS) in javnim medijem ter s peticijami v podporo zahtevam SKEI Slovenije.

Pomembnejše dodatne zahteve stavkajočih:

- preprečevanje dvigovanja cen osnovnim življenjskim potrebščinam, komunalnim storitvam, elektriki, stanarini;
- oprostitev davkov in prispekov na zajamčene plače;
- oprostitev davkov na osnovna živila;
- spremembo novega zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju;

- sprejem poštene lastninske zakonodaje;
- obvezno sodelovanje sindikata pri soodločanju;
- opozorilo vladi, da bo s hirajočim gospodarstvom usahnil finančni vir tudi za državni proračun (javne službe, družbene dejavnosti itd.);
- stopnjevanje pritiskov na vlado R Slovenije.

Za dostojanstveno in kulturno izpeljavo stavke v podjetjih so skrbele poleg samih stavkajočih tudi stavkovne straže, ki so bile opremljene

Imela je jasno izražene delavske zahteve in cilje. Vsebovala je vse elemente, ki so navedeni v zakonu o stavkah, t.j. uresničevanje ekonomskih in socialnih pravic in interesov iz dela.

Bila pa je tudi zadnji dobronamerni poizkus opozoriti vlado, da delavci njihovih igrig ne bodo več mirno opazovali.

Ta stavka bo morala spremeniti odnos vlade do pogajanj s sindikati o zagotavljanju

pogodbe dejavnosti kaže, da je prišlo prav pri izdaji listin in podpisovanju pogodb o zaposlitvi do večjih premikov, kar prav tako lahko štejemo kot pozitiven rezultat stavke.

Povečalo se je tudi število klicev direktorjev strokovni službi SKEI glede izdajanja listin za premalo izplačane plače (do sedaj so v glavnem klicali predsedniki sindikata podjetja ali strokovne službe podjetij).

Med nadaljnje aktivnosti SKEI po stavki sodi pogajanje

poizkus SKEI, da bi tudi poslance animirali za zadeve, ki so za člane SKEI (in druge delavce v dejavnosti) življenjsko pomembne in jih stranke prek svojih in parlamentarnih mehanizmov lahko sprožijo v parlamentu in širše. S tem pa bodo delavci lahko predstavljeni na ravni, ki pritiče evropskemu prostoru.

Tudi zadnji razgovori so potekali o lastninski zakonodaji, ki so tesno povezani z zaposlenostjo in s tem s socialno varnostjo delavcev.

Zaključek:

Po vseh informacijah iz sindikatov podjetij je razvidno,

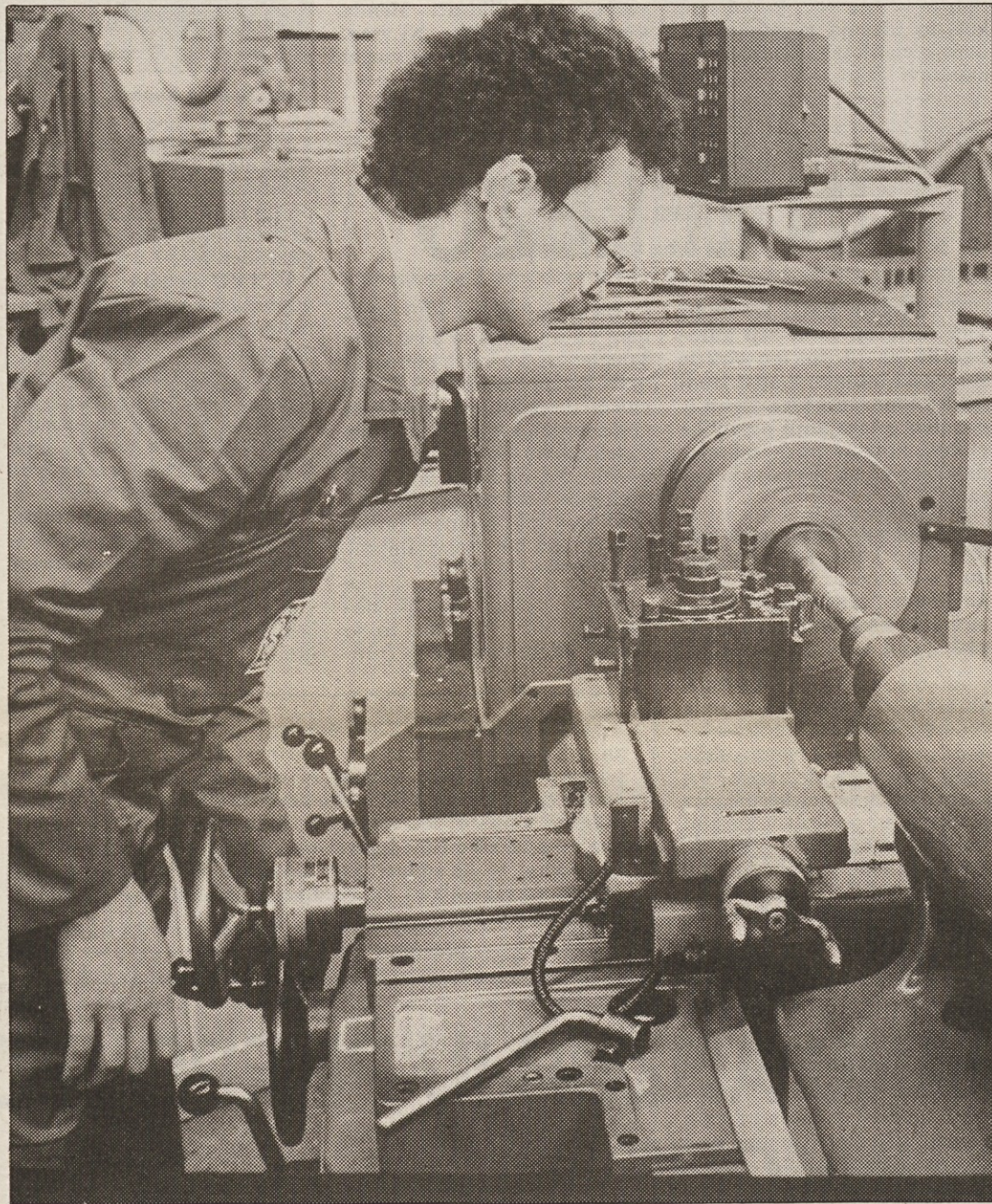
da je bila stavka organizacijsko in vsebinsko uspešna.

Vendar bo delovanje vodstva SKEI, s pomočjo vsega članstva, še naprej usmerjeno v izvajanje osnovnih nalog sindikata. To pa je boj za socialno in ekonomsko varnost vseh zaposlenih (plače, pravno varstvo, humanizacija dela itd.).

Opomba:

Poročilo je izdelano na osnovi pisnih informacij iz sindikatov podjetij in območnih odborov SKEI.

Vladimir Bizovičar, sekretar

s trakovi z označbo »stavkovna straža«.

Ponekod bi imela stavka lahko večje razsežnosti (dalj časa, gladovna stavka), če sindikat podjetja v pogajanjih z vodstvom pred dnevom ali v času stavke ne bi dosegel nekaj uspehov, pomembnih za delavce v konkretnem podjetju (podpisovanje pogodb o zaposlitvi, zaustavitev padca plač, določeno povišanje plač, izdajanje listin za manj prejete plače, podpis pogodb za delo sindikata v podjetju itd.).

Med stavko ni bilo posebej evidentnega provociranja stavkajočih, le ponekod so lepili plakate KNSS, ki so pozivali proti stavki.

Veliko je bilo pisnih podpor, nekaj pa tudi anonimnih telefonskih klicev in groženj, še posebej ob napovedani redukciji elektrike.

Ugoden je bil tudi odziv novinarjev.

Za primerno vzdušje so ponekod poskrbele tudi tovarniške ali druge godbe na pihala.

Stavka je bila velik organizacijski premik in podvig v sindikalni organiziranosti.

nju socialnega in ekonomskega položaja delavcev.

Zavedamo se sicer, da cilji in zahteve ne bodo čez noč uresničeni. Toda tudi po zahtevah SKEI se stvari premikajo. Stavka je dokazala, da je članstvo SKEI dozorelo in ima mandat, da z zahtevami vztraja še naprej. V primeru, da vlada ne bo ustrezno reagirala, se bo delovanje SKEI še bolj radikaliziralo.

Kot rezultat stavke lahko upoštevamo ukinitve problematičnega zakona o plačah, saj se je ob prvi plači po stavki ponekod plača povečala tudi za 30 %, še predvsem tam, kjer imajo dohodek. Kjer pa dohodka ni, bo možno poiskati konkretnega krivca na lastnem dvorišču in zahtevati odgovornost.

Tudi višina zajamčene plače je spremenjena.

Ugotovljena je tudi okrepjena pripadnost delavcev do SKEI, saj so že v času stavke podpisovali pristopne izjave za včlanitev v SKEI, nove izjave pa še nadalje prihajajo vsak dan.

Analiza vprašalnikov o uresničevanju kolektivne

z vlado in strokovnimi združenji Gospodarske zbornice Slovenije kakor tudi že opravljen razgovor-posvet z direktorji 46 vodilnih slovenskih podjetij kovinske in elektroindustrije Slovenije in podprednikom vlade dr. Ocvirkom o zaščitni politiki slovenske kovinske in elektroindustrije, s poudarkom na ohranitvi delovnih mest oziroma povečanju le-teh. SKEI, ki je ta posvet organiziral, je s tem zadel v bistvo, saj je večina prisotnih (izjeme se povsod najdejo!) podprla zahtevo sindikatov (tudi z napovedjo stavke), saj se zajemanje v gospodarstvo (namesto razbremenitve) in s tem v delavski žep kakor tudi brezposelnost še stopnjujeta. Ker pogoji za začetek pogajanj o socialnem paktu še niso v celoti izpolnjeni, bo SKEI še nadalje vztrajal na izpolnitvi postavljenih zahtev in pogojev.

Dobro zastavljena metoda delovanja SKEI, ki bo vselej imela rezultate, so razgovori z vodstvi in poslanci posameznih strank v Sloveniji. V že opravljenih razgovorih je bil poslanec kritični položaj pojasnjen iz neposrednega vira (predsedniki sindikata podjetij). To pa je konkretni

Sindikat delavcev prometa in zvez

Mnenje komisije za razlago kolektivne pogodbe

Komisija za razlago kolektivne pogodbe za cestno gospodarstvo je na svoji 2. seji obravnavala vprašanja, ki so prispela na njen naslov, in podala naslednje tolmačenje:

- 66. člen Kolektivne pogodbe za cestno gospodarstvo:

1. Dežurstvo v zimski službi je specifičnost dela v cestnih podjetjih in se nanaša na določeno osebo in določeno območje skladno z notranjo organizacijo dela v podjetjih. Velja poudariti, da niso podani pogoji za istočasno opravljanje dela dežurstva v zimski službi in pripravljenosti na domu izven rednega delovnega časa.

Zaradi navedenega se dodatki po 2., 8. in 9. alineji 66. člena izključujejo.

2. Skladno z naravo delovnega procesa, delovnimi pogoji ter z upoštevanjem sodobnih dosežkov se delo lahko organizira v izmenah. Večizmenski način razporeditve delovnega časa praviloma obsega čas od 6.00 ure do 14.00 ure, od 14.00 ure do 22.00 ure popoldanski čas in od 22.00 ure do 6.00 ure nočni delovni čas. Glede na specifikko dela podjetje v internem aktu določi začetek in konec vsake izmene, možnost rotacije ter odločitve o 5-ali 6-dnevnem delovnem tednu.

Posebna oblika je menjava delavcev v 12-urnem dnevnem polnem delovnem času, kjer je potrebno upoštevati počitke. Običajna razporeditev delovnega časa je dopoldanska izmena. V ostalih primerih govorimo o delovnem času, ki je za delavca manj ugoden, zato se obračunajo dodatki po kolektivni pogodbi k osnovnemu osebnemu dohodku za delovni čas v popoldanski izmeni +10 %, od 22.00 ure dalje dodatek za nočno delo +30 %, za delo v soboto v popoldanski izmeni dodatek +30 %, +10 %, delo v soboto v nočni izmeni dodatek +30 %, +30 %, delo v nedeljo dodatek za nedeljsko delo, če delavec dela v nedeljo popoldan, še dodatek za popoldansko delo oziroma ponoči dodatek za nočno delo.

- 103. člen Kolektivne pogodbe za cestno gospodarstvo:

Vsa cestna podjetja so pred podpisom kolektivne pogodbe uporabljala predlog kolektivne pogodbe kot začasni splošni akt, razen CP Kranj, ki je na 11. seji delavskega sveta dne 11. 6. 1991 sprejel pravilnik o delovnih razmerjih, osebnih dohodkih in ostalih prejemkih z veljavnostjo 25. 6. 1991 in pričetkom uporabe od 30. 6. 1991 dalje.

Člani komisije menijo, da je sklep delavskega sveta CP Kranj pravilen, saj določila pravilnika, ki so v nasprotju s kolektivno pogodbo, ne veljajo več, ostala določila pravilnika pa veljajo, dokler jih delavski svet s svojim sklepom ne spremeni.

Hilda Žežko, sekretarka ROS

Preberite ta teden v slovenskem tedniku

NOVA DOBA

Milan Kučan: Za revščino ni opravičila
Od kod izvirajo Drnovškove korenine
Najnovejšo o Hitlerju
Stolpnica se pogreza
Ljubljancani popravljajo joške
Ljubice po direktorju

NOVA DOBA JE NAJBOLJŠI ČASOPIS ZA SLABE ČASE. NAJCE-
NEJŠI, NAJHITREJŠI IN NEUSMILJEN DO GRABEŽLIVIH NO-
VOPEČENIH OBLASTNIKOV.

ATRIS

Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 16

ATRIS – BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA sprejema ponudbe prostih počitniških možnosti, posreduje proste zmogljivosti, organizira zamenjavo, nakup ali prodajo počitniških objektov, stanovanj, bungalovov, prikolic in drugih možnosti. Uresničimo tudi vaš predlog za sindikalne izlete in strokovna potovanja.

Pišite nam ali telefonirajte na telefon (061) 326-982 ali 322-975; naš telefaks je (061) 317-298 – vsak delavnik do 15.30 ure.

A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI VAM JIH NUDIMO

Hribi

1. **Počitniška hišica v Bohinju**, Bohinjsko jezero – za 7 oseb v treh spalnicah, prijetnem dnevnem prostoru s kaminom, kuhinjo in kopalnico. Prijazna okolica v malce odmaknjem idiličnem kotičku pod Komarčo. Posamezni termini v maju. Cena dnevnega najema 1.300 tolarjev.

2. **Počitniška hišica na Pokljuki** – omogoča prijetno bivanje 9 osebam. Hiška ima veliko dnevno sobo, opremljeno kuhinjo, tri spalnice, kopalnico z WC. Cena dnevnega najema je 1.400 tolarjev. Možen je obračun za manj gostov. Posamezni termini v maju.

3. **Apartmaja v Kranjski Gori** – za tri ali šest oseb; spalnica in opremljena kuhinja. Cene: mali apartma 650 tolarjev na dan, veliki 1.130 tolarjev. Termini v maju.

4. **Bungalov na Rogli** – za 5 oseb: dnevni prostor s kuhinjo, spalnico, predprostor, TWC. Cena najema je 1.070 tolarjev dnevno. Termini v maju.

5. **Apartmaji na Pokljuki** – veliki apartma za 4 osebe: bivalni prostor s kuhinjsko nišo in jedilnim kotom, spalnica in kopalnica; velik balkon. Cena 950 tolarjev dnevno, mali apartma za dve osebi 500 tolarjev.

6. **Garsonjere na Rogli** – opremljene za 2 + 2 osebi, 7-dnevni termini v maju. Cena 700 tolarjev.

7. **Garsonjera na Kopah** – opremljene za 2 + 2 osebi. Termini v maju. Cena 700 tolarjev.

8. **Brunarica na Veliki planini** – opremljena za 8 oseb, dnevni najem 1.000 tolarjev. Termini po dogovoru.

Zdravilišča

1. **Dobrna** – zelene počitnice z dodatnim športno-rekreacijskim programom. Cena vikend programa od 27–46DEM, tedenski program 91–154DEM v tolarški protivrednosti.

Morje

1. **Počitniško stanovanje v Novigradu** – do 6 oseb – kuhinja, dve spalnici, kopalnica, WC, balkon. Termini od 30. marca dalje. Cena dnevnega najema v predsezoni 720 tolarjev.

2. **Počitniški paviljoni v Bašaniji**, Savudrija: v celoti opremljeni za 4 osebe. Termini v drugi polovici julija. Cena penzionista približno 950 tolarjev dnevno.

3. **Počitniška stanovanja v Maredi** pri Novigradu: dvosobna stanovanja v počitniškem naselju, v celoti opremljena, trgovina v naselju, plaža idealna za otroke, možnost bivanja za 5 oseb. Cena 950 tolarjev. Termini v maju.

4. **Počitniški dom Poreč** – tri in štiriposteljne sobe, skupno 50 ležišč. Prosti termini od 26. junija, cena polpenzionista 15DEM v tolarški protivrednosti.

INFORMACIJSKE PRIJAVE ZA LETNI ODDIH

1. **Borza sindikalnega turizma bo v času dopustov razpolagala z večjim številom bungalovov in apartmajev za 3, 4 ali 5 oseb v Monseni pri Rovinju – slovensko naselje.** Vsak apartma ima bivalni dnevni prostor z vgrajeno kuhinjo, kopalnico, predprostor in balkon. Cena apartmaja bo predvidoma 470 tolarjev na ležišče. Prijave bomo pričeli sprejemati po 20. maju. Možnost plačila v več obrokih. Termini bodo 10-dnevni.

2. **Hišice v Moščenski Dragi** pri Opatiji – s tremi in štirimi ležišči v lesenih paviljonih s penzionsko storitvijo. Sanitarije so skupne v naselju. Naselje obratuje, če je zasedeno z najmanj 40 gosti.

3. **Prikolice za štiri osebe: v Izoli** – cena 35DEM na dan, **Atomske Toplice** – 35DEM na dan, **Ladin Gaj** pri Umagu – 35DEM na dan, **Mareda** pri Novigradu – 37DEM na dan.

4. **Apartmaji v Dajli** za štiri osebe, v celoti opremljeni, cena v juliju in septembru 28DEM, julija in avgusta 34DEM v tolarški protivrednosti. Termini bodo sedemdnevni.

Šola v naravi

1. **Počitniški dom v Fiesi** – tri- in štiriposteljne sobe, etažne sanitarije, skupni prostori, jedilnica, velika pokrita terasa. Neposredno ob morju. Termini od 8. do 15. julija za 70 oseb, od 1. do 8. julija za 25 oseb. Cena penzionista 18DEM v tolarški protivrednosti.

2. **Počitniško naselje v Savudriji** – do 80 oseb, prosto septembra. Polni penzion približno 17DEM v tolarški protivrednosti. Možnost uporabe športnih objektov in odprtega bazena.

B. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI JIH POTREBUJEMO

Lastnike počitniških zmogljivosti, tudi vikend hišic na slovenski obali in v Istri, ki bi želeli ponuditi proste termine. Za čas dopusta vabimo k sodelovanju in trženju na naši Borzi.

D. PRODAMO

1. **Rabljene počitniške prikolice:** dve prikolici IMV Adria 450 de lux, letnik 1975 s 4 ležišči z baldahinom. Cena 40.000 tolarjev; prikolica IMV Adria special 530/80 za 5 oseb z baldahinom, ena letnik 1980, druga 1981; cena vsake prikolice z opremo je 80.000 tolarjev.

2. **Bivalni kontejner v Moravskih Toplicah** – primeren za bivanje štirih oseb, v celoti opremljen, z dodatno pokrito teraso, prodamo. Kontejner je bil nameščen v letu 1989 – velikost 15 kvadratnih metrov.

3. **Počitniško prikolico:** IMV Adria 450 q, staro 14 let, baldahin star 3 leta. Cena po dogovoru. Prikolica je v AC Rapoza na Malem Lošinju.

4. **Počitniško prikolico:** IMV 500, letnik 1983. Cena po dogovoru.

5. **Počitniško stanovanje v Barbarigi:** dnevni prostor, spalnica, hodnik, kopalnica, pokrita loža, zelo ugodno prodamo. Velikost 29 kvadratnih metrov. Cena 1.500.000 tolarjev.

6. **Počitniško garsonjero v Stinici:** bivalni dnevni prostor z vgrajeno kuhinjo, predprostor, kopalnica, balkon – skupaj 25,50 kvadratnih metrov. Informacije na Atrisu.

E. ZAPOSLOTITVE V POČITNIŠKIH ZMOGLJIVOSTIH

Usposobljen upravnik-ekonom se priporoča za zaposlitev po pogodbi za letošnjo sezono v Slovenskem primorju ali Istri.

F. REKREACIJA

Športna rekreacija za vse tiste, ki že imajo oziroma bodo pridobili ljubezen do živali. Preizkusite se v ježi toplokrvnih lipincev. Pot naj vas – ne zgolj slučajno – zanese na Tolminsko. Konjeniški klub je oblikoval posebne programe za začetnike in drzne jahače.

Želimo vam prijetno bivanje, pa kjerkoli ste – Borza sindikalnega turizma.

Metod Zalar, direktor borze

Mesarstvo Kmetič Mihael

Trzin, Mengeška 31

61234 Mengeš

Telefon: 061/713-537

Ž. R.: 50120-620-149

05-1305115-3913

		Teža paketa	Cena paketa
PAKETI IZDELKOV			
I.			
kranjska dom. špilana klob.	ca. 2 kg	4 kg	2.287,00 SLT
šunkarica delikatesna	ca. 1 kg		
hrenovke v ovčjem črevu	ca. 0,5 kg		
zaseka	ca. 0,5 kg		
II.			
kranjska dom. špilana klob.	ca. 2 kg	5 kg	2.700,00 SLT
pečena panceta	ca. 0,5 kg		
prekajena govedina b. k.	ca. 1 kg		
letna salama	ca. 1,5 kg		
III.			
hrenovke v ovčjem črevu	ca. 0,5 kg	5 kg	2.338,00 SLT
kranj. domača klobasa	ca. 2 kg		
posebna salama	ca. 1,2 kg		
tirolska salama	ca. 1,3 kg		
IV.			
kranjska dom. špilana klob.	ca. 1,7 kg	4 kg	1.824,00 SLT
posebna salama z zelenjavo	ca. 1,3 kg		
pečena panceta	ca. 0,5 kg		
zaseka	ca. 0,5 kg		
V.			
pariška salama	ca. 1,3 kg	4 kg	2.122,00 SLT
kranjska dom. špilana klob.	ca. 1,2 kg		
pečena panceta	ca. 0,5 kg		
prekajena govedina b. k.	ca. 1 kg		
VI.			
domače pečenice	ca. 1,5 kg	5 kg	2.834,80 SLT
kranjska domača špil. klob.	ca. 2 kg		
šunkarica delikatesna	ca. 1 kg		
zaseka	ca. 0,5 kg		
SVEŽA JUNETINA			
paket sveže junetine			
extra kvalitete			
(stegno, pleče, šim., bočnik, rebra, kosti brezplačno)		15 kg	6.547,00 SLT
SVEŽA SVINJINA			
sveže svinjsko, milanski rez			
(stegno s karejem)	ca. 15–20 kg	538,10 SLT/kg	
sveže svinjske polovice			
(brez vsega)	ca. 25–30 kg	454,80 SLT/kg	
SVEŽE PIŠČANČJE MESO			
piščanci za raženj	15 kg	4.965,00 SLT	
bedra	15 kg	6.358,00 SLT	
prsi in bedra	15 kg	6.358,00 SLT	
križa	15 kg	4.885,00 SLT	

PLAČILNI POGOJI:

Plačljivo v dveh obrokih:

- I. obrok z gotovino ali s čekom takoj
- II. obrok s čekom – 30 dni od dobave blaga
- I. obrok s peto kopijo virmana
- II. obrok akceptni nalog ali virman 30 dni

Cene veljajo na dan naročila, dostava od 1–10 dni!

Kakovost je zagotovljena!
Mesto dobave po dogovoru!

Novi sindikalni trgovini na Štajerskem

»Sintro« in »Štacuna« za delavce

Praznik dela je bil svojčas mejnik ali pravšnja priložnost za razglašanje raznovrstnih »delovnih« zmag. V novih časih je praznik sicer še ostal, toda pravo vsebino mu dajejo le še sindikati, zvečine seveda le Svo-

bodni. Svobodni sindikati Podravja so letošnji prvi maj obeležili z veliko prireditvijo ob Mariborskem jezeru, takoj po prvem maju pa še z otvoritvijo sindikalne trgovine. SINTRO, družba z ome-

jeno odgovornostjo, ki jo je pred kakšnim letom dni ustanovil Svet Svobodnih sindikatov Podravja, je svojo trgovino odprla tudi na Meljski cesti 9 v Mariboru. Vlado Haas, dolgoletni sindikalni delavec in vodilna sila pri ustanovitvi podjetja Sintro, ki se je pred kratkim upokojil, je ob odprtju prodajalne dejal, da je njegova želja in želja članstva Svobodnih sindikatov, da bi ta trgovina ne imela ne izgube in ne dobička; dela naj v prid članstvu v časih njegovega vse težjega socialnega položaja.

Trgovina, ki skupaj s skladiščem meri le dobrih 76 kvadratnih metrov, je založena z osnovnimi prehrabnenimi proizvodi, čistili in piščanci. Cene v njej bodo nižje zlasti na račun nekoliko nižje marže, ki si jo bo zaračunavalo podjetje Sintro. V tej trgovini bodo lahko kupovali vsi člani Zveze svobodnih sindikatov Slovenije s člansko izkaznico. Razmišljajo tudi, kako bi uredili status upokoencev, ki so bili v svoji delovni dobi člani sindikata. Kot kaže, bodo tudi njim omogočili kupovanje v tej sindikalni trgovini.

Marjan Ručigaj, vršilec dolžnosti direktorja družbe Sintro je dodal, da bodo skušali v trgovini pomagati ljudem v stiski tudi z akcijskimi prodajami raznega blaga po nižjih cenah. Podjetje to počne že skoraj leto dni in si bo tudi v prihodnje prizadevalo obdržati vsaj za 10 odstotkov nižje cene, kot so v drugih prodajalnah.

Ureditev prodajalne podjetja Sintro so Svobodni sindikati Podravja financirali iz redne članarine in s prispevkom 20 tolarjev vsakega člana sindikata.

Konec aprila pa je bila v okrivu družbe z omejeno odgovornostjo Sintro odprta tudi trgovina **Štacuna**. Gre za samopostrežno trgovino, ki jo je v okviru omenjenega podjetja ustanovil Sindikat kovinske in elektro industrije TAM Maribor d.d. v tej prodajalni so cene prav tako konkurenčne. V njej lahko kupujejo vsi občani. Člani SKEI -a pa imajo v njej s člansko in tovarniško izkaznico TAM-a še dodatni 5-odstotni popust pri nakupih nad tisoč tolarjev.

B. G.

POT DO BOGASTVA

DELAVSKA HRANILNICA, d.o.o.

Ljubljana, Dalmatinova 4 **nudi od 1. 5. 1992** naprej sindikatom, društvom, družbenim organizacijam, krajevnim skupnostim, dobrodelnim organizacijam, obrtnikom, majhnim pravnim osebam in privatnim osebam

nove obrestne mere na revalorizirano osnovo

Revalorizacijska stopnja za maj 1992 znaša 5,1 % mesečno, preračunano na letni nivo 80 %.

Obrestne mere za tolarске depozite so:

		MESEČNE	LETNE
– vezava sredstev na odpoklic	60 %–75 % R	3,0 %–4,0 %	43 %–56 %
– vezava sredstev nad 1 mesec	R + 1 %–3 %	5,18 %–5,36 %	82 %–85 %
– vezava sredstev nad 2 meseca	R + 2 %–4 %	5,27 %–5,44 %	84 %–87 %
– vezava sredstev nad 3 mesece	R + 4 %–5 %	5,44 %–5,53 %	87 %–89 %
– na 12 mesecev	R + 8 %	5,78 %	94 %

Posebna ugodnost za privatne osebe:

obrestna mera do 10 dni	R	5,1 %	80 %
obrestna mera do 30 dni	R + 5 %	5,53 %	89 %

Za vezavo sredstev od 30 do 90 dni:

– do 50.000,00 SLT	R + 6 %	5,61 %	91 %
– od 50.000,00 SLT do 100.000,00 SLT	R + 7 %	5,69 %	93 %
– nad 100.001,00 SLT	R + 8 %	5,78 %	94 %

KREDITNA PONUDBA

– Kratkoročni krediti privatnim osebam	R + 18 %	6,51 %	112,4 %
– Kratkoročni krediti privatnim osebam v višini 300 % od vezanih sredstev, polog se obrestuje s 60 % R	R + 5 %	6,35 %	107 %
– Kratkoročni krediti pravnim in drugim osebam od	R + 20 %–R + 30 %	6,58 %–7,45 %	116 %–134 %

Kredite lahko dobijo člani, katerih sindikati imajo svoja sredstva vezana v Delavski hranilnici, d.o.o.

– Komisijiski krediti pod pogoji, ki jih določi naročnik.

POHITITE TER VARNO NALOŽITE SVOJ PRIHRANEK ALI PA REŠITE SVOJO POTREBO PO KREDITIH. NAŠE GESLO JE: KAKOVOST SO LJUDJE!

Dodatna pojasnila lahko dobite na sedežu Hranilnice, tel. 061 312-098, 316-881 ali na Agenciji v Trbovljah, tel. 0601 21-092, 22-213.

NOVE POTI LASTNINJENJA

V skupščinski proceduri se je v zadnjem letu in pol zvrstilo kar nekaj osnutkov zakonov o lastninjenju. Vsak hip pa naj bi se v skupščinskih klopih znašel nov osnutek zakona o lastninskem preoblikovanju podjetij, ki predstavlja nekakšen političen kompromis vseh dosedanjih ponujenih modelov, zato se tudi ponaša z vnaprej predvideno podporo večine parlamentarnih strank. Tako ima vse možnosti, da bo sprejet v mesecu dni.

Pri lastninjenju družbenega kapitala slovenske industrije, ki znaša po knjižni vrednosti okrog 18 milijard nemških mark, gre za zahteven proces, ki ga bo moč izpeljati le ob hkratni spremembi organizacijskega in upravnega modela podjetij v eno od oblik gospodarskih družb. Avtorji so z rešitvami v zakonu skušali poiskati tiste lastnike, ki jim je največ do ohranjanja podjetij oziroma delovnih mest in proizvodnje. Pri tem so upoštevali vse, ki so prispevali k nastajanju družbenega kapitala, od bivših lastnikov, delavcev, sedanjih in bivših (upokojenec) in ostalih državljanov do države.

Vrstni red lastninjenja določa, da se najprej izvzame del, ki gre bivšim lastnikom po zakonu o denacionalizaciji, nato se od celotne preostale mase izloči 10 % delnic za Slovenski odškodninski sklad, 10 % za Pokojninski sklad, od iste celotne mase se 20 % izloči še za notranjo razdelitev delnic po znižani ceni med delavce, 20 % pa se predvidi za odkup delnic s strani državljanov. Država kot solastnik in soupravljalec se pojavi šele na koncu, ko so izčrpane vse druge poti v iskanju neposrednih lastnikov.

Zakon zajema vsa delujoča podjetja, tudi zavode, ki se bodo preoblikovali v podjetja, razen podjetij, ki se preoblikujejo po zakonu o zadrugah, gozdovih, o igrah na srečo, in podjetij v stečaju. Podjetje mora pri lastninjenju izključiti vse dolgove, proces preoblikovanja pa začeti na podlagi knjižne vrednosti, določene 31. 12. 1991 in valorizirane z indeksom maloprodaj-

nih cen. Čas za lastninsko preoblikovanje naj bi bil omejen na leto dni.

Zakon ponuja dve poti lastninjenja družbenega kapitala. Prva je prodaja podjetja ali sredstev podjetja, druga pa je prenos oziroma razporeditev delnic v sklade. Podjetja se bodo verjetno odločala za drugo pot, ki se začneja z interno prodajo delnic z 90 % popustom zaposlenim in tistim, ki so se upokojili iz podjetja v zadnjih petih letih. Ti imajo pravico do odkupa 20 %

sicer za celotno nominalno vrednost delnic. Vendar pa mora biti pri tem odkupu udeležena najmanj ena tretjina delavcev. Podjetje se samo odloči za način odkupa, možno je tudi odplačevanje po obrokih, ki pa ne more trajati več kot 12 mesecev.

Del preostalih delnic, ki jih podjetju ne bo uspelo prodati, le-to prenese na Sklad Republike Slovenije za razvoj (državo), ki s tem postane solastnik podjetja.

Upravni organ podjetja pa se lahko odloči, da podjetje v celoti proda domačemu ali tujemu kupcu na javni dražbi. Podjetje lahko v primeru, če se ne odloči za odkup preostalih 40 % družbenega kapitala, le-tega samostojno ponudi po tržni vrednosti v odkup domačim ali tujim osebam.

Drugi državljani dobijo možnost, da pod enakimi po-

POČITNICE (TUDI) NA KMETIJI

Včasih se Slovincu ni bilo težko odločiti, kje bo preživel svoj letni dopust. Njegov žep ni bil tako prazen, kot je danes, in vse ali skoraj vse poti so vodile na naš sinji Jadran. Sedaj pa smo revni kot cerkvene miši in za nameček smo še ob morje, ki nam je nudilo toliko lepega. Ja, kar težko se bo domisliti kam na počitnice, pa čeprav samo za nekaj dni.

Če smo se pred leti pritoževali, da imamo premalo zmog-

nas sicer šele na pohodu, predstavlja pa v marsikaterem pogledu na moč zanimivo turistično ponudbo. Zato, ker je »pri roki« in ponuja natančno tisto, kar si mnogi izmed nas na dopustu želijo: prijazno okolje, domačnost, dobro kuhinjo in številne možnosti takšne in drugačne rekreacije.

Zadružna turistična agencija Vas, ki so jo ustanovili kmetje, lastniki turističnih kmetij, kmetijske zadrug,

podobnih stvari. Tako bo potrebno odriniti za polpenzion v sobi prve kategorije okoli 30 mark, seveda v tolarški protivrednosti, v sobi druge kategorije pa 26 mark. Polni penzion je za pet mark dražji. V apartmajih so cene razumljivo nekoliko višje. Ne gre pa ob vsem tem prezreti, da Zadružna turistična agencija Vas nudi vrsto popustov. Otroci, ki spijo s starši, imajo 50-odstotni popust, na dodatnem ležišču velja 20-odstotni

Društvo za vrednotenje dela Slovenije

prireja VII. posvetovanje pod naslovom

PLAČILO ZA DELO ALI – IN ZA PREŽIVETJE

Uvodna referata bosta imela
ministrca za delo Jožica PUHAR in
strokovnjak za kolektivne pogodbe iz Italije Marcello
ALBONELLO

Drugi dan posvetovanja bo namenjen temi

PLAČNI SISTEM KOT OSNOVA ZA SOCIALNI PAKT

Na njem bodo sodelovali predstavniki vseh pogajalcev
– sindikatov, zbornice, vlade.

Vabimo predstavnike podjetij, zavodov in pogajalcev (KP dejavnosti) na posvet, kjer bi lahko tvorno sooblikovali zlasti tisti del dogovora (socialnega pakta), ki se nanaša na izpolnjevanje določil tarifnega dela kolektivnih pogodb.

Posvetovanje bo na Bledu 20. in 21. maja.
Podrobne informacije dobite pri Društvu po telefonu (064) 216-682

vseh delnic podjetja in temu ustrezno pravico do upravljanja podjetja. Vrednost delnic naj bi znašala nominalno največ 3.000.000 SLT na delavca, realna vrednost pa bo seveda odvisna od uspešnosti podjetja. Pri nelinearni delitvi pa se morajo upoštevati kriteriji delovne dobe in višina plače, razmerje med najvišjim in najnižjim deležem pa ne sme preseči razmerja 5:1.

Delavci imajo pri tem tudi možnost, da po posebnem programu delavskega odkupa kupijo še več delnic, v skrajnem primeru celo podjetje, če so za to posebej zainteresirani, in

goji kupijo delnice investicijskih družb, na katere prenese sredstva Sklad Republike Slovenije za razvoj, in sicer z 90 % popustom do vrednosti 160.000 SLT. Ker predstavljata vsaka državljanska delnica del vsote delnic vseh slovenskih podjetij, se njena vrednost praktično ne more izničiti.

Zakon predvideva tudi sanacijo stanja, ki je nastalo na podlagi lastninjenja po zveznem zakonu o lastninjenju in na drugih podlagah, ki so tema številnih kritičnih razprav o takoimenovanem »divjem« lastninjenju podjetij.

Branka Preželj

ljivosti za letni oddih in rekreacijo, smo sedaj glede tega še na slabšem. Med mnogimi našimi počitniškimi domovi in Slovenijo je državna meja. Najbolj zaskrbljujoče pa je, da na nekdanjem našem morju še ni miru. In ker nihče noče tvegati, bomo letos Slovenci letovali zelo verjetno v glavnem doma. Morda še nekje na zahodni obali Istre, v Dalmacijo pa zagotovo ne bomo šli. Vsaj množično ne.

Zato bodo letos toliko bolj zanimive prav vse turistične zmogljivosti, ki jih premoremo. Tudi tiste, na katere smo dolga leta v glavnem pozabljali in jih jemali bolj za rezervo ali zanimivost kot pa zares. V mislih imamo »kmečki turizem«, ki je pri

Zveza hranilno-kreditnih služb, Slovenska zadružna kmetijska banka in Zadružna zveza Slovenije, je za turistično sezono 92/93 pripravila oziroma zbrala vse podatke, ki jih potrebujemo za počitniško kovanje na našem podežlju. V katalogu Počitnice na kmetiji je celovita ponudba sedemdesetih slovenskih domačij, ki vabijo v svoje okolje. Izbirate lahko med počitnicami na Koroškem in Beli krajini, na Primorskem ali v Prekmurju..., kjerkoli, kamor vas vleče srce.

Cene storitev na slovenskih turističnih kmetijah so različne. Odvisne so od kategorije namestitve, opremljenosti bivalnih prostorov, možnosti zabave, kakovosti prehrane in

popust, posebnega 10-odstotnega popusta pa so deležni tudi upokoenci, ki se odločijo za počitnice v pred- ali sezoni oziroma zunaj sezone.

Za polno oskrbo bo torej potrebno letos poleti odriniti za dan počitnic na slovenski kmetiji okoli 1800 tolarjev. Malo ali veliko? V primerjavi s cenami na naši Obali ali denimo kje v Kranjski Gori malo. Toda če vse skupaj dobro pretehtamo in pomislimo, koliko nam bo pravzaprav uspelo prihraniti za poletno veselje, potlej je razlogov za optimizem precej manj. Štiričlansko družino, ki ne bo imela pravice do tega ali onega popusta, bo veljalo sedem dni kmečkega turizma 50 tisočakov. To pa ni malo. Vsaj za veliko večino izmed nas gotovo ne.

Če kdaj, bomo letošnje poletje Slovenci pazljivo obravnavali svoje tolarčke. Zato bomo iskali najcenejše možnosti za svoje dopustovanje. In te bodo prav gotovo v hrvaški Istri, kjer bodo gostinsko-turistični delavci storili vse, da bodo privabili goste in – preživeli. Konkurenca slovenski turistični ponudbi bo torej na moč resna. Zato bo potrebno pri oblikovanju cenikov precej modrosti, da se ne bomo opekli. Kakovost je v turistični ponudbi sicer na moč pomembna stvar, vendar, posebno v teh časih, še zdaleč ni vse. Na dlani namreč je, da bo najbolj mikavna tista ponudba, ki bo najbolj dostopna našemu žepu. Ta je namreč dokaj prazen. Tako kot še nikoli.

Andrej Ulaga

NOVO – NOVO – NOVO – NOVO – NOVO

Stane Uhan:

PLAČNI SISTEM V REPUBLIKI SLOVENIJI

Kritika in zasnova

- Kam greš, strateška gospodarska usmeritev
- Statistični podatki
- Groba predvidevanja
- Izkušnje
- Kritična raven
- Evropske cene in balkanske plače
- Izhodiščni osebni dohodki
- Kaj ve in misli vlada

- Načrtovanje najnižje osnovne plače
- Opredelitev osnove
- Obupne razmere
- Cena delovne sile navzdol ni več gibljiva
- Konkretni predlogi
- Pomembne podrobnosti
- Razmerja za bolj zahtevna dela
- Podcenjeno znanje
- Najvišje plače

Nekaj primerov bruto zneskov za izhodiščne OD po kolektivni pogodbi. Cena 400,00 SLT. Knjiga je izšla v založbi (ČZP) Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, kamor lahko pošljete tudi naročila.
Telefoni: (061) 321-855, 110-033, 311-956, 313-942.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o).

..... izvod(ov) knjige PLAČNI SISTEM V REPUBLIKI SLOVENIJI.

Naročeno pošljite na naslov:

Ulica, poštna št., kraj:

Ime in priimek podpisnika:

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku

2. Kot individualni naročnik bom plačal po povzetju

.....

Datum

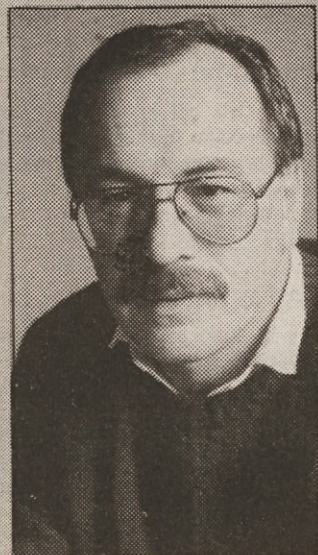
Žig

Podpis naročnika

NOVO – NOVO – NOVO – NOVO – NOVO

ZASLIŠANJA

Tako imenovana zaslišanja bodočih ministrov pred matičnimi delovnimi telesi slovenskega parlamenta so minila brez večjih pretresov in senzacij. Drugače tudi ni moglo biti, saj gre za obliko delovanja parlamenta, ki se sicer sliši sila pomembna, v resnici pa gre bolj za formalnost, ki-kakšnega večjega vpliva na to, ali bo posamezni kandidat tudi zares izvoljen, nima. Te komisije oziroma odbori so namreč brez te moči, da bi prepričali že prej sklenjeno kupčijo med strankami o tem ali onem ministru.

Jože Poglajen

Za razliko od ustaljene parlamentarne prakse na Zahodu je uveljavitev teh zaslišanj toliko bolj zanimiva, ker se strankarski sestav teh komisij in odborov z novo koalicijo na oblasti ni v ničemer spremenil. Skratka, »zasliševalci« so isti, kot bi bili pred dvema letoma, če bi nova ustava veljala že takrat. Zato so predstavitve kandidatov za člane vlade, kot so ta zaslišanja (izraz je neposreden prevod iz angleščine) poslovenili v skupščini, prej priložnost za poskuse takšnih ali drugačnih političnih obračunavanja, kot pa za tehtno izpraševanje znanja in sposobnosti Drnovškovih kandidatov za ministrske stolčke. V vsakem primeru za njih niso bila prijetna, saj je vsako zase predstavljalo razpravo o konstruktivni nezaupnici v malem, čeprav je treba reči, da so strokovna vprašanja le prevladovala.

Malo je torej verjetno, da bodo te predstavitve ministrskih kandidatov kaj prida vplivale na glasovanje v skupščini o tem, ali bomo Slovenci dobili novo vlado ali ne. Glede na obstoječa politična, bolj natančno rečeno, medstrankarska razmerja večjih težav ne bo, če se bo glasovalo o novi v vladi v paketu, se pravi o ponujenih vladah kot celoti. Gledano formalno aritmetično (koliko poslancev ima posamezna stranka v parlamentu) ima novi mandatar za seboj skoraj dve tretjini poslancev, za potrditev njegove vladne ekipe pa jih potrebuje polovico. Toda to je v naših razmerah precej nezanesljiv izračun. Poslanci že dosedaj niso bili preveč naklonjeni strankarski disciplini, razen tistih Demosovih v samem začetku njegove vladavine. Svoje bodo opravile tudi zamere pri sestavljanju vlade in prejšnji še neporavnani politični računi. Vsaka stranka je pač prepričana, da je bila ravno ona tisti jeziček na tehtnici, ki je prispevala tistih odločilnih pet za Peterleta in njegovo vlado rušilnih glasov, in zato zahteva zase, kar je največ mogoče.

Še posebej bodo ta nasprotja v tej krhki koaliciji strank sredine in pogojno rečeno levice (te zaradi trmastega enačenja današnje SDP s komunističnimi boljševiki pravzaprav ni) prišla na dan, če bodo poslanci glasovali o posameznih kandidatih. V tem primeru je kar nekaj kandidatov, ki se zagotovo ne bodo useli na njim namenjene ministrske stolčke. Na splošno je to še vedno manjše zlo, saj bi večina nove vlade vendarle začela delati, ostanek zavrnjenih pa bi počasi že skrpali skupaj.

Z novo delujočo vlado bi priložnost, da se zaustavi poglobljanje gospodarske in socialne krize, dobila šele kolikor toliko realne temelje. V nasprotnem primeru nam preti splošen politični, s tem pa tudi gospodarski kaos, ki je seveda topla greda za pojave takšnih ali drugačnih odrešenikov, da se nelegalno dokopljejo do oblasti. Poslanci bi torej izbrali možnost, ki je slabša od obeh – Drnovškove in Peterletove.

Za slednjega in njegove zaveznike, ki bi se znašli v (vladni) opoziciji, pa je čas do novih volitev in morebitne ponovne osvojitve oblasti kar pravšen, da se na izkušnji kaj naučijo. Povedano drugače, da se otresejo svojih jurišnikov v vrhu in postanejo normalna evropska desna, toda pragmatična stranka.

OBRATNA AMBULANTA

Prim. doc.
dr. Anton Prijatelj

Bolniške podpore nekdanj

Pravila Bratovske skladnice eraričnega rudnika v Idriji so namenili na odpad. Našel sem jih in rešil pozabe, saj imajo kopico zanimivih podatkov. Ta pravilnik je leta 1913 natisnila tiskarna Hinka Saxa v Idriji, založila pa Bratovska skladnica v Idriji. V njem so zanimivi posebni predpisi o dajatvi podpor iz bolniške blagajne:

»§ 14. člani, ki so si nakopali bolezen nalašč ali z udeležbo po lastni krivdi, pri kakem pretepu ali ruvanju ali s pijanstvom, smejo zahtevati samo prosto zdravniško pomoč, potrebna zdravila in druge zdravilne pripomočke.

§ 81. člani, ki se jim zahtevana podpora iz kakršnega vzroka odreče, se lahko proti odločbi načelnikstva Bratovske skladnice pritožijo na pristojnem razsodišču.

Člani, ki so bolniško blagajnico po hlimbi oškodovali, morajo kot bolniško podporo prejete zneske povrniti. Povračilo teh se od rudniške uprave izvršuje po odtrganju zaslужka.

Pritožba proti izreku načelnikstva Bratovske skladnice glede povračila kot bolniško podporo prejetih zneskov se morajo tekom 14 dni po prejemu odločbe vložiti na razsodišče.

V vseh slučajih, v katerih ima c. kr. rudniški zdravnik ali od načelnikstva Bratovske skladnice postavljeni zaupnik (§ 19.) vzrok za svojo trditve, da si je bolnik bolezni sam kriv, ali pa da jo le hlina, mora prvi to na bolniški list zaznamovati, poslednji pa to naznaniti načelnikstvu Bratovske skladnice.

V mnogih državah imajo različne zavarovalnice ali pa imajo zdravstvena zavarovanja različne predpise. Delavcem izplačujejo različna nadomestila osebnega dohodka v času nezmožnosti za dela. Ponekod sploh ne plačujejo prvih treh dni delanezmožnosti ali jih plačajo, če je delavec dalj časa bolan, drugod plačajo samo določeno število dni, mesecev ali let.

Kakšna je bila hranarina (današnje nadomestilo osebnega dohodka) med boleznijo pri rudarjih leta 1910, kažejo naslednji podatki: povprečni mesečni zaslužek rudarjev je bil 73,03 krone, hranarina 25,17 krone, osebna pokojnina 18,68 krone, vdovska pokojnina 7,36 krone, sirotinjska pokojnina 4,41 krone.

Pobrskal sem po knjigi Razvoj zdravstvenega zavarovanja na Primorskem avtorja Bogomilja Bitežnika (založba Lipa Koper 1981). Zanimivo je določilo Notranjega pravilnika Društva za vzajemno pomoč med obrtniki in delavci mesta Koper, sprejetega dne 31. 3. 1870, ki pravi, da mora za sprejem v to društvo vsak kandidat navesti svoje osebne podatke. Ti so nato viseli 8 dni na oglasni deski in vsak član je imel pravico navesti svoje ugovore proti sprejemu novega kandidata. Izključen je bil tisti član, ki je s svojim obnašanjem kvaril ugled ustanove, ki je zanemarjal svojo družino, simuliral bolezen itd. Društvo je imelo poleg uprave (predsednika, tajnika in blagajnika) tudi obiskovalca bolnikov, revizorje in društveno razsodišče. Pregledniki so bili posebej pooblašeni skrbeti za potrebe obolelih članov in ugotavljati, če kršijo zdravnikova navodila.

Kako do posla

Na Gorenjskem je precej ljudi brez dela, zato so dobro izkoriščene vse možnosti, po katerih je lažje priti do dela ali do posla. Tako se je v preteklem mesecu v Škofji Loki 42 ljudi udeležilo uvajalnega seminarja iz podjetništva. Organiziralo ga je podjetje Edil Ing. d. o. o. iz Ljubljane s sodelovanjem predstavnikov občine in kranjskega zavoda za zaposlovanje. Seminar je po splošni oceni uspel, naslednji bo v teh dneh organiziran v Radovljici. Sredi aprila pa je podjetje GEA College organiziralo podjetniško delavnico za ljudi, ki že imajo zamisel, kaj početi. Bodoči podjetniki so bili »v paci« petkrat po dva dni. Svojo podjetniško zamisel so s strokovnjaki obdelali in na koncu tečaja zapisali v obliki podjetniškega načrta. Sodelovalo je 17 novih podjetnikov.

B. R.

ŽIVLJENJE TEČE...

Piše:
Mag. Aleksej Cvetko

Nadomestilo plače zaradi dela s skrajšanim delovnim časom

Delovni invalid, ki je kot invalid II. kategorije invalidnosti na podlagi priznane pravice uveljavil pravico do dela s skrajšanim delovnim časom na svojem ali drugem ustreznem delu in tako delo dejansko opravlja, ima pravico do nadomestila plače zaradi dela s skrajšanim delovnim časom. Če delovni invalid II. kategorije invalidnosti dela dalj, kot je določeno, mu gre to nadomestilo samo za čas, ko dejansko ne dela, vendar največ do polnega delovnega časa.

Po določbi 131. člena zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju je nadomestilo plače zaradi dela s skrajšanim časom enako razliki med plačo, ki jo zavarovanec s preostalo delovno zmožnostjo prejema za krajši delovni čas od polnega, in plačo, ki bi jo dobival, če bi opravljal isto delo s polnim delovnim časom. Tistim zavarovancem, ki ne prejemajo plače, se nadomestilo odmeri v odstotku glede na skrajšanje delovnega časa, od pokojninske osnove, od katere bi se mu ob nastanku invalidnosti odmerila plača.

Ker je podlaga za priznanje te pravice dejansko opravljanje dela s skrajšanim delovnim časom, se takoj postavi vprašanje, kako realizirati določbo 132. člena zakona. Ta namreč določa, da se delovnemu invalidu II. kategorije – zavarovancu iz 11. 12., 13., 14., 15., 16., 17., 18., 21., 22., 23., in 24. člena zakona nadomestilo plače zaradi dela s skrajšanim delovnim časom odmeri v odstotku glede na skrajšanje delovnega časa, od pokojninske osnove, od katere bi se mu odmerila invalidska pokojnina. Taka odmera je smiselna in možna za zavarovance iz 11., 12., 13., 14. in 15. člena (opravljanje samostojnega gospodarskega, kmečkega, kulturnega dela, opravljanje verske službe, lastniki zasebnih podjetij, mešani zavarovanci), v drugih primerih pa je praktično neizvedljiva. Zavarovanci iz 16. člena so namreč vrhunski športniki in šahisti, ki so obvezno zavarovani iz tega naslova; zavarovanci iz 17. člena so osebe, ki prejemajo denarno nadomestilo za primer brezposelnosti, in osebe, ki opravljajo javna dela v skladu s predpisi o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti; zavarovanci iz 18. člena so osebe, obvezno zavarovane med prestajanjem zaporne kazni; člani od 21. do 24. pa določajo posebne primere zavarovanja in prostovoljno vključitev v zavarovanje. Ti zavarovanci glede na ustrezne zakonske določbe nimajo niti »svojega dela«, nedoločljivo jim je »drugo ustrezno delo«, saj so »zaposleni« drugače kot tisti, ko so n. pr. v delovnem razmerju ali opravljajo kakšno samostojno dejavnost. Zato bi tem zavarovancem, ki postanejo invalidi II. kategorije invalidnosti, lahko bilo priznано le ustrezno nadomestilo plače za čas čakanja na razporeditev oziroma zaposlitev na drugem ustreznem delu, nadomestilo plače zaradi dela s skrajšanim delovnim časom pa bi se jim lahko priznalo šele takrat, ko bi se ustrezno zaposlili ali pričeli opravljati kakšno samostojno dejavnost.

V 117. členu zakona je določeno, da lahko delovni invalid II. kategorije dela s skrajšanim delovnim časom na svojem ali drugem ustreznem delu. Ker je v 131. členu zakona določeno, da je nadomestilo plače zaradi dela s skrajšanim delovnim časom enako razliki med plačo, ki jo invalid prejema za krajši delovni čas od polnega, in plačo, ki bi jo dobival, če bi opravljal isto delo s polnim delovnim časom, so zaradi take določbe lahko prizadeti vsi tisti delovni invalidi, ki kot invalidi II. kategorije opravljajo v krajšem delovnem času drugo ustrezno delo, to delo pa je slabše plačano, kot je bilo njihovo »svoje delo«.

KAŽIPOT CEN

Zaradi prvomajskih praznikov prejšnji teden nisva sledili cenam v naših trgovinah. Upava, da ste praznične dni prijetno preživeli kje ob morju ali v hribih ali kar doma. Tudi z malo denarja je mogoče proste dneve prijetno preživeti, če je le volja.

Verjetno pa so vam dobro voljo skalile cene, ko ste po prazniških stopili v trgovino. Podražili so se namreč pralni prašek Persil, Emonina posebna salama ter Mlinotestovi špageti Ceres. Persil se je v večini prodajaln podražil za 50 do 60 tolarjev, po stari ceni pa ga lahko dobite še v Mercatorju na Slovenčevi. Tudi salama se je podražila za 60 tolarjev, špageti Ceres pa za okoli 25 tolarjev. Slednje lahko po najnižji ceni kupite v Maxi-marketu ter v Delikatesi na Dunajski. Če ste do tod upoštevali Kažipot cen, ste lahko privarčevali že okoli 100 tolarjev. Če pa se po sladkor odpravite v Delikateso na Dunajski, boste prihranili še 20 tolarjev; pa tudi za druge izdelke velja dobro premisliti, kje jih boste kupili.

Upajmo, da podražitev ne bo po vsakih praznikih.

BLAGO/TRGOVINA	Maxi-market Lj.	Super-market Lj.	Nama Dunajska	Blagov. Bežigrad	Mercator Slovenč.	Emona Cigalec.	Delikatesa Dunajska	Emona Hubad.	Kašča Vojkova	Sončnica Maroltova	Fortis Vojkova	Forum Dunajska
OLJE – 1 l, steklenica Cekin-rastlinsko	127,80	–	141,40	138,80	126,60	127,80	141,40	–	–	136,40	–	–
KIS – 1 l, PVC Šampionka-vinski	126,00	131,10	–	–	126,00	131,10	–	131,10	–	142,00	–	122,90
SLADKOR – 1 kg TSO Ormož-kristal	70,60	75,60	76,30	–	74,90	89,70	70,00	75,60	76,00	–	–	–
SOL – 1 kg, morska Droga-mleta	44,70	44,70	–	55,90	44,90	50,60	43,20	44,70	45,00	49,40	45,00	44,90
MOKA – 1 kg Mlinotest-tip 500	35,80	35,80	–	35,80	35,90	–	–	35,80	–	–	–	35,80
SALAMA – 1 kg MIZ Emona-posebna	467,90	467,90	490,40	467,90	–	467,90	467,90	–	–	–	–	–
SADNI SIRUP – 1 l Fructal – pomaranča	205,00	195,60	185,80	187,10	214,10	213,20	–	–	–	197,60	192,60	198,90
MLEKO – 1 l, PVC LM-3,2%	40,50	40,40	–	40,40	40,40	40,40	40,40	40,40	40,40	40,50	40,50	–
ŠPAGETI – 0,5 kg Mlinotest – Ceres	66,80	91,90	–	–	–	91,90	66,80	–	–	95,60	–	–
PRALNI PRAŠEK – 3 kg Henkel-Persil	778,40	720,10	811,50	791,60	652,90	778,40	778,40	720,10	–	791,60	–	772,90

TEŽAVE PRI UVELJAVLJANJU KOLEKTIVNIH POGODB

Dve leti, odkar je bila podpisana in se začela uveljavljati splošna kolektivna pogodba, je zadosten čas za oceno njene kakovosti, njenih slabosti in pripravo rešitev, ki bodo spodbujale tržno usmerjenost gospodarstva. Čeprav je ta ocena lahko pomanjkljiva zaradi delovanja intervencijske zakonodaje, lahko pokaže precej realno sliko.

Hierarhija kolektivnih pogodb je določena na podlagi zakona o delovnih razmerjih. Na ravni republike se sprejemajo in registrirajo splošne kolektivne pogodbe (gospodarstvo in negospodarstvo) in kolektivne pogodbe za posamezno dejavnost. Kolektivna pogodba se lahko sklene tudi za posamezno organizacijo ali delodajalca. Možna je tudi kolektivna pogodba za območje (gre predvsem za obrt).

Dosedanja praksa uveljavljanja kolektivnih pogodb kaže največjo slabost in nevarnost v tem, da kolektivne pogodbe in ceno delovne sile štejemo za strokovni kategoriji, v praksi pa se nismo odlepili od samoupravnega sistema delitve in modelov distribucije. Osebnih dohodkov se še vedno štejejo za ostanek, ne pa stroškovno kategorijo, s katero moramo vnaprej računati in kalkulirati, kaj je treba storiti, da bodo stroški najmanj pokriti. Odtod je tudi motivacijski dejavnik še vedno spreminjanje točk, ne pa stvarno povečanje plač skladno s cilji in učinkovitostjo. Vedno obstanemo pred problemom pravičnosti in realnosti. Zavedati se moramo, da bo rešitev gospodarskih problemov povzročila še večjo materialno neenakost, rešitve socialnih problemov pa kličejo po večji enakosti. Socialno-ekonomsko tržišče državi narekuje reševanje socialnih problemov. Po kolektivnih pogodbah pa se mora realna rast plač nujno povezoovati z družbeno produktivnostjo in na račun plač ni mogoče povečevati vseh drugih oblik porabe.

Zdi se nam, da je k zmedu na področju plač prispevala tudi ekspanzija kolektivnih pogodb v vseh podjetjih. Mnoge od teh pogodb so le prepis splošne ali panožne z nekaj lepoporečja. Ponavadi so plače izkazane celo v relativnih razmerjih, tako da je zmeda večja, kontrola izvajanja pa relativno nemogoča. Zato se ne zavzemamo za sklepanje kolektivnih pogodb v vsakem podjetju. Podjetniške pogodbe so smotrne in smiselne le v večjih podjetjih (holdingi,

koncerni).

Zavzemamo se za podobne rešitve, kot jih imajo evropske države. Panožne kolektivne pogodbe naj bodo središčno vprašanje kolektivnega pogajanja in tudi osnova za neposredno sklepanje pogodb o zaposlitvi v podjetjih. To pa zahteva več konkretnosti v kolektivnih pogodbah dejavnosti. Prepisovanje splošnih načel na različnih ravneh kolektivnih pogodb osnovnim sindikalnim zahtevam in zaščiti delavca na trgu delovne sile bolj škoduje kot koristi. Določbe o plači v kolektivnih pogodbah morajo temeljiti na spoznanju o njihovi socialni in motivacijski vlogi. Le ustrezna kombinacija obeh dejavnikov daje možnost za zadovoljstvo, za harmonični razvoj družbe in je instrument ofenzivne strategije učinkovitosti.

Osnovno pri podjetniškem dogovarjanju pa mora biti učinkovitost in vpliv na raven podjetniških plač.

Pri izvajanju kolektivnih pogodb mora na nerešena vprašanja poiskati odgovore sindikat. Brez tega bo boj za realne plače bolj ali manj le sindikalni romantizem. Relativno majhne pogajalske enote sindikatov nasprotna stran izkorišča za njihovo manipuliranje in usmerja ene proti drugim. Če k temu prištevamo še »tekmovalni duh«² posameznih sindikatov, češ da je pomembnejše nastopati drugace, da se pokažejo pred javnostjo, je na dlani, da je sindikalna pozicija pri kolektivnih pogajanjih slabša.

K neurejenim razmeram pri kolektivnem pogajanju bistveno prispeva pomanjkanje definicij (ali slaba definicija)

posameznih kategorij. Vzemimo za primer zajamčeni osebni dohodek, ki je v zakonu definiran takole:

»Vsakemu delavcu je iz dela zajamčen osebni dohodek najmanj v višini, ki mu zagotavlja materialno in socialno varnost.

Zajamčeni osebni dohodek pripada delavcu, ki dela polni delovni čas in izpolnjuje svoje delovne obveznosti. Zajamčeni osebni dohodek izplačuje organizacija oziroma delodajalec v roku, ki je določen v splošnem aktu oziroma v pogodbi o zaposlitvi kot rok za izplačilo osebnega dohodka.

Delavec, ki ne dela poln delovni čas, prejema sorazmerno delovnemu času izračunan zajamčeni osebni dohodek.

Definicija je zelo nenačelna. Lahko jo razlagamo tako ali drugače. Kaj je z dodatki? Teoretično je zajamčena plača lahko nič. Zato je nujno in za proces kolektivnega pogajanja pomembno da zajamčeno plačo definirati z vsemi njenimi sestavinami (tako kot v Franciji minimalna plača). Sicer se zgodi,

TEKSTILINDUS PONOVO ZAPOSUJE

Tekstilindusovim delavcem je z dnem uvedbe stečaja 6. novembra 1991 po zakonu prenehalo delovno razmerje. Vsi, ki so ostali na delu v podjetju, in tisti, ki so bili na delo ponovno poklicani, so delali le po pogodbah o delu – nihče ni bil ponovno sprejet v delovno razmerje.

Po Zakonu o delovnih razmerjih sklepanje pogodb o delu za dalj kot 90 dni v koledarskem letu ni mogoče, zato je bilo stečajnemu upravitelju večkrat postavljeno vprašanje, kdaj bo delavce, ki delajo po pogodbah, ponovno začel zaposlovati.

Stečajni upravitelj je na zadnji seji upniškega odbora 8. 4. 1992 predlagal, da upniški odbor potrdi oz. da soglasje za začetek zaposlovanja – predvsem tistih delavcev, ki so nujno potrebni za ohranitev oz. za poslovanje podjetja. Pri tem so bili mišljeni predvsem vratarji, varnostniki in delavci v finančni službi. Stečajni upravitelj bo s temi delavci in kasneje tudi z delavci

da je zajamčena plača 15.800 tolarjev, za izhodiščno ceno delovne sile pa je ponujeno manj. Tudi vsa razmišljanja o socialnem paktu so brez uditve kolektivnih pogodb in sprejete strategije gospodarskega razvoja brezplodna izčrpavanja za sprejem novega dokumenta, ki bo bolj ali manj le nov papir. Praksa je ravno na področju plač pokazala, da prelepo napisane teorije izničijo stvarna dejstva.

Ravno tako že nekaj let opozarjamo na potrebo po spremembi informacijskega sistema plač. Nujna je ažurna evidenca plač po kvalifikacijah (dosedaj le enkrat na leto). Samo tako bomo nehali domnevati, sklepati, se prerekati in uporabljati podatke, kot komu ustreza. Samo tako bodo začeli prevladovati argumenti namesto domnev in vnaprej znana pravila namesto sistema »znajdi sek«. Položaj je podoben gašenju požara z bencinom. Skrajni čas je, da začnemo razmišljati, kako bi kaj dosegli, in ne le, kaj se je zgodilo.

Brane Mišič

PRIROČNIKI ZA SINDIKALNE ZAUPNIKE, STROKOVNE SLUŽBE PODJETIJ IN POSAMEZNIKE

● več avtorjev:

KAKO UVELJAVITI SPLOŠNO KOLEKTIVNO POGODBO V PRAKSI

Navodila – Splošna kolektivna pogodba za gospodarstvo.

Cena 330,00 SLT

● več avtorjev:

MOJE PRAVICE NA DELOVNEM MESTU

Delovno razmerje – Prenehanje potreb po delavcih – Posebno varstvo žensk, mater, delavcev z družinskimi obveznostmi, mladine, invalidov in starejših delavcev – varstvo pravic delavcev – Varstvo pri delu – Pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, za primer brezposelnosti, zdravstveno, socialno varstvo – Seznam služb pravne pomoči.

Cena 200,00 SLT

● Mira Becele

STANOVANJSKA RAZMERJA PO NOVM

Priročnik za lastnike stanovanj in za tiste, ki bi to radi postali... Stanovanjski zakon s komentarjem in primeri praktične uporabe njegovih določil

Cena 330,00 SLT

● Gregor Miklič

NOVA DELOVNA ZAKONODAJA

Prečiščeno besedilo Zakona o delovnih razmerjih in Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti s komentarjem.

Cena 330,00 SLT

● Bogdan Kavčič

DELAVCI IN UPRAVLJANJE

Participacija – vzroki, cilji, vsebina in moč, organizacijske oblike, prednosti in kritike, evropski modeli participacije in kaj prinaša novi »Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju podjetij«.

Cena 250,00 SLT

● več avtorjev:

KAKO POSTATI PODJETNIK – KAKO USPEŠNO POSLOVATI

Iz zbirke ABC PODJETNIŠTVA

Cena 590,00 SLT

● ROKOVNIK – PRIROČNIK 92

Vsebina: Koledarski vložek, zapisniški vložek, priročnik za sindikalne zaupnike.

Cena 450,00 SLT

● Aleksej Cvetko

ZAKON O POKOJNINSKEM IN INVALIDSKEM ZAVAROVANJU Z OBRAZLOŽITVIJO

Zakaj so bile potrebne spremembe v pokojninski in invalidski zakonodaji – Spremembe pogojev za upokojevanje – Nova definicija invalidnosti in kaj to pomeni – Nov sistem odmere nadomestil plač invalidom II. in III. kategorije invalidnosti – Sprejemni postopki za uveljavljanje in varstvo pravic, revizija, sodno varstvo – Organizacijske spremembe – Kako s pridobljenimi pravicami. Cena 500,00 SLT

● Stane Uhan:

PLAČNI SISTEM V REPUBLIKI SLOVENIJI

Statistični podatki – Kritična raven – Evropske cene in balkanske plače – Izhodiščni osebni dohodki – Kaj ve in misli vlada – Načrtovanje najnižje osnovne plače – Konkretne predloge – Podcenjeno znanje – Najvišje plače

Cena 400,00 SLT

Vse informacije o knjigah – priročnikih objavljamo v časopisu »DE«. Časopis DE in knjige lahko naročite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefoni (061) 321-255, 110-033, 313-942, 311-956.

Fax. (061) 317-298

NAROČILNICA NA ČASOPIS »DE«

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, naročimo (do pisnega preklica)

..... izvod(ov) tednika »DE«. Pošljite nam ga na

naslov:

Ulica, poštna št., kraj:

Ime in priimek podpisnika:

Dne:..... Žig Podpis naročnika

Naročnino bomo poravnali v zakonitem roku.

NAROČILNICA ZA KNJIGE – PRIROČNIKE

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročimo

..... izv. ● Kako uveljaviti

..... izv. ● Moje pravice na

..... izv. ● Nova del. zakon.

..... izv. ● Kako postati podj.

..... izv. ● Zakon o pokojnin.

..... izv. ● Stanov. razmerja

..... izv. ● Delavci in upr.

..... izv. ● Rokovnik 92

..... izv. ● Plačni sistem

Od 1. 2. 1992 se za knjige zaračunava 5-odstotni prometni davek.

Naročeno mi pošljite na naš naslov:

Ulica, poštna št. in kraj:

Ime in priimek podpisnika:

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku.

2. Kot ind. kupec bom plačal po povzetju.

Dne:..... Žig Podpis naročnika

KROPARJI SO ZMAGALI

Stavka delavcev Plamena, ki se je začela 22. aprila, se je končala 7. maja ob 7. uri, potem, ko je zbor delavcev sprejel predloge stavkovnega odbora. Dan pred tem je upravni odbor sprejel sanacijski program podjetja. Sklenil je tudi, da bodo plače za mesec marec izplačane 8. maja in podjetje bo odslej spoštovalo podjetniško kolektivno pogodbo. Plamen bo še naprej vodil Vladimir Oblak, kot vršilec dolžnosti direktorja, podjetje pa išče direktorja in tudi člane poslovodne ekipe, ki so bili zdaj razrešeni in razporejeni na čakanje.

Takšen je kratek epilog stavke, ki je trajala tako dolgo, ker se ne vodstvo podjetja in ne upravni odbor ni

sta odzvala na zahteve stavkajočih, zaradi česar so številni delavci dobili občutek, da vse skupaj vodi le v stečaj in hitro privatizacijo firme. Metod Staroverski, ki je osrednja figura stavke, je zato ob njenem koncu dejal, da bi se protest delavcev lahko rešil že prvi dan, če bi vodstvo podjetja in širši organi vsaj odgovorili na njihove zahteve in opozorila.

Dan pred koncem je o nalogah širše sindikalne organizacije v zvezi s stavko razpravljali tudi območni svet Svobodnih sindikatov za Gorenjsko. Podprl je zahteve stavkajočih in sklenil, da je treba delavcem v Kropi pomagati. Ob vseh drugih oblikah strokovne pomoči so Svobodni

sindikati Gorenjske glasno razmišljali tudi o solidarnostnih stavkah kot obliki podpore Kroparjem. Razpravljali so največ žolča zlihi na državo, ki se ni sposobna obnašati kot lastnik Plamena in drugih podjetij iz sistema Slovenskih železarn, ki so podržavljena. Menili so, da je podoben položaj kot v Plamenu, možen tudi v sosednji Verigi in še v kakšni od železarn. Dejali so, da država s svojim premoženjem dela kot svinja z mehom. Albert Vodovnik, ki je sodeloval v razpravi, je menil, da lahko dogodki, kot je ta v Plamenu, prisilijo sindikat, da bo pred skupščino pripeljal ne nekaj tisoč, ampak sto tisoč članov, da bodo pristojni razumeli, v kakšnem položaju so delavci. V razpravi je bila

omenjena tudi možnost, da se »plamen«² izkoristi za netenje večjega ognja, ki bo oblast lahko prisilil k drugačnemu obnašanju.

Stavka je k sreči uspela in vse to tokrat ne bo potrebno. Izkušnje pa bodo sindikati lahko uporabili ob prihodnji stavki, na katero verjetno ne bo treba dolgo čakati.

Po vsem tem, kar se je 14 dni dogajalo v Kropi, moramo organizatorjem še enkrat čestitati za vzorno vodenje in obnašanje vseh udeležencev. Kritiko pa še enkrat naslavljamo vsem tistim, ki so čakali tako dolgo, da so nekateri od delavcev skoraj izgubili potrpljenje in začeli razmišljati o bolj agresivnem obnašanju.

Franček Kavčič

Ženske so razobesile perilo

Prispela je nova skupina beguncev

DEVETI KROG BOSANSKEGA PEKLA

»Ne vem, kaj naj storim. Izgubila sem sina, pomagajte mi.« je nemočno vila roke begunka Emina Delalić iz Brčkega v Bosni, ena mnogih, ki so pribežali čez Kolpo iz čedalje hujših plamenov devetega kroga bosanskega pekla. Čeprav bi si najbrž Dante, ko bi doživel Bosno v teh dneh, moral izmisliti še globlji, deseti krog...

Emino smo srečali v zbirnem centru za bosanske begunce v nekdanji prostorni vojašnici v Črnomlju, ki jo je, do kraja opustošeno, zapustila prav tista vojska, ki je zdaj te ljudi pognala v beg iz njihove domovine. Tu je zdaj našlo streho nad glavo nad 750 beguncev, zvečine muslimanov iz vzhodne Bosne, več kot polovica med njimi pa je otrok. A prostora že zmanjkuje, zato je nedaleč stran že zraslo šotorsko naselje, ki spominja na palestinska taborišča na Bližnjem vzhodu.

Otrok izginil neznano kam

Emina drži v roki polivinilasto vrečko. »Vse, kar imam, je v tej vrečki. Pa to ni najhujše. Moj sin, komaj osemletni Nermin, je pred petimi dnevi odšel z mojo sestro Hareto Keserović in skupino žensk iz Gunje neznano kam. Sploh ne vem, če je še živ. Jaz nisem mogla z njimi. Takrat sem bila na drugi strani Save, v službi. Vmes pa so bombardirali most in se nisem mogla vrniti domov,« pripoveduje.

Pozneje so ji povedali, da je sina odpeljala s seboj njena sestra. Zdaj ga že tretji dan povsod išče, a zaman. Najprej se je oglasila v Zagrebu, vendar ga tam ni bilo. Zdaj ga išče po Sloveniji, vendar pravi, da ga ni v računalniku. »Kam naj grem, kaj naj storim? Ne morem biti tukaj, če tukaj ni mojega sina. Denarja pa nimam. Še zmešalo se mi bo...« Tistega dne smo jo še večkrat srečali. Hodila je gor in dol po hodnikih vojašnice, po parku in spet po stopniščih. Nikjer ne more najti miru.

Takšna je le ena izmed tragičnih usod, ki jih doživlja več kot 30.000 beguncev iz Bosne in Hercegovine, kolikor jih je ta hip v Sloveniji. In tu je že druga zgodba, to je zgodba družine iz Višegrada, ki se je v strahu pred četniki zatekla pod streho hidroelektrarne na Drini, prav tiste, ki jo je Murat Šabanović hotel pognati v zrak. V elektrarno so prišli ravno tisto noč, ko se je Murat pogajal z generalom Kukanjem. Ženske z otroki so spale na tleh v pisarni, moški pa na hodniku.

Najbolj zgovorna je ženska z dojenčkom v naročju: »Murat je imel hišo poleg naše. Dober človek je bil, vsi so ga spoštovali. Hotel je pomagati muslimanom. Toda elektrarne ni mogel pognati v zrak, ker so četniki v bližini postavili živi zid iz skupine muslimanov. Če bi se kaj zgodilo, bi morali ti najprej umreti.« Dojenčka je povila med begom, k sreči je naneslo, da se je to zgodilo ravno v Zagrebu, tako da je lahko rodila v porodnišnici. Tragično pa se je končalo za njeno znanko, prav tako iz Višegrada, ki je bila tik pred porodom, pa jo je granata raznesla ravno na hišnem pragu, ko je hotela bežati. Otrok je menda ostal živ, vendar ne vejo, če je preživel.

»Imela sem srečo,« pove in stisne dojenčka k sebi, starejše dekletce pa se je drži za krilo. »Tu smo od 1. maja naprej, tudi moj mož. Če bo šlo po sreči, bomo odšli k sestri v Francijo. Vendar pa moramo še urediti vse papirje.« Spijo vsi skupaj, v vogalu večje sobe. Svoja ležišča so potisnili skupaj, z dojenčkom v sredini. V tej sobi je 15 takšnih postelj in pa termoakumulacijska peč, da je bolj toplo. Prestali so toliko hudega, da se nad ničemer ne pritožujejo, niti nad tem, da nimajo zadosti plenick. A to smo zvedeli od drugih.

Grožljiva je tudi zgodba o ženski, ki je rodila otroka med begom pred vojnimi grozodejstvi v Bosni. Od groze je izgubila vse mleko in ker novorojenčka ni mogla dojit, mu je dajala, da bi preživel, malo po malo marmelade. Drugega pač ni imela. Sama pa je skorajda izkpravela. Na pol mrtvo so jo z dojenčkom odpeljali v novomeško bolnišnico, kjer sta še vedno v negi.

Samo štiri prhe

Begunski center v Črnomlju straži skupina slovenskih vojakov. Izhod je možen le z dovolilnico. Po nekdanji vojašnici nas je popeljala Vladimir Potočar, ki center vodi. Odprli so ga 21. aprila. Vojašnico, v kateri so ostale le šipe cele, vse drugo pa je bilo uni-

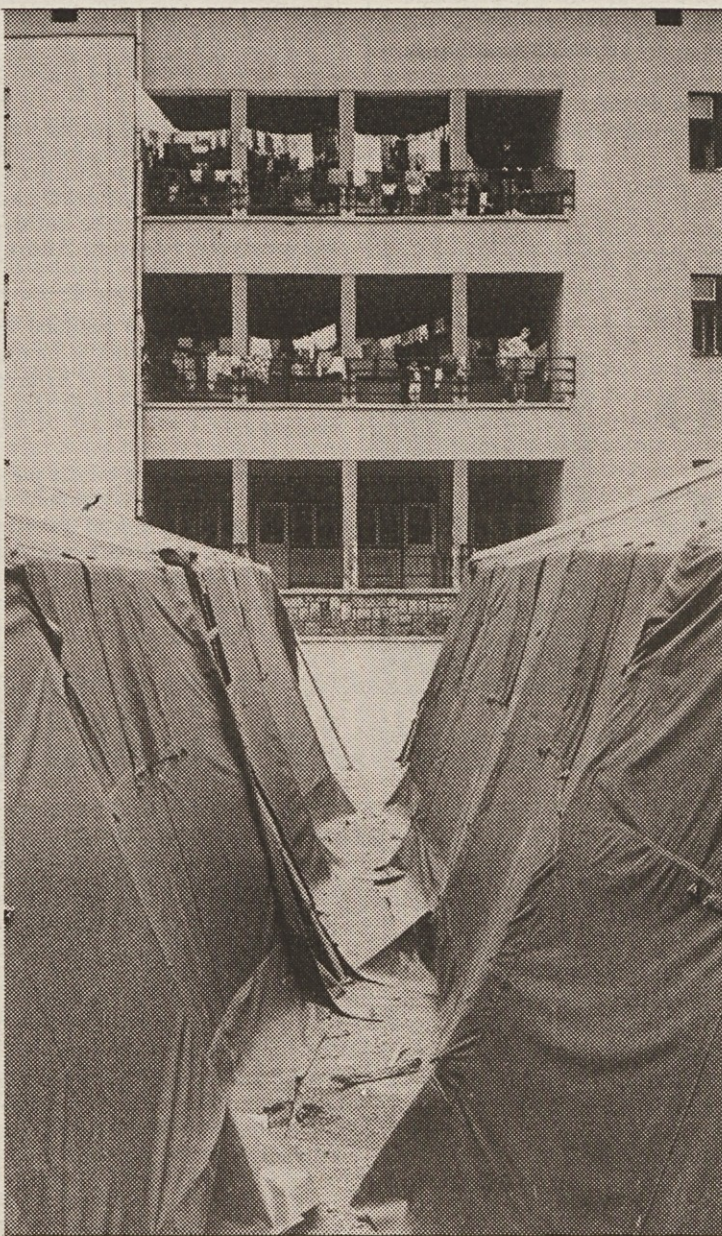
čeno, so morali usposobiti v pičlih 48 urah. Zdaj so to prostori, ki pomenijo reki beguncev streho nad glavo, da vsaj preživijo. Najhujše težave so s sanitarijami, ki so kar naprej zamašene. Tople vode je le za štiri prhe, tako da morajo narediti razpored, kdaj se kdo

lahko okopa. Begunci so razporejeni v dveh nadstropjih, v različno velikih sobah. Največ jih je po 48 skupaj, moški, ženske, otroci, starčki.

Po navadi se držijo skupaj po družinah: po več postelj skupaj sestavlja eno družino. Družijo pa se tudi po vaseh.

Koljejo nas kot piščance...

V eni izmed sob begunskega centra v Črnomlju nam je starček povedal tole: »Zame ni pomembno ne to, kje spim, ne kaj dobim jesti. Mi begunci mislimo, da nas je večina evropskih držav žrtvovala zaradi dobrih odnosov s Srbi. Evropa meži na obe očesi, dela se, da ne vidi, kdo napada, kdo požiga domove in ubija ljudi. Nikomur nismo storili žalega, a vendar nas koljejo kot piščance. Evropa žrtvuje muslimane, samo da bi imela potem mir. Vidite, to je tisto, kar me boli...«

Pripravljeni so tudi šotori

Še najbolj se imajo tisti, ki so se namestili v ambulantni, v parku vojašnice. To je manjša, bolj ohranjena zgradba, v kateri je zbranih 146 ljudi, vsi iz ene vasi.

Med begunci sta tudi dva novorojenčka, ki sta privekala na svet v novomeški porodnišnici. Poiskali so jima manjšo sobico v pritličju in njuni mami od veselja kar žarita. Tu poleg je tudi ambulanta, kamor vsak dan ob enajstih pride zdravnik s sestro in ostane toliko časa, kolikor je pač potrebno, tudi po pet ur.

Oglasno desko imajo kar pod obešalnikom v pritličju hodnika. Tu je napisano, kdaj je odprta trgovinica, kdaj obratuje banka. V njej je mogoče zamenjati samo tuje devize, ne pa tudi jugoslovanskih dinarjev.

Na vratih vsake sobe je seznam beguncev, ki so v njej, in pa ime kraja, iz katerega so pribežali. Napisali so ga begunci sami. Tudi za red in čistočo skrbijo sami. Vsaka soba ima svojega vodjo. In vsako jutro, ob pol desetih, se sestanejo vodje sob in vodje nadstropij z vodjo stavbe in predstavniki Rdečega križa, da skupaj rešujejo različne težave, do katerih prihaja.

Povsod razobešeno perilo

Po sobah so zvečine ženske in ostareli ljudje, medtem ko so otroci na dvorišču. Veliko žensk plete, da se pač s čim zamoti. Ena melje kavo v značilnem medeninastem bosanskem ročnem mlinčku. V eni izmed sob sedi v krogu skupina žensk in počasi sreba kavo iz jogurtnih lončkov. V kopalnici ženske perejo perilo. Sploh bi lahko rekli, da je poglavitna značilnost begunskega centra razobešeno perilo. Razobešeno je okrog in okrog vojašnice in povsod po parku. To so največ otroška oblačila, skrbno in čisto oprana, ki frfotajo v vetru.

Druga značilnost pa je tesnoba v ljudeh. To je tesnoba, ki je ne vidiš, ampak le občutiš. Tudi otroški nasmeh je drugačen, nekam trpek. »Nenehno mislim na dom, na to, kaj je z našimi sorodniki. In kaj bo z nami,« govorijo druge za drugim. Tudi otroci na dvorišču se bolj malo igrajo, izgubljeno hodijo sem in tja, čeprav je v vojašnici veliko igrišče.

Na dvorišču je pod šotori pripravljenih še 360 ležišč za begunce, v drugi fazi pa naj bi jih bilo še več. Skupaj naj bi bilo pod platnenimi strehami 1000 ljudi. »Upajmo, da do tega ne bo prišlo,« zaskrbljeno pravi Vladimir Potočar.

Bližala se je ena ura, čas za kosilo. Pred vrati vojašnice se je že zbirala gruča beguncev in se ozirala proti kapiji, glavnemu vhodu, skozi katerega naj bi pripeljal kombi s hrano. Starejši možak je med čakanjem s tal skrbno pobiral ogorke, da bi si zvil cigareto.

Begunci prejmejo po dva obroka dnevno, zajtrk in kosilo. A kot smo se sami prepričali, je kosilo skromno – redka enolončnica, tri rezine kruha in košček slaščice, podobne biskvitu. Najmlajši dobijo tudi večerjo in dodatnih sto litrov mleka za 350 otrok, ki ga ženske same razdelijo med sabo za svoj naraščaj. Po normativih visokega komisariata za begunce naj bi dobivali po tri obroke na dan le otroci do sedmih let starosti, starejši pa le dva. »Pri nas dajemo večerjo tudi večjim otrokom, do petnajstih let starosti,« pove Vladimir Potočar. »In še potem je težko, ko vidiš, da bi tudi tisti, ki so starejši za leto ali dve, radi kaj pojedli. Mislim, da bi morale dobiti večerjo tudi matere, ki dojijo, saj drugače ne morejo imeti mleka. Veste, lahko je naročiti iz pisarn, kaj je dovoljeno in kaj ne, a ko vidiš človeka pred seboj, je to čisto drugače...«

Medicinska sestra iz Brčkega, ki so jo tudi tukaj vključili v delo, pa je potožila, da so ljudje bolni predvsem na duši. In da dobijo premalo hrane.

Ob pol dveh, ravno ko smo odhajali, je pripeljal nov avtobus z begunci. Kakšnih 40 jih je bilo. Utrujeno so posedli po travi, matere z otroki in nekaj starejših moških. Iz centra je takoj prišla skupina beguncev in jih začela spraševati, od kod so, če so kaj slišali za usodo te in te vasi, za tega in tega človeka. Eden izmed moških, z rdečimi, neprespanimi očmi, je povedal, da so padale bombe vsepok po vasi, da v vsej naglici ni mogel vzeti ničesar s sabo, razen suknjica. Med begom pa je videl veliko pobitih ljudi, da, tudi otrok. In tesnoba se je še zgostila nad centrom...

Marija Frančeskin
Slike: Sašo Bernardi

Zgodbe, ki jih piše življenje

Resignacija naivne državljanke

Kam smo prišli, kam smo prišli! Ko so nam starši pripovedovali o časih, ko so bili lačni, sem to sprejemala kot poučno zgodbo o nečem, kar je bilo nekoč, o časih, ki jih nisem živela. Z zanimanjem sem poslušala opis doživljanja ljudi, saj če si se vživel, je bilo kot dober film, tak ki te spravi do solz. Hkrati sem mislila, da nam v današnjih časih, časih naglega napredka ta izkušnja ne bo dana, lahko pa je za nas, generacijo razvajencev zelo poučna. Pa sem se uštel. Danes tudi meni kruli v želodcu in počasi gre vse na slabše. Zato ta tesnoba občutek, da se utegne zgodovinska izkušnja naših staršev, ponoviti, da bomo razvajeni otroci, zrasli ob bombonih in čokoladi in teletini, lahko pripovedi iz prijetnih zimskih večerov ob peči živeli tudi sami. V novih časih, v novih okoliščinah, pa vendar zelo podobnih.

Človeška pokvarjenost se je začela širiti in se razbohotila ravno pri pravici ženske do svobodnega odločanja o rojstvu svojih otrok. Sramota, da se v žensko intimo vtikajo mačistični mladi in perverzni starčki, misleč, da so tako prekleto pametni, da lahko vse in vsakogar komandirajo po svoji podobi. Ob tem, da so ravno oni odgovorni, da ustvarijo najprej človeka vredne življenjske razmere svojim državljanom in se šele potem (če je res tako velika njihova potreba) vtikajo vanje in jim kratijo pravice. Veliko je bilo povedanega, premalo in preveč, da bi se ne z grenkobo v duši zazrla v umazano sneženo jutro, ko skoraj sredi noči vlečem iz tople postelje dremave otročičke, jim navlečem stare izrabljene trenirke in zdrsane bundice, scefrane kape in jih skozi ledeno pokrajino peljem v vrtec, smrdeč po polenti in lulanju.

Zakaj, zakaj. V službo moram, da bom za uboščino, ki mi bo ostala, ko se bodo na zaslužku napasli vsi drugi,

lahko plačala kruh in mleko in trgovini, za maslo ali sir bo že zmanjkalo. Da se bomo v kratkih popoldanskih uricah in med vikendi poveseleli v družini, vsi skupaj, da se bomo smejali, kar tako, brez zveze, da ne bomo strastno razlagali drug drugemu zakaj, zakaj pa jaz nimam, zakaj bi pa moral imeti, zakaj...

Ne znam odgovoriti in nemočno sklenem roki – pa ne v molitev, saj se zdi, da nas je še Bog zapustil, ampak v kleptvi, v gnevu do pokvarjenosti in izprijenosti teh ljudi, ki korakajo okrog nas in nam določajo življenje – dobro, boljše, slabo, še slabše... Igra, ki dokončno ubije svetlo upanje v srcu, da bo še vse lepo in dobro. Ne bo. Obup v srcu, pa vendar otrokom lažem. Da jih ne bi zatrla, kot je ta država in

sistem dotokla mene. Ne, ne smem se pustiti, boriti se moram, kar gristi naprej, se bo že pokazala luč na koncu hodnika teh katakomb žalosti, obupa, nasilja, vojn in morije. Ni vrag, da se ne bo! Tako rečem, pa korakam naprej, se ženem, da bi lahko brez sramu pogledala otrokom v oči in jih prepričala, da zmorem, da nisem nič slabotnejša od tistih staršev, o katerih pripovedujejo v vrtcu, kaj vse kupijo in prinesejo domov svojim otrokom.

Otroci kot otroci, vedno se pogovarjajo o tem, kaj je kdo komu kupil, prinesel. Otrok v zgodnji mladosti nikoli ne razmišlja o globljih življenjskih vrednotah, kot je zaupanje, pozornost in iskrenost, o času, ki si ga vzameš za človeka, za veselje in vse tiste

lepe trenutke sreče in zadovoljstva. O tem se otroci res ne pogovarjajo. Sicer pa, zakaj bi se. To pride kasneje, ko se začnemo zavedati življenja in svoje vloge v njem, v najstniških letih, ko se ti zdi, da cel svet čaka le na tvojo besedo, pa se bo pričel vrteti v drugo smer. Kolikokrat takrat idealistično zaljubljen v to življenje prepričuješ ljudi, da denar ne pomeni nič, ne sreče, ne zadovoljstva.

In si po vseh življenjskih udarcih še vedno pripravljen verjeti v to. Znajdeš se v zmedenem vrtincu občutkov, da se v teh prelomnih časih ob priznanju nove države Slovenije krha in drobi tudi tvoj vzor, vzor človeške sreče, ki je možna brez te kategorije, tako imenovanega gospoda Denarja, ki je pokvaril, zasvojil in zasvinjal ta lepi svet v podobi matere Zemlje.

Ponoreli so vsi okrog tebe in še tebi se meša, ki ne popustiš v svoji trditvi, da denar ni vse. Denar je virus, s katerim je okužen svet, pa ni zdravila, ni zdravila. Se bojim, da bom zbolela še jaz? Govori se, da to sploh ne bi bilo slabo in da se bolni od denarja svoje bolezni

in njenega napredovanja celo veselijo; zasvojeni jenjkiji da se imajo prav lepo. Pa kaj me briga, jim rečem uporno, kaj me briga. A v naslednjem hipu zagledam v kotu sobe svojega otroka, ki stisnjen v kepico sesa svoj prstek in z velikimi upajočimi očmi zre v TV ekran, kjer se s hitrimi sličicami pred njim razgrinja neki čisto drug svet. Zame svet iluzije, zanj svet sanj in upanja, svet, ko Božiček skoči z neba na sredo mize in strese iz svoje malhe vse, kar se ti je še včeraj prikazovalo le v sanjah.

Prav hudobna mati si, veš, ko takole v trgovini ob policah slaščic otroka trgaš iz njegovega sanjskega seta, ko ga prepričuješ, da imaš tolarčkov le za kruh in nimaš kje vzeti še za nekaj malega sladkega. Zakaj pa drugi imajo, ti pa ne, kaj? Zakaj, zakaj, ali sem si jaz izmislila ta sistem. Nisem! In zakaj ne? Saj res, zakaj ne, lahko bi bila tudi ti, če bi malo zatrla svojo uporno naravo in se prepustila toku, plavalala malo višje, hodila malo po glavah drugih ljudi, pa bi prilezla do tja kjer merijo in na novo postavljajo sistem.

Tako pa? Ja, tako sem pa

tukaj, kjer sem, vraga, spet mi kruli v želodcu in gnev se nabira v srcu. Iz svoje kože ne moreš. Tam si, kamor te je postavila usoda, pa če se še tako otepaš. Sistem bo tolkel po tebi še naprej, tok tok tok. Ko te dotolče, bo izbral nove žrtve, nove poskusne zajčke, da bodo delali zato, da bodo, drugi lahko žrli. Človek bi si zaželel, da bi pokazali vsaj trohico sramu, ker se imajo fino na njegov račun. Ampak ne. Če imaš tako trdo kožo, da se prigrebeš tja gor, imaš še tršo bučo, da si ne priznaš, da je res, kar ti očitno glasno pripoveduje glas množice od spodaj.

Množica Slovenk in Slovencev je, začuda res, to je fenomen, strahotno potrpežljiva do ljudi, ki jim krojijo usodo. Naši starši so verjeli obljubam 45 let, mi verjamemo drugim obljubam, Bog pomagaj, če se še našim otrokom v prihodnosti pokaže kakšen mesija, pa bo državljanska naivnost v naših genih živela še naprej, travo jedla in verjela prozornim izmikanjem diplomatskih odgovorov na preprosta vprašanja – kdo, zakaj in na čigav račun. *Meta*

Kresovi

Lansko leto sem pisal o Valpurgini noči, noči, ko imajo čarovnice svojo moč, ogenj pa jih preganja in ljudem omogoča biti to, kar so! Letos smo v tem času menjavali vlado. Če smo jo zares menjali, ne vemo! hočemo drugačno in bolj gospodarno, predvsem pa, mislim, manj potovalno in zapravlivo!

Ljudje ostajajo doma, najprej na čakanju, potem brez dela!

Slavili smo praznik z največjim številom brezposelnih po vojni! Z vojno lahko razumejo lansko ali pa tisto pred petdesetimi leti. Ljudje težko živijo od dela svojih rok in svoje glave. Danes je pač tako. Kot bi vsi ti praznični dnevi vkup hoteli kazati na brezdelje naših ljudi.

K nam se je zgrnila reka brezdomcev. Begunci so, čeprav bi jim marsikdo še pred meseci rekel Bosanci. Sprejeli smo jih, kot se naši duši in naravi spodobi. Eno je iti s trebuhom za kruhom, drugo pa pustiti dom za golo življenje.

Ne vem, ali so za svoje praznično početje vsi vojaki dobili tudi praznični plačilni dodatek, vem pa, da del sveta, ki sem ga spoznal, tone v krvi! Tudi potem, ko Srboslavija ni več recept, tudi potem, ko memorandum Srbske Maticice ni več uresničljiv, tudi potem, ko vodstvo Črne gore ponovno izgublja svojo državnost in se ustaplja v Srbiji.

Ja, raztrgane misli, pa veliko resnic. Ali so bili to praznični dnevi? Kljub dežju so goreli kresovi, letos celo na Krimu!

Morda bo jutri več kruha?!

Milan Bratec

Novih enaindvajset odličij Svoboda

Na nedavni letni konferenci Zveze kulturnih organizacij Slovenije so na predlog odbora za priznanja ZKOS, ki mu predseduje Sonja Gašperšič, podelili enaindvajset odličij Svoboda – šest odličij Svoboda z zlatim listom in petnajst odličij Svoboda s srebrnim listom.

Najvišja priznanja za ljubiteljsko dejavnost so prejeli: Anton Brglez iz Cirkovec za dolgoletno uspešno organizacijsko in kulturno delo; Kiljan Ferluga iz Trsta za vidne dosežke pri spodbujanju in organiziranju kulturnega življenja Slovencev v miljski občini pri Trstu; Ervin Hartman iz Maribora za dosežke pri organizacijskem delu v društvu, ZKO in Združenju pihalnih orkestrrov Slovenije; Kazimir Humar iz Gorice za kulturno, prosvetno in organizacijsko delo v Zvezi slovenske katoliške prosvete v Gorici; Andrej

Kokot iz Celovca za uspehe pri povezovanju kulturnih društev, organizacijsko in animacijsko delo in Slomškovo prosvetno društvo Slovencev iz Zagreba.

Odličja Svoboda s srebrnim listom so prejeli: Milan Brecl iz Ljubecne za uspehe pri spodbujanju in organiziranju kulturnega življenja v Ljubecni in celjski občini; Jože Čakš iz Šmarja pri Jelšah za vsestransko kulturno organizacijsko delo; Ernest Ferk iz Brežic za uspešno delo v ZKO Brežice in Posavskem združenju; Helena Horvat iz Slovenj Gradca za dolgoletno uspešno mentorsko in društveno delo; Zdravko Hribar iz Novega mesta za pomemben strokovni in organizacijski prispevek h kulturnemu življenju v Novem mestu; Jože Jančič iz Žalca za razvijanje in povezovanje društvene dejavnosti; Boris Kuburič iz Tržiča za

utrditev in posodobitev delovanja ZKO in društva; Slovensko kulturno društvo Lipa iz Tuttlina za negovanje in bogatitev slovenskega kulturnega življenja v Nemčiji; Anica Rajh iz Ormoža za dolgoletno poštvovalno delo v ljubiteljski kulturi; Marija Slokar iz Polzele za bogatenje kulturnega življenja upokojencev; Ljubka Šorli Bratuž iz Gorice za poštvovalno kulturno in prosvetno delo v slovenskem zamejstvu; Stane Tepelj iz Škal za dolgoletno uspešno društveno delo; Slovensko športno in kulturno društvo Triglav iz Sindelfinga za ohranjanje slovenske besede in razvijanje kulturnega življenja; Ivan Vicman iz Krebsacha za uspešno delo v slovenskem društvu Soča v Švici in Vinko Žibert z Reke za dolgoletno in uspešno delo v Kulturno prosvetnem društvu Bazovica. *I. Ž.*

Skok v Južno Ameriko

(18)

Pričela sva torej plavati nazaj proti obali. Šele tedaj sva sprevidele, da se nama prej, ko sva bila plavalna proti ladji, ni samo dozdevalo, da nama valovi pomagajo, ampak je bilo res tako. Valovi so tolkli stran od obale in odnašali gmote vode navzven proti odprtemu morju. Po kakšne pol ure krčevitega boja z valovi, ki so naju vse bolj zalivali in premetavali, sva s strahom spoznala, da sva od ladje oddaljena le nekaj lučajev.

»Haim, nikoli ne bova uspela priplavati nazaj do obale. Poskusiva raje splezati na ladjo, pa nama bodo mornarji pomagali,« sem izustil. Obrnila sva se in po nekaj minutah sva zopet visela na verigi. Vsak člen je bil visok skoraj dva metra. Z veliko težavo sem se uspel dvigniti enega višje in nato še višje. Haim mi je sledil.

Tedaj se je v soju baterije ali neke luči na palubi nad nama po-

javila rumena glava. Grozeč azijski obraz. Morda ga je le soj baterije napravil takšnega. Vendar na to takrat nisem pomislil. Če bi imel nož med zobmi, se ga ne bi bolj ustrašila.

»Na to ladjo se pač ne bova povzpela,« sva bila oba takoj za to. Skočila sva nazaj v morje. Vse skupaj je trajalo že okoli dve uri, midva pa sva se še vedno borila z valovi okrog ladje. Kaj sedaj? Jasno nama je že bilo, da se zaradi valov do hotelske plaže ne bova uspela več prebiti. Jordanci bi naju gotovo ustrelili, ko bi prešla izraelsko-jordansko mejo, tako da nama je ostala le zahodna stran zaliva, na kateri je bila postavljena izraelska vojaška baza.

Pričela sva torej plavati proti zahodu. Valovi so naju valjali gor in dol, vendar sva se vsaj premikal in se oddaljevala od ladje.

Po kakšni uri plavanja je Haim izustil: »Čutim, da me bo zgrabil

krč. Tudi na plavalnem maratonu, ko smo plavali čez jezero, me je zgrabil.«

Sedaj pa še to.

»Kaj bom pa sedaj naredil? Kako bom še njemu lahko pomagal, ko še sam komaj plavam naprej.«

»Morda ga pa le ne bo zgrabil,« sem krčevito premišljeval.

Postopoma je morje pod nama pričelo postajati čudno svetleče, vir svetlobe pa je prihajal z globokega dna pod nama.

»Haim, kaj za vraga pa je to?« »Pomeni, da se približuje vojaški bazi. Upajva le, da morje pred nama ni tudi minirano,« mi je Haim odgovoril.

Strah pred čudno svetlobo in možnimi minami nama je morda tudi pomagal – Haim je namreč kar nekako pozabil, da ga lahko zagrabi krč.

Morje pod nama je bilo že povsem prosojno in neke v globini se je dalo čutiti reflektorje. Ob robu svetlobe sva zagledala jekleno mrežo, ki se je prav tako kot svetloba izgubljala nekam v globino morja. Nisva se je upala niti dotakniti.

Valovi so se kar nekam izgubili. Kot da je tudi njih prestrašila svetloba in mreža. »Drživa pesti, da v bližini ograje ni nobenih min,« sva si govorila.

Sklenila sva, da bova plavalna nekaj metrov stran od ograje ob robu svetlobnega pasu in skušala priti do vhoda v vojaško bazo, ki je ležala bliže mestu.

Nenadoma se je tako ograja kot tudi svetloba končala. Znašla sva se v trdi temi.

»Plavajva naprej, to mora biti nekakšen vhod v bazo,« je razlagal Haim. »Moliva le, da bi naju vojaki rešili, ne pa ustrelili.«

Tedaj pa kot blisk z neba – s treh strani so naju nenadoma oslepili močni reflektorji in zasli-

šala sva rezka povelja. Zatulil je ladijski motor s polno močjo in poleg mene se je Haim pričel dreti v hebrejščini: »Ne streljajte, ne streljajte. Jaz sem izraelski vojak.«

Obkrožilo naju je nekaj gliserjev, na njih pa vojaki z naperjenimi strojnimi. Pobrali so naju iz morja ter odpeljali v bazo h komandantu na zaslisanje. Jaz sem se usedel v predsobo, saj tako nisem nič razumel, kaj so v hitri hebrejščini govorili. Zgleda, da zaradi varnostnih razlogov v vojski govorijo le hebrejsko, kajti sicer po Izraelu slišiš tudi veliko angleščine. Čez kake pol ure se je

pojaval Haim v spremstvu dveh oficirjev. Na skrivaj mi je pomežiknil. Odpeljali so naju do izhoda vojaške baze ter izpustili.

Stisnila sva si roke in se pričela smejati. »Komandant mi je rekel, da bi naju po pravilih morali ustreliti, takoj ko so naju slišali plavati pri vhodu. Imela sva veliko srečo.«

Res sva jo imela. Kakšen mesec dni pozneje so uspravane Izraelce vzdolž Sueza presenetili Egipčani. Nama pa je ležernost izraelskih vojakov verjetno rešila življenje. Vendar Haimu morda le za nekaj več kot mesec dni... *Konec*

DE časopis
slovenskih
delavcev

- Delavska enotnost je bila ustanovljena 20. novembra 1942.
- DE – časopis slovenskih delavcev, je glasilo Svobodnih sindikatov Slovenije
- Izdaja ČZP Enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4, poštni predal 479
- Direktor in glavni urednik: Marjan Horvat, telefon 313-942, 311-956
- Namestnik glavnega urednika: Franček Kavčič, telefon 311-956, 313-942
- Odgovorni urednik: Ciril Brajer, telefon 116-163, 311-956, 313-942
- Časopis urejajo: Andrej Agnič (Sindikalni zaupniki) Sašo Bernardi (fotografija), Brane Bombač (oblikovalec), Marija Franceškin (življenjska razpoltja), Ivo Kuljaj (Ravbarkomanda, Najpomembnejša stran), Damjan Kriznik (Kažipot), Robert Peklaj (novinar), Boris Rugelj (Na tržnem prepihu), Sonja Seljak (lektorica), Andrej Ulaga (Na tržnem prepihu), Igor Žitnik (Razum in srce) in Jožica Anžel (tajnica), telefon 313-942, 311-956
- Naročnina: 321-255
- Posamezna številka DE stane 66 tolarjev
- Žiro račun: 50101-603-46834
- Tisk: Tiskarna ljudske pravice, Kopitarjeva 6, Ljubljana
- Časopisni svet: Mira Videčnik, Alojz Omejc, Ciril Urek, Edo Kavčič, Jernej Jeršan, Dušan Semolič

SLOVENSKA CERKEV POSTAJA NAJVEČJI VELEPOSESTNIK V EVROPI

Last je oblast, denar sveta – vladar

Tudi slovenski Cerkev bi (bo?) še kako prav prišel. Je rekel ondan za Mladino monsignor Martin Špringer, pri ljubljanski nadškofiji odgovoren za denacionalizacijo: – Ljubljanska škofija bi s čistim dobičkom, ki ga je na leto (pred vojno) prinašal kranjski verski zaklad (izkupicek od prodanega lesa iz cerkvenih gozdov) lahko zgradila približno pet povprečnih župnijskih cerkev. Ne sicer velikih, ampak nekoliko manjših, za 400 do 500 ljudi, to pomeni recimo 250 do 300 kvadratnih metrov pozidane površine. Sicer pa je jasno, da s tem denarjem ne bi zidali samo cerkev...

Kakorkoli že: če bomo Slovenci sedanji zakon o denacionalizaciji izpeljali do konca, bo cerkev postala edini slovenski in največji veleposestnik v Srednji Evropi. V njeno last bo prešlo nekaj več

posest ter iz te zemlje in gozdov ustvaril sklad, iz katerega je Cerkev plačeval rento. Verski sklad je na Kranjskem dobil svoj končni obseg, ko je Kranjska industrijska družba gozdove v okoličici Bleda (ki jih je kupila od briksenških škofov), leta 1895 prodala avstrijski državi za 1.400.000 kron.

Avstrijska država je s premoženjem, ki ga je kupila, dopolnila verski sklad, ki je del dobička od prodaje lesa namenjal za plače in pokojnine duhovnikov. Tako se je Cerkev godilo tudi v predvojni Jugoslaviji. Leta 1939 pa je dr. Anton Korošec, prvak Slovenske ljudske stranke in predsednik jugoslovanskega senata, z uredbo zemljo cerkvenega sklada dodelil Cerkvi. V uredbi je bilo zapisano, da se vračajo tisti skladi, »ki so bili ustanovljeni iz imovine katoliške Cerkev, z verskimi dokla-

kah nekaj čez 201.000 ha zemlje, kar pomeni, da je na enega izmed njih prišlo povprečno nekaj več kot 907 ha. Izmed teh 222 veleposestnikov jih je bilo 106 tuje narodnosti. V Dravski banovini je bilo takrat 1.700 veleposestnikov, izmed katerih je vsak imel več kot 50 ha zemlje. Ali: le trinajst vele-

nadškofije. V sklopu gozdov, ki naj bi bili vrnjeni Cerkvi, je še razdrobljeni del posesti, nekdanja last nekaterih redov in posameznih župnij.

V primeru, če bomo Slovenci izpeljali denacionalizacijo po črki zakona, bo postala slovenska Cerkev največji individualni lastnik

KMEČKA SLOGA

LIST SLOVENSKEGA PODEŽELSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA
Iz tega lista izhajajo vse informacije o kmečkih delavcih in o njihovi delovni situaciji. Vse informacije so brezplačne. Če želite prejeti list, pošljite svojo prošnjo na: Zveza kmetijskih delavcev Slovenije, Ljubljana, 1000, ul. D. A. Polje 1, 1. nadst. Tel. 01/251 11 11. Fax: 01/251 11 12. E-pošta: zkd@upr.si

posestnikov, med katerimi je bilo kar enajst tujih, je imelo v lasti dobrih 90.000 ha slovenske zemlje. Na drugi strani pa je kar 51.137 bajtarjev in revnih kajzarjev premoglo vsega dobrih 43.000 hektarov zemlje. To pa pomeni, da je prišlo na eno revno kmečko gospodinjstvo povprečno le 85 arov, torej niti en hektar zemlje ne. In to slabe zemlje.

Med veleposestnike je sodila tudi slovenska Cerkev. Tako je na primer le 15 največjih cerkvenih fevdalnih posestev, ki so jih obšle vse dotodanje agrarne reforme, obsegalo kar 37.000 ha obdelovalne zemlje in gozdov. Na tisoče hektarov zemlje je bilo last okoli 500 župnišč in samostanov. Poleg velikih vrednosti in raznih dohodkov je Cerkev od države prejela tudi znatno podporo. Tako je na primer od države prejela letno več denarja kot slovensko kmetijstvo, sociala in zdravstvo skupaj. O tem pričajo številke: za Cerkev je tako šlo letno 14.900.000 din državnega denarja, omenjene tri dejavnosti pa so ga dobile 2.100.000 din manj.

Zaradi nizkih cen kmečkih pridelkov, zaradi davkov in zadolženosti ter visokih obresti so mali kmetje množično propadali, bogateli pa veleposestniki, zlasti bančni in industrijski veljaki. In – Cerkev!!!

Čaka cesta tudi gozdne delavce?

Največji del bodoče cerkvene posesti je na Gorenjskem, na področju sedanega gozdnega gospodarstva Bled. Med drugim obsega tudi 25 odstotkov Triglavskega narodnega parka, manjši del strnjene posesti pa so gozdovi pod Kamniškimi Alpami v območju gozdnega gospodarstva Nazarje, ki so bili last ljubljanske nadškofije. Poleg tega je nekdanja cerkvena posest še na območju gozdnih gospodarstev Brežice in Novo mesto, kjer je poleg gozdov nekdanjega sklada še grad Mokrice, ki je bil skupaj z okoliškimi gozdovi pred vojno last zagrebške

(posvetnega) premoženja v državi. Lastila si bo namreč približno 36 tisoč hektarov gozdov, med njimi celotno Pokljuko, Mežaklo, Jelovico in velik del Savinjske doline. Nekateri od teh je Cerkev pred sto leti že prodala. Nevsezadnje je zanimivo tudi to, da bo ena največjih slovenskih znamenitosti – blejski otok – prav tako cerkvena last. Vse to se dogaja v času, ko je nastalo priporočilo papeža Janeza Pavla II o podobi duhovnika današnjih dni, ki naj bi bil brez premoženja in časti. To za slovensko duhovščino pač ne velja, saj si poleg časti, ki jih je od pobožnih Slovencev deležna ves čas svojega delovanja, želi pridobiti še premoženje.

Podatki o tem, koliko delavcev naj bi ostalo brez dela, če bo prišlo do radikalne spremembe v lastništvu gozdov, so zastrašujoči: 1.394 naj bi jih bilo samo med gozdarji, v industriji pa naj bi bilo »sproščenih« celo 35.000 delovnih mest. Če bodo gozdove dobili novi lastniki, je verjetno, da bo precej delavcev obdržalo delo – vendar nihče ne jamči, da bo prenos lastništva nagel. Če pa se bo vsa stvar vlekla, bodo ti ljudje nedvomno ostali brezposelni.

Po vsem tem je torej razumljivo, zakaj se tako stroka kot gozdarji in navsezadnje tudi večji del političnih strank zavzemajo za spremembo zakona o denacionalizaciji, do katere naj bi zagotovo prišlo po novih volitvah.

Če pa se to ne bo zgodilo, se Slovincem obetajo novi stari časi. Nič ne pomaga, pa naj še tako kolnemo in se križamo. Oblast na vse kriplje neučakano išče nove lastnike skupnega premoženja Slovencev – še z največjo vnemo, če je možno, med starimi. Tako si nekdanji veleposestniki, graščaki, Cerkev v veselem pričakovanju vrnitve nekdanjega »svojega« manj roke, delavci s strahom pričakujejo nastop novih gospodarstev. Kako ne: last pomeni tudi oblast, denar pa je že tako od nekdanj – in še bo – sveta vladar!

Vinko Blatnik

Delavci MTT Maribor

LAČNI, PONIŽANI IN RAZŽALJENI, VODSTVO PA ...

Neodvisna, svobodna, demokratična, pravna država Slovenija – moja domovina. Kako lep stavek, prelep, da bi bil tudi resničen.

In kako v tej pravni državi živi delavska raja? Popolnoma brezpravno, ponižano, zasramovano, brez kakršnegakoli varstva najosnovnejših človeških pravic, na robu siromaštva, z eno besedo – v bitki za golo preživetje.

Sindikat, ki je edini še na strani delavca, je vključbo svojim nenehnim naporom nemočen – zaradi naše neodgovorne, požrešne in skregane politike, ki je za nameček »po zakonu« omogočila široka pooblastila direktorjem podjetja, tudi takim, ki dobesedno ROPAJO tovarno, delavce pa mečejo na cesto.

Naš direktor je zdravljeni (ne pa tudi ozdravljen) alkoholik, razsipnež, odtujevalec premoženja (on ne krade), ki smo ga s svojimi žulji ustvarili delavci. Ti delavci smo danes na »črni« listi trajnih presežkov, brez vsakršne hvaležnosti – vrženi na cesto. Pri tem mu pomaga »močna« varnostna služba v podjetju, katere vodja je električar.

Njegova naloga je: zaščititi vse poti (»specialci« na ukaz so naši sodelavci gasilci), ki vodijo v pisarne vodstvene strukture. Tja ponižan, zasramovan in lačen delavec NIMA vstopa. V spremstvu, v svoji tovarni, v kateri je delal 20 in več let, sme le v kadrovske po delovno knjižico. Ker pa vsi odpuščeni delavci le niso tihi, je za te še posebej poskrbljeno. Gospod električar (vodja varnostne službe) pokliče policijo, čeprav se ne zgodi nič drugega, kot to, da obupani delavec pove nekaj »vročih« besed. Tako je »zakonu« in »pravic« zadoščeno. Tisti pa, ki do skrajnosti ropajo podjetje, še naprej ostajajo v njem in zopet pišejo naslednjo »črno« listo presežkov... in vse se ponovi. Direktor podjetja se ne ločuje od službenega avtomobila; z njim se vozi v službo, domov (delavci prevoznih stroškov nimamo povrnjenih), na tržnico – skratka, avto je v tovarni samo, kadar je v njej direktor.

Podobne stvari počenja tudi vodja varnostne službe, ki si gradi »vikend« s pomočjo podrejenih. Za opravljeno delo jih plača tako, da jim piše ure, čeprav jih ni bilo v podjetju, celo več ur, kot jih je možno imeti na mesec. Ure so vse plačane, presežek od možnih pa še izkoriščene v prostih dnevih.

In KARAVANA gre dalje...

Medtem ko delavci v naši tovarni zaslužimo »toliko« (z boni vred), da nimamo niti za kruh, si naša vodstvena struktura deli visoke plače in celo PORAČUN. (Prilagam kopije marčevskih plač in poročila, ki so si ga »prislužili« samo direktorji.) Poleg tega je direktor podjetja nabavil bone pri Jeklotehni za vse zaposlene – računano skupaj s tistimi, ki so na čakalju, ki pa jih NIKOLI niso dobili.

Nadalje si je naš direktor omislil še SUPER BARČEK v sami poslovni stavbi, kjer je ponudba najboljših pijač in jedi po želji, vse skupaj s pretvezo, da bodo »manjši« stroški za pogostitev poslovnih partnerjev. V resnici se tam dogaja vse kaj drugega kot »samo« pogostitev. Največkrat se »ČAGE« zavlečejo do večernih ur, nadaljujejo pa v hotelu Slavija. Rezultat vsega je v marcu izdan račun 110 tisoč tolarjev za en sam večer.

In ni denarja za nekaj več kot zajamčene plače. Ni dela za delavce. Del tovarne je vodstvena BANDA dala v najem privatnici – šivilji (ki dela za nas), naše delavke iz šivalnice pa odpustila.

Medtem ko mnogo tovarniških prostorov z vso opremo vred sameva, je direktor podjetja 2. 10. 1991 na sestanku delavskega sveta navzoče seznanil, da je NOVA firma, ki jo je naše podjetje ustanovilo – REGISTRIRANA.

V skupščino MTT – TEXTIL HANDELS – GmbH, DÜSSELDORF delavski svet imenuje: ...

In KARAVANA gre dalje – na službeno potovanje. Naša tovarna, nekoč z nekaj tisoč zaposlenimi (danes še samo okrog 1300 delavci), pa vztrajno propada. V njej vladajo napetost, strahovanje, grožnje, vse v smislu, če ne boš tihi, so tam vrata, kar pomeni izgubo še tistega koščka kruha, ki ga zaposleni delavec največkrat nima do naslednje plače.

In kaj se bo zgodilo, ko delavci ne bomo imeli več kaj izgubiti? Zato nas ne podcenjujte skupaj z našimi sramotnimi plačami. Ne dovolite, da se nam legalno krade, kar smo z dogoletnim delom ustvarili, kajti ko mi ne bomo mogli in imeli več kaj delati, boste tudi vi lačni. Vsi pa živimo edino in samo od neposredne proizvodnje. Dela je dovolj, le SPOSOBNO IN POŠTENO VODSTVO POTREBUJEMO!

Zato pozivamo VLADO in naše predstavnike v ZSSS, katerih člani smo vsi delavci našega podjetja (razen direktorja), naj zaščitijo naše delavske pravice in tovarno.

Predsednico območnega sindikata METKO ROKSANDIČ pa vljudno vabimo, naj nas obišče v naši tovarni.

Delavke in delavci Tovarne tkanin Melje Maribor

P. S. Čeprav bi kričali do NEBA, se tu pod svoje pismo NE smemo podpisati. Na žalost, tudi to je EVROPA!

Kam se bo odločilo delovno ljudstvo Slovenije? Za svobodo ali sužnost?

kot 36.000 hektarov gozdov. Med njimi je tudi četrtina Triglavskega narodnega parka, vključno s sedmimi jezeri.

Politični pritisk in podpora

Ko se je po zmagi Demosa začelo govoriti o denacionalizaciji, Cerkev ni postavljala pretiranih zahtev po odvzeti zemlji. Ščasoma pa so se njeni apetiti povečali tako, da si zdaj želi pridobiti v last tako rekoč vse, kar ji je bilo odvzeto. Sprejeta različica zakona o denacionalizaciji, ki Cerkvi omogoča vračanje v naravi, je bila tik pred izglasovanjem v skupščini dobesedno vsiljena poslancem, pa čeprav so na začetku imeli ob njej pomisleke celo kmetje. Ti so se takrat še zavzemali, naj bi nekmetom ne vračali denacionalizirane lastnine v naravi (kar je sicer v navadi tudi drugje v Evropi). Teža predvolilnih obljub – popravljanje krivic – in pritisk poveljnih razlaščenec pa sta prevladala – navkljub svarilom opozicije, da bo Cerkev »postala največji posestnik v Sloveniji in bo vsekakor z ekonomskim obvladovanjem tudi politično obvladovala ta prostor.

Vendar je bilo takšne apetite Cerkev po njenem nekdanjem premoženju moč pričakovati. Povrnjena zemljišča in gozdovi bi znatno okrepili materialno podlago za njeno delovanje. Nevarnost, da bi se slovenska Cerkev

Vladimir Kostanjevec:

Kako je s Cerkvijo?

1. Ljudske pravičnosti. / 2. Prostor za v cerkvene lastništvo. Postanek in razvoj kmetij. / 3. Prostor za splošno v cerkvenem lastništvu. / 4. Ustanovitev v kapitalizmu svobodne kmetice. / 5. Katoliška hierarhija pred povratkom kmetijske moči. / 6. Dejavnost.

dami in prostovoljnimi prispevki vernikov, ki služijo cerkveno-prosvetnim namenom katoliške Cerkev. »To pa ni bilo res, saj verski sklad ni bil ustanovljen iz prispevkov vernikov niti iz lastnine Katoliške cerkev, temveč iz zemlje, ki jo je nacionalizirala oziroma odkupila avstrijska država. Nasprotniki vračanja gozdov Cerkvi danes celo trdijo, da je Korošec takrat izkoristil svoj položaj in Cerkvi dodelil tudi tisto, kar so nekoč že prodali (npr. zadnji cerkveni lastnik blejske posesti knez nadškof Vincenc iz Briksna, ki je leta 1858 posest prodal Kranjski industrijski družbi).

Cerkev je nato z gozdovi upravljala do prihoda Nemcev, ki so sklad takoj podržavili. Po vojni je komisija za agrarno reformo sklad nacionalizirala. Gozdove so začela upravljati državna gozdna gospodarstva. Cerkev je bila zaradi nacionalizacije ob velik del dohodkov. Po njenem mnenju naj bi bilo zato, ker ni imela denarja za plače in pokojnine, prikrajšanih 5.000 cerkvenih uslužbencev. Marsikateri izmed njih, da je moral zato zapustiti Slovenijo.

»Na gruntih že davno nam banke sedijo...«

Iz razprave Albina Prepeluha o agrarni reformi (napisane leta 1933), je razvidno, da so deset let pred II. svetovno vojno, leta 1931, v Sloveniji še vedno vladali graščaki, zemljiški gospodje in Cerkev. Le-ti so v svojih rokah imeli najdonosnejšo zemljo in gozdove, obdelovali pa so jim jo hlapci ali siromašni bajtarji in kajzarji, ki so imeli v lasti le po nekaj deset arov ali po nekaj hektarov slabše zemlje.

V 1931. letu je bilo v Sloveniji 154.628 kmečkih gospodarstev, ki so obsegala 1.278.638 ha zemlje. Sem so pristeti tudi vsi veleposestniki, posestva bank, advokato, Cerkev in tuje gospode. Izmed teh kmetijskih gospodarstev je bilo pravih kmetov le 134.000. Vendar pa jih je 88.792 imelo vsega 169.246 ha zemlje; nihče izmed teh pa ni bil lastnik več kot 5 ha in 90 arov. Na drugi strani pa je 222 veleposestnikov imelo v ro-

SLOVENSKA ZEMLJA

nenormalno »opomogla«, je velika, saj ji je trenutna politična oblast izredno naklonjena. V vsakem primeru bi bil – ob pretiranem izkoriščanju gozdov – ogrožen predvsem javni interes. Celoten postopek vračanja gozdov nekdanjim »spornim« lastnikom je v nasprotju z evropskimi gospodarsko-lastninskimi procesi, saj si vse države prizadevajo, da bi povečale delež javnih gozdov. Še več: te države najemajo za gozdove na tako občutljivem področju, kot je naše, še dodatna sredstva za njihovo temeljito zaščito.

Iz vseh teh razlogov si zato zastavimo, si odgovorimo le na dvoje vprašanj: kako je slovenska Cerkev do »svojih« gozdov prišla, in kaj je to njeno premoženje pomenilo, kako (že) vplivalo na gospodarske razmere v Sloveniji pred II. svetovno vojno?

Dediščina »po krompirju«

Cesar Jožef II. je ob koncu 18. stoletja podržavil samostansko

NEUE SLOWENISCHE KUNST

Novo mesto: Že leta 1990 so neznanci razbili spominsko ploščo padlim iz Gubčeve brigade ob likvidaciji belogardistične postojanke v Ajdovcu pri Žužemberku (popravilo je plačal novomeški IS). Lani so v Zabji vasi poškodovali spomenik padlim borcem in žrtvam v letih 1941–45 (popraviti ga nameravajo letos). Zlikovci so se polotili tudi spomenika v Šentjoštu, postavljenega žrtvam zloglasnega Stajerskega bataljona. Podobna usoda je doletela spomenik v Vavti vasi, poškodovana pa je bila tudi spominska plošča na Ravbarjevi zidnici v Straški Gori.

Zanimivo pa je, da ob takšni usodi nekaterih spomenikov v novomeški občini nastajajo tudi novi. Tako je bilo lanske jesen postavljeno spominsko obeležje ob kraški jami nad Padežem, kjer so bili 21. 10. 1943 ustreljeni organizatorji in aktivni sodelavci bele garde. Doslej še ni znano, kdo ga je postavil.

Humoreska

O neprimernih strokovnjakih

– Kaj pravite na predlagano novo, torej Drnovškovo vlado? smo povprašali tovariša neposrednega proizvajalca splošnih strok, ki je kot ponavadi ždel v svojem stalnem kotu za šankom bifeja Bližnja srečanja posebne sorte.

»Ah, nič se ne bo spremenilo.«

– Kako to mislite?

»Ta vlada bo imela spet proti sebi najmočnejšo stranko.«

– Kako to mislite? Pa saj krščanski demokrati ali kmetje niso najmočnejša stranka na Slovenskem. Najmočnejši so vendar liberalni demokrati!

»Seveda. In prav ti bodo najbolj spodjedali vlado.«

– Pa saj je vendarle Drnovšek njihov predsednik. To je pravzaprav vlada liberalnih demokratov...

»Če bi bila to vlada liberalnih demokratov, ne bi med trindvajsetimi ministri sedeli v njej le trije, pa še to z Drnovškom na čelu, ki je k liberalnim demokratom prestopil takorekoč predvčerajšnjim.«

– Že, že, ampak Drnovšek bo sestavil strokovno in kompetentno vlado. Ali morda ta vlada ni takšna?

»Za prejšnjo vlado, Peterletovo, so trdili, da je nestrokovna in nekompetentna. Pa je Drnovšek v njej zadržal skoraj polovico ministrov. Potemtakem je pol vlade že kar tako nestrokovne oziroma nekompetentne. Ker pa tudi ministrstev, ki jih je zamenjal, ni nadomestil pretežno z liberalnimi demokrati, lahko sklepam, da liberalni demokrati v svojih vrstah nimajo strokovnjakov. In kolikor jaz liberalne demokrate poznam, bodo, če ne takoj, pa kaj kmalu začeli zmerjati vlado. Vsaj Jaša Zlobec se ne bo mogel zadržati...«

– Kaj pa strankarska disciplina?

»Kolikor se jaz spoznam na liberalne demokrate, se tudi takrat, ko so bili še ZSMS-jevci in torej valilnica bodočih partijskih kadrov, niso kaj preveč držali strankine discipline. In zato ne verjamem, da se je bodo držali tudi zdaj. Še posebno ne, ker so od svojega novega predsednika dobili tako lepo zausnico, da jih zaradi tega ali drugega razloga noče v svojo strokovno vlado.

– Ampak saj gre vendarle pri vsem tem le za to, da se zaustavi desnica!

»Nič zato, bodo pa liberalni demokrati pri glasovanju proti vladnim predlogom dvigovali levico...«

Bogo Sajovic

Drnovškov kondom

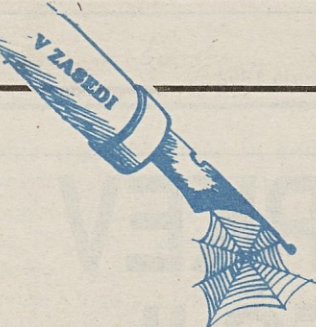
dr. Janez Drnovšek, mandatar za sestavo slovenske vlade, je v strašni enigmati, kako poteti (oblastniško) slo in ostati (javnomnenjsko) nedolžen, le poskusil s kondomom in uspel. Bil je zadovoljen. Malo manj je bila z njegovim početjem zadovoljna na pol nategnjena javnost, ki je nenadoma

Šef

»Vojna za Slovenijo še ni končana!« Seveda, to se bo zgodilo šele, ko homo rjuli: »Ein Volk, eine Sprache, ein Führer! Slowenia über alles!«

začela prepevati že pozabljeni refren: »Bodi mrzel, ali vroč, saj če si mlačen, te izpljunem proč.« Ta teden je bil še zadnjič na vrhu lestvice priljubljenosti slovenskih politikov.

Semoličev sindikat

Dušan Semolič, šef Svobodnih sindikatov Slovenije, je nekoč v poluradnem pogovoru dejal, da bo v primeru, če njegova stranka zmaga na volitvah, takoj zapustil čelno mesto na sindikatih. Za zdaj ga rešuje zgolj dejstvo, da je njegova (socialistična) stranka prišla na oblast brez (pravih) volitev. In spet smo režimski sindikat. France Tomšič si že mane roke.

Anžurjevo podjetje

Marjan Anžur, (ex) predsednik upravnega odbora Adrie Caravan, je za 20 let brezplačno prenesel blagovno znamko Adrie na novo podjetje Adria Internacional. Njegove širokopotezne internacionalne načrte pa je nevarno zamajal zbor končno spametovanih delavcev, ki mu

je prepovedal opravljati vse funkcije v Adrii in IMV. Vse kaže, da z novim podjetjem »Marija k sebi consulting int.« ne bo nič. Kakšna škoda?!

Pirnatova odklonitev

Dr. Rajko Pirnat, prvak narodnih demokratov, je bil po-

časčen z Drnovškovo ponudbo, da bi še naprej ostal pravosodni minister. Pirnat naj bi bil po lastnem prepričanju povabljen v vlado kot strokovnjak, vendar pa iz političnih razlogov položaja ni mogel sprejeti. Kako tudi, ko pa bi bil v novi vladi prisiljen pisati spremembe zakona o denacionalizaciji, ki je po (komunistični) nacionalizaciji največja slovenska katastrofa. Nor ni Pirnat, to mu je že treba priznati. Posvetila mu je prešvercana svetilka.

Kuli

Horoskop

Umetnost in politika

Slovenski pesnik, pripovednik in dramatik Ivan Cankar (rojen 10. maja 1876) se ni ukvarjal le s pisateljevanjem, ampak tudi s politiko. Večkrat je poskusil svojo srečo in priljubljenost na volitvah, a je vedno pogorel. Morda tudi zato, ker sta takrat slovenski politični prostor, za razliko od sedanjosti, obvladovali le dve veliki stranki: ljudska in liberalna. Druge, recimo socialdemokratska, so bile le majhne partnerice, z upanjem na kak sedež v deželni zboru, ne pa za kaj več. Načelno je slovensko podeželje obvladovala ljudska stranka, zato je Cankar, jasno, s svojimi socialističnimi idejami na tradicionalnem krščanskem podeželju pogorel; pa tudi v mestu, kjer je bila liberalna stranka močnejša, ni imel večjega uspeha, saj so njegove politične ideje tudi tu naletele na gluha ali boljše na nenaklonjena ušesa. Kljub vsemu pa je Cankar med svojim predvolilnim bojem oziroma kampanjo napisal svoje »Hlapce«. Sprva je bilo delo mišljeno kot nekakšna predvolilna brošura, kasneje pa je iz tega nastalo Cankarjevo najbolj znano delo.

Kdor pa se ukvarja s politiko, mora biti pripravljen tudi na kake neprijetnosti. Tako je Cankar (bil je tudi prougoslovansko usmerjen) malo pred prvo svetovno vojno na nekem zborovanju dejal:

»Avstrija je v dreku. Pa smo Slovenci dolžni, da jo rešujemo iz njega? Rajši si ustanovimo jugoslovansko republiko.«

Na zborovanju je bil tudi policijski agent, ki je Cankarja zaradi teh besed seveda prijavil, in Cankar je moral nekaj naslednjih dni preživeti na državne stroške. Ko pa so ga izpustili, je novica prišla v vse takratno ljubljansko časopisje. Najbolj zanimivo je pisala »Zarja«:

»Včeraj so iz zapora izpustili Ivana Cankarja. Že na obrazu se mu pozna, da se ni prav nič poboljšal.«

V tem tednu so bili rojeni še avstrijski vojskovodja Alfred knez Windischgrätz, poljski kralj in saški knez Avgust II. Močni, slovenski politik dr. Anton Korošec, avstrijska cesarica Marija Terezija, rimsko-nemški cesar Karel IV. in španski slikar Salvador Dali.

Deni

PISALNEMU STROJU PODOBEN TELEGRAFSKI APARAT ZA PRENOS BESEDILA NA DALJAVO	RAZTEGLJIVOST PROŽNOST	MAJHNA LENKA	EDVARD KOCBEK	AVTOR KRIŽANKE R. NOČ	JUGOSL. NAROD	ZEMELJSKI TEČAJ	TROPSKA OVJALKA	ENO OD IMEN DRAMATIKA LINHARTA	ZAČETEK GORENJA	DE	ANTON NOVAČAN	ŠPANSKO ŽEN. IME	TRAVNIK, LIVADA
KRAVJI MLADIČ				PREPROSTO VODNO VOZILO PLANIN- SKA STAJA						STAR SLOVAN POKRAJ. IN MESTO NA PORTUGAL			
AKAD. IZO- BRAŽEN IZVEDENEC V. EL. TEHNIKI													
SUROVINA ZA PLATNO			ŠESTI SKLON V LATINSČINI KRAVICA								VERA ALBREHT SOBNA RASTLINA		
PREBIVAL- CI VIŠOKE- GA SEVERA						»ŽOGOBRC« ZGANA PLUČA (ORIGIN.)							
ŽIVAL, KI LETA					AM. MERA ZA MLEKO DELO ENE- GA DNE				JUTRANJA PADAVINA ST. ROMUN. TENISAC (ION)				
ITALIJ. AVTOMOB. DIRKAČ PATRESE							ANDREJ KURENT	KITAJSKA UTEŽNA MERA ŽEN. IME				URADNI JEZIK V IZRAELU	AVSTRAL- SKI MED- VEDEK
SL. HUMO- RISTKA PUTRIHOVA			MOŽAK Z VELIKIMI OČMI	JEZERO V BOČVANI CILINDER						KAČJI GLAS STANE BERNIK			
NICK NOLTE		NEODKRITO RAVNANJE ALI GOVOR SOD. PLES											
POKRAJINA V SEVERNI ITALIJI							ŠPAN. SLI- KAR MOJS- TER BAROKA IRIDIJ						
POSTOPNO NARAŠČA- NJE POLIT. ALI GOSPOD. PRISILE										ODŽAGAN KOS DEBLA			
GORA V SRBIJI					DE	HRV. PREVA- JALEC IZ KLASIČNIH JEZIKOV (KOLOMAN)				OČE			

NAGRADNA KRIŽANKA ŠT. 19

Rešeno križanko nam pošljite do 19. maja 1992 na naslov: ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana, p.p. 479, na dopisnici ali v pismu s pripisom Nagradna križanka št. 19

Nagrade so: 1.000, 700 in 500 tolarjev

Rešitev nagradne križanke št. 16:

ACIREALE, AKABA, NIKO GRAFENAUER, DROB, TS,

KAPLJA, RIN, ČUT, VARI, ELA PEROCI, ESMA, JZ, OSOVINA, IM, SLEME, OPORNICA, MORANA, EKSAMEN, OBAD, PIRC, VOLK, LETALEC, ITALIA, ECO, TLA, JERAJ

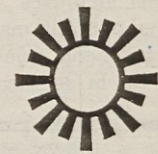
Izžrebani reševalci nagradne križanke št. 16:

- David Terčon, Nika Šturma 4, 66210 Sežana,
- Terezija Brvar, Trojane 30, 61222 Trojane,
- Anica Selak, Novomeška 12, 68310 Šentjernej

Nagrade bomo poslali po pošti.

VREME

Piše: Andrej Velkavrh

Trije ledeni možje

Ob koncu tedna bo tretjina maja že za nami. Rumena barva s cvetočim regratom posejanih travnikov se je umaknila visoki travi, ki raste iz ure v uro (maj – veliki traven). Narava je v znamenju zelene barve!

Vreme se je po začetni ohladitvi kar lepo popravilo. »Če je majnika lepo, je dobro za kruh in seno.« In ljudski izrek nam tudi pravi, da se nam letos ni več treba bati mraza: »Maja mora biti tri dni mrzlo, če ni na začetku, je ob koncu tako.« No, pa vendar, pred nami so še ledeni možje... Ljudski pregovori so večkrat med seboj v nasprotju. Morda zato, ker so nastali v različnih delih slovenskega etničnega ozemlja. Lep primer je pred nami: »Če je maja dosti dežja, v jeseni bo dosti vsega blaga.« Sami se odločite, kateremu boste verjeli (predvsem bodite pragmatični in počakajte s sodbo do jeseni).

In koliko je »dosti dežja«? Vemo, da Slovenija leži na podnebno pestrem, prehodnem območju. Vpliv Sredozemlja sega do prvih gorskih pregrad Notranjske, nekaj odmevov pa še dlje v notranjost. Po dolini Soče sega globoko in Alpe. Na drugi strani je Prekmurje že popolnoma celinsko. Temu primerno se med seboj razlikuje količina dežja, ki maja namaka našo Slovenijo. Največ ga pade v hribih, Alpah in na Notranjskem. Ker pa nas večina tam ne živi, naj navedem le podatke za nekaj krajev (v oklepaju so najvišje izmerjene količine od leta 1951 s pripadajočo letnico). Začnimo kar na Gorenjskem: Lesce 122 (296 leta 1972), Bovec 208 (445 l. 54), Idrija 160 (296 l. 55), Portorož 79 (157,5 l. 70), Ribnica na Dolenjskem 118,5 (213 l. 70), Ljubljana 117 (254 l. 62), Maribor 95 (160 l. 55) in M. Sobota 76,5 (142 l. 65).

Za konec tedna vreme ne bo več tako ustaljeno kot ta teden. Pojavljale se bodo krajevne nevihte, predvsem v severnih krajih Slovenije. Temperatura se bo v nedeljo in ponedeljek nekoliko znižala.